



Ε

ΑΝΔΡΕΑΣ ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΣ

# Ο ΚΤΑΝΑ



ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ  
ΕΡΜΟΥΠΟΛΕΩΣ  
*Ανδρέας Κ. Μαιών*  
*Ελευθερίου*  
ΧΡΟΝ. ΕΙΣΑΓ.

ΙΚΑΡΟΣ

## Η ΣΙΩΠΗ



"Όσο και ἂν μένουν ἀνεκτέλεστα τὰ ἔργα, ὅσο και ἂν ἔργα  
πλήρης ἡ σιγή (ἡ σφύζουσα ἐν τούτοις) καὶ τὸ μηδὲν ἂν δὴ- Η  
γράφεται στρογγύλον, ὡς ἄφωνον στόμα ἀνοικτόν, πάντα,  
μὰ πάντα, ἡ σιγή καὶ τὰ ἀνεκτέλεστα ὅλα, θὰ περιέχουν ἐν  
μέγα μυστήριον γιομάτο, ἓνα μυστήριον ὑπερπλήρες, χωρὶς  
κενὰ καὶ δίχως ἀπουσίαν, ἐν μέγα μυστήριον (ὡς τὸ μυστή-  
ριον τῆς ζωῆς ἐν τάφῳ) — τὸ φανερόν, τὸ τηλαυγές, τὸ πλη-  
ρες μυστήριον τῆς ὑπάρξεως τῆς ζωῆς, "Ἄλφα-᾽Ωμέγα.

## Ο ΕΥΦΡΑΤΗΣ

Εἶναι ἀληθές ὅτι ἡ πλήρης μοναξιά εἶναι βαρεῖα καὶ ὅτι ἡ ἔρημος εἶναι αὐχμηρὰ καὶ ταλανίζει. Ἀλλά, ἀλλά, οὐ μὴν ἀλλὰ (ὅπως τοῦ Ἰσλάμ τὸ Ἴλ Ἀλλά, τῶν χριστιανῶν τὸ Ἔχει ὁ Θεὸς καὶ τῶν ἀθέων αἱ ὑψηλαὶ αἱ σκέψεις) κανεὶς ἰδρῶς, καμία δίψα, δὲν ἐξαντλοῦν τὸν μυστικὸν Εὐφράτην, ποὺ καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἀκόμη, καὶ ἐντὸς καὶ πέραν τῆς σιγῆς, ἐντὸς καὶ πέραν πάσης μοναξιᾶς καὶ πάσης μεμψιμοιρίας, ποτίζει τὰ πάντα, πάντοτε, χωρὶς νὰ φαίνεται ἡ πηγὴ του, ὅπως τὸ μέγα φῶς, τὸ ἄκτιστον, φωτίζει τὰ πάντα εἰς τὸν αἰῶνα, χωρὶς νὰ φαίνεται ἡ ἐστία, τὰ πάντα, τὰ πάντα, ἀκόμη καὶ τὰ πιὸ μικρά, ὅσον καὶ τὸ ἐκστατικόν, τὸ ἀνέσπερον, τὸ μέγα παφλάζον Σύμπαν.

## ΑΙ ΛΕΞΕΙΣ

*Στὸν Νάνο Βαλαωρίτη*

Ὅταν καμιὰ φορὰ ἐπιστρέφομεν ἀπὸ τοὺς Παρισίους καὶ ἀναπνέομεν τὴν αὐραν τοῦ Σαρωνικοῦ, ὑπὸ τὸ φίλιον φῶς καὶ μέσα στὰ ἀρώματα τῆς πεύκης, ἐν τῇ λιτότητι τῶν μύθων — τῶν σημερινῶν καὶ τῶν προκατακλυσμιαίων — ὡς σάλπισμα πνευστῶν, ἢ ὡς ἤχος παλμικός, κρουστός, τυμπάνων, ὑψώνονται πίδακες στιλπνοί, ὠρισμένοι λέξεις, λέξεις-χρησμοί, λέξεις ἐνώσεως ἀψιδωτῆς καὶ κορυφαίας, λέξεις μεσημασίαν ἀπροσμέτρητον διὰ τὸ παρὸν καὶ διὰ τὸ μέλλον, αἱ λέξεις «Ἐλελεῦ», «Σὲ ἀγαπῶ», καὶ «Δόξα ἐν ὑψίστοις», καί, αἰφνιδίως, ὡς ξίφη ποὺ διασταυρούμενα ἐνοῦνται, ἢ ὡς κλαγγὴ ἀφίξεως ὀρμητικοῦ μετρὸ εἰς ὑπογείους σήραγγας τῶν Παρισίων, καὶ αἱ λέξεις: «Chardon-Lagache», «Denfert-Rochereau», «Danton», «Odéon», «Vauban», καὶ «Gloria, gloria in excelsis».

*Στὸν Conrad Russel Rooks*

Μιά μέρα πού κατέβαινα στήν ὁδὸν τῶν Φιλελλήνων, μαλάκωνε ἡ ἄσφαλτος κάτω ἀπ' τὰ πόδια καὶ ἀπὸ τὰ δένδρα τῆς πλατείας ἤκούοντο τζιτζίκια, μέσ' στήν καρδιά τῶν Ἀθηνῶν, μέσ' στήν καρδιά τοῦ θέρους.

Παρά τὴν ὑψηλὴν θερμοκρασίαν, ἡ κίνησις ἦτο ζωηρά. Αἴφνης μία κηδεῖα πέρασε. Ὅπισω τῆς ἀκολουθοῦσαν πέντε-ἕξι αὐτοκίνητα μὲ μελανειμονούσας, καὶ ἐνῶ στὰ αὐτιά μου ἔφθαναν ριπαὶ πνιγμένων θρήνων, γιὰ μιὰ στιγμή ἡ κίνησις διεκόπη. Τότε, μερικοὶ ἀπὸ μᾶς (ἄγνωστοι μεταξύ μας μέσ' στὸ πλῆθος) μὲ ἄγχος κοιταχθήκαμε στὰ μάτια, ὁ ἓνας τοῦ ἄλλου προσπαθώντας τὴν σκέψιν νὰ μαντεύσῃ. Ἐπειτα, διαμιᾶς, ὡς μία ἐπέλασις πυκνῶν κυμάτων, ἡ κίνησις ἐξηκολούθησε.

Ἦτο Ἰούλιος. Εἰς τὴν ὁδὸν διήρχοντο τὰ λεωφορεῖα, κατάμεστα ἀπὸ ἰδρωμένον κόσμον — ἀπὸ ἄνδρας λογιῆς-λογιῆς, κούρους λιγνοὺς καὶ ἄρρενας βαρεῖς, μυστακυφόρους, ἀπὸ οἰκοκυρὰς χονδράς, ἢ σκελετώδεις, καὶ ἀπὸ πολλὰς νεάνιδας καὶ μαθητριάς, εἰς τῶν ὑποίων τοὺς σφικτοὺς γλουτοὺς καὶ τὰ σφύζοντα στήθη, πολλοὶ ἐκ τῶν συνωθουμένων, ὡς ἦτο φυσικόν, ἐπάσχιζαν (ἔλοι φλεγόμενοι, ἔλοι στητοὶ ὡς Ἑρακλεῖς ροπαλοφόροι) νὰ κάμουν μὲ στόματα ἀνοικτὰ καὶ μάτια ὄνειροπόλα, τὰς συνήθεις εἰς παρομοίους χώρους ἐπαφάς, τὰς τόσον βαρυσημάντους καὶ τελετουργικάς, ἅπαντες προσποιούμενοι ὅτι τυχαίως, ὡς ἐκ τοῦ συνωστισμοῦ, ἐγίνοντο ἐπὶ τῶν σφαιρικῶν θελγῆτρων τῶν δεκτικῶν μαθητριῶν καὶ κορασίδων αὐταὶ αἱ σκόπιμοι καὶ ἐκστατικαὶ μέσα εἰς τὰ ὀχήματα ἐπαφαὶ — ψαύσεις, συνθλίψεις καὶ προστρίψεις.

Ναί, ἦτο Ἰούλιος· καὶ ἔχι μόνον ἡ ὁδὸς τῶν Φιλελλήνων, μὰ καὶ ἡ Ντάπια τοῦ Μεσολογγοῦ καὶ ὁ Μαραθῶν καὶ οἱ Φαλλοὶ τῆς Δήλου ἐπάλλοντο σφύζοντες στὸ φῶς, ὅπως στοῦ Μεξικοῦ τὰς αὐχμηρὰς ἐκτάσεις πάλλονται εὐθυτενεῖς οἱ κάκτοι τῆς ἐρήμου, στήν μυστηριακὴ σιγῇ πού περιβάλλει τὰς πυραμίδας τῶν Ἀζτέκων.

Τὸ θερμόμετρον ἀνῆρχετο συνεχῶς. Δὲν ἦτο θάλπος, ἀλλὰ ζέστη — ἡ ζέστη πού τὴν γεννᾷ τὸ κάθετο λισπύρι. Καὶ ὅμως, παρὰ τὸν καύσωνα καὶ τὴν γοργὴν ἀναπνοὴν τῶν πνευστιῶντων, παρὰ τὴν διέλευσιν τῆς νεκρικῆς πομπῆς πρὸ ὀλίγου, κανεὶς διαβάτης δὲν ἠσθάνετο βαρὺς, οὔτε ἐγώ, πᾶρ' ὅλον ὅτι ἐφλέγετο ὁ δρόμος. Κάτι σὰν τέττιζ ζωηρὸς μέσ' στήν ψυχὴ μου, μὲ ἠνάγκαζε νὰ προχωρῶ, μὲ βῆμα ἐλαφρὸν ὑψίσυχρον. Τὰ πάντα ἦσαν τριγύρω μου ἐναργῆ, ἀπτὰ καὶ διὰ τῆς ὀράσεως ἀκόμη, καὶ ἴσως, συγχρόνως, σχεδὸν ἐξαυλοῦντο μέσα στὸν καύσωνα τὰ πάντα — οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ κτίσματα — τόσον πολὺ, πού καὶ ἡ λύπη ἀκόμη ἐνίων τεθλιμμένων, λές καὶ ἐξητμίζετο σχεδὸν ὀλοσχερῶς, ὑπὸ τὸ ἴσον φῶς.

Τότε ἐγώ, μὲ ἰσχυρὸν παλμὸν καρδίας, σταμάτησα γιὰ μιὰ στιγμή, ἀκίνητος μέσα στὸ πλῆθος, ὡς ἄνθρωπος πού δέχεται ἀποκάλυψιν ἀκαριαίαν, ἢ ὡς κάποιος πού βλέπει νὰ γίνεταί μπροστά του ἓνα θαῦμα καὶ ἀνέκραξα κάθιδρος:

«Θεέ! Ὁ καύσων αὐτὸς χρειάζεται γιὰ νὰ ὑπάρξῃ τέτοιο φῶς! Τὸ φῶς αὐτὸ χρειάζεται, μιὰ μέρα γιὰ νὰ γίνῃ μιὰ δόξα κοινή, μιὰ δόξα πανανθρώπινη, ἡ δόξα τῶν Ἑλλήνων, πού πρῶτοι, θαρρῶ, αὐτοί, στὸν κόσμον ἐδῶ κάτω, ἔκαμαν οἴστρο τῆς ζωῆς τὸν φόβον τοῦ θανάτου».

Τοπία βροχερά τοῦ φθινοπώρου, με ἀπώλειαν τῶν νηπενθῶν ἀνθέων, με ἀκαριαίας πτώσεις φύλλων, καὶ βαθμιαίαν σβέσιν τῶν φωνῶν τοῦ ὑψηλοῦ καλοκαιριοῦ, εἰς παραλίας καὶ αἰγιαλοὺς, ὅπου τὸ κύμα, ἠπίως ἐπελαῦνον, ἐδρόσιζε τὰ σώματα με ἰριδίζοντας ἀφρούς, πρὶν χαμηλώσῃ ἡ ἐποχὴ πάσης εὐθιλασσίας, πρὶν πέσῃ εἰς τὴν ἀφάνειαν ὁ ὕψιστος τοῦ θέρους μήν.

Δρόμοι ἀσφάλτου ποὺ ὀδηγοῦν εἰς πόλεις τοῦ χειμῶνος, με λεωφόρους οἰμωγῶν καὶ ἀποτροπαίων φόνων, γιὰ τὴν τιμὴ τοῦ ἀδελφοῦ, γιὰ τὸ κρασί ποὺ ἐχύθη, γιὰ κάτι χωρὶς ὄνομα ποὺ δὲν τὸ σκεπάζει ἡ λήθη, με ἄσπρες καὶ μαῦρες συμφορὲς ποὺ τρίζουσι στὰ δοκάρια, σὰν τὰ σχοινιά τῶν κρεμασμένων, ὅταν ὁ ἄνεμος κινῆ τὰ αἰωρούμενα κουφάρια — τοῦτα τὰ ἀδιάβλητα, τεράστια ἐκκρεμῆ τῆς μοίρας τῶν λυπομανῶν.

Χειμῶν βαρὺς ποὺ ἐπέρχεται σὰν ἀμαξοστοιχία, κάτω ἀπὸ θόλον χαμηλὸν νεφώσεως πυκνῆς — ταχεῖα ποὺ σπεύδει ὅπου θαρροῦν τινές, ὅτι ροδίζει, ἐκεῖ, μιὰ τηλαυγῆς ἀφρητήρια καὶ ἄλλοι, ὅτι τὸ τέρμα σφύζει ἐκεῖ, ἀτμοῦ καπνός.

Καὶ ὅμως, τέρμα ὀριστικὸν κανένα δὲν ὑπάρχει, ὅπως καὶ νόμος ἀπόλυτος κανεῖς. Καμιὰ φορὰ μέσ' στοῦ χειμῶνος τὴν καρδιά ἡ ἀνοιξιὸς ἀνθίζει καὶ μέσα στοῦ θέρους τὴν ἀκμὴ βρίσκει κανεῖς χειμῶνα.

Ὡστόσο, γιὰ νὰ ξανάρθῃ ἡ ἀνοιξιὸς μέσ' στὸν βαρὺ χειμῶνα, πρέπει νὰ εἶναι μπορετὸ νὰ γίνῃ κάποτε μέσ' στὴν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου αἰθρία σὰν ποίημα ἐπιθαλάμιον γλυκύ, πρέπει νὰ μὴν ὑψώνονται ἐπ' ἀπειρον μέσ' στὴν ψυχὴ σωρεῖ-

ται, σωρεῖται βαρεῖς καὶ ἀποκλειστικοί, ὅπως στὸ μέγα ποίημα «Χάουλ» τοῦ Γκίνσμπεργκ, ἢ ὅπως στοῦ Κόρσο τὸ «Ἀλκατράζ».

Καὶ ἰδοὺ ποὺ μολοντί διάβασα σήμερα ξανά αὐτὰ τὰ δύο ποιήματα, στὸ τέλος-τέλος τοῦ Σεπτέμβρη, ἐδῶ στὴ θερινὴ καὶ ἡδονικὴ Γλυφάδα, τώρα ποὺ τέλειωσε τὸ καλοκαίρι, τώρα ποὺ μπαίνει ὁ μὴν Ὀκτώβρης, σὰν αὐτοκράτωρ με πορφύρα, καὶ πέφτουν οἱ βροχὲς τοῦ φθινοπώρου, καὶ ἀντηχοῦν ἐπάνω ἀπὸ τὶς στέγες οἱ κυλιόμενες βροντὲς τῶν ἀεροπλάνων, καὶ ἀναπνέω τὶς μυρωδιὰς τῆς μουσκεμένης γῆς, σκεπτόμενος: «Μὰ βρίσκομαι στὴν Ἀττικὴ, ἢ στὴν ὑγρὴ μυστηριακὴ κοσμοπόλι τῆς Λόντρας, στὸ Highgate ἢ στὸ Hampstead Heath;» τώρα, ποὺ μέσ' στὸν κῆπο μας ἀπόμειναν λίγα, ἐλάχιστα λουλούδια καὶ πέφτει στὴ βεράντα μας τὸ σούρουπο νωρίς, ἐδῶ, ποὺ ἀκόμη πρὸ μηνὸς ἐπάλλοντο στὸν φλογερὸ τους οἴστρο τὰ τζιτζικια καὶ τώρα, καὶ τώρα πίπτουν κεραυνοί, καὶ οὐρλιάζουσι, τὴν νύκτα, στὶς αὐλές, ἀβάτευτοι οἱ δέσμοι σκύλοι, ἀπόψε, ποὺ πάλι διάβασα στὶς βραδινὲς ἐφημερίδες καὶ τῶν μεγάλων καὶ μικρῶν εἰδήσεων τὶς συμφορὲς: (Μία γυναίκα ἠτοκτόνησε βάζοντας φωτιά στὰ ροῦχα της. — Ὁ Κ.Π., με ἓνα φυσίγγιο δυναμίτιδος στὸ στόμα, ἔθεσε τέρμα στὴ ζωὴ του.) παρ' ὅλα ταῦτα, ἢ, μᾶλλον, ἀκριβῶς γιὰ ὅλα αὐτά, ἰδοὺ, ποὺ τούτῃ τῇ βραδιά τοῦ φθινοπώρου, ποὺ ἔσως νὰ προημερᾶ βαρὺ χειμῶνα, καὶ μολοντί ξανά διάβασα τὸν Γκίνσμπεργκ καὶ τὸν Κόρσο (ποὺ καὶ οἱ δύο με συγκινοῦν πολὺ) δὲν μοῦρχονται στὸ νοῦ, οὔτε τοῦ ἑνός, οὔτε τοῦ ἄλλου οἱ στίχοι, μὰ ἐπάνω ἀπὸ τοὺς οὐρλιαχτούς, τοὺς ὀλολύζοντας τοῦ «Χάουλ» ἀνέμους, τὶς οἰμωγὰς τῆς οἰκουμένης καὶ τὶς κραυγὰς τοῦ Ἀλκατράζ, μοῦ ἔρχονται στὰ χεῖλη, λέγω, σὲ τούτῃ τῇ βραδιά τοῦ φθινοπώρου, ὄχι τῶν ἄλ-

λων ποιητῶν, μὰ τοῦ ἀρχαγγέλου Percy Bysshe οἱ πτερωτοί,  
κορυδαλλένιοι στίχοι:

.....  
*Be through my lips to unawakened earth  
the trumpet of a prophecy! O, Wind,  
If Winter comes, can spring be far behind?*

## Ο ΔΡΟΜΟΣ

Θαμπὸς ὁ δρόμος τὴν αὐγή, χωρὶς σκιές· λαμπρὸς σὰν ἤχος  
κίτρινος πνευστῶν τὸ μεσημέρι μὲ τὸν ἥλιο. Τὰ ἀντικείμενα,  
τὰ κτίσματα στιλπνὰ καὶ ἡ πλάσις ὅλη μὲ πανηγύρι μοιάζει,  
χαρούμενη μέσα στὸ φῶς, σὰν πετεινὸς ποὺ σ' ἓναν φράχτη  
ἀλαλάζει.

Ἄμεριμος ὁ δρόμος ἐξακολουθεῖ, σὰν κάποιος ποὺ σφυ-  
ρίζοντας (ἀέρας τῆς ἀνοιξέως σὲ καλαμιές) ἀμέριμος δια-  
βαίνει, καὶ ὅσο ἐντείνεται τὸ φῶς, ἡ κίνησις τῶν διαβατῶν,  
πεζῶν καὶ ἐποχουμένων, στὸν δρόμο αὐξάνει καὶ πληθαίνει.

Οἱ διαβάται ἀμέτρητοι. Ἄνάμεσα σὲ ἀγνώστους ποιη-  
τὰς καὶ ἀγίους ἀνωνύμους, ἀνάμεσα σὲ φορητὰ διαδρομῶν  
μεγάλων, ὅλοι, ἄστοι καὶ προλετάριοι διαβαίνουν, ὅλοι ὑπα-  
κούοντες σὲ κάτι, σὲ κάτι συχνὰ πολὺ καλὰ μασκαρεμένο  
(τουτέστιν ὑπακούοντες στὴν Μοῦρα) ἄλλοι πεζοὶ καὶ ἄλλοι  
μετακινούμενοι μὲ τροχοφόρα, μὲ ὀχήματα λογῆς-λογῆς,  
τροχήλατα ποικίλα, μέσ' στὴν βοή διαβαίνοντες καὶ τὴν ἀν-  
τάρα, μὲ Σιτροέν, μὲ Καντιλλάκ, μὲ Βέσπες καὶ μὲ κάρρα.

Ἄδρόμος, σκυρόστρωτος ἢ μὲ ἄσφαλτο ντυμένος, ἀπὸ  
παντοῦ πάντα περνᾷ — Ἀθήνα, Μόσχα, Γιαροσλάβ, Λον-  
δίνο καὶ Πεκίνο, ἀπὸ τὴν Σάντα Φὲ ντὲ Μπογκοτὰ καὶ τὴν  
Γουαδαλαχάρα, τὴν Σιέρρα Μάντρε Ὀριεντὰλ καὶ τὶς κορδιλ-  
λιέρες, μέσ' ἀπὸ τόπους ἱεροὺς σὰν τοὺς Δελφούς καὶ τὴν Δω-  
δώνη, μέσ' ἀπὸ τόπους ἐνδοξοὺς, ὅπως τὰ Σάλωνα, ὅπως ἡ  
γέφυρα τῆς Ἀλαμάνας, καθὼς καὶ ἀπὸ ἄλλα μέρη ξακουστά,  
σὰν τὴν κοσμόπολι ἐκεῖνη, ποὺ ἡδυπαθῶς τὴν διασχίζει ὁ  
γκρίζος Σηκουάνας.

Ὅμως ὁ δρόμος, ἂν καὶ ἀπὸ παντοῦ περνᾷ, δὲν εἶναι πάν-

τα τῆς ἀμεριμνησίας ἢ τῆς συνήθους συλλογῆς. Καμιὰ φορὰ φωνές ἀκούονται τὴν νύκτα, φωνές μιᾶς γυναικὸς ποὺ ἀνδρες πολλοὶ σ' ἓνα χαντάκι τὴν βιάζον, ἢ ἄλλες φορές, ἄλλες φωνές — ἐκεῖνο τὸ δυσοῖωνο παράγγελα: «Στόν τόπο!» ποὺ μέγαν τρόμον ἔσπερνε μέσ' στίς ψυχές τῶν ὄδοιπόρων, ὅταν μαχαίρια ἄστραφταν καὶ καριοφίλια ἢ γκράδες, ἐμπρὸς στὰ στήθη τῶν ταξιδιωτῶν, ὅταν στόν δρόμο αὐτόν, μοῖρα κακὴ τοὺς ἔριχνε στὰ χέρια τῶν ληστανταρτῶν, ποὺ φουστανέλλα λερὴ φορώντας, ἔτσι καθὼς προβάλλανε ἀπὸ τὴν μπούκα μιᾶς σπηλιᾶς, μὲ παλληκάρια μοιάζανε τοῦ Ὀδυσσεᾶ Ἀνδρούτσου, σὰν νᾶταν ὁ τόπος τὸ Χάνι τῆς Γραβιάς καὶ οἱ ταξιδιωτὰι τοῦτοι, στρατιῶται τοῦ Κιοσὲ Μεχμέτ ἢ τοῦ Ὁμὲρ Βρυώνη — ἔτσι, καθὼς ἀπ' τὸ Πικέρμι ξεκινώνας, περνώντας μέσ' ἀπ' τὴν Νταοῦ Πεντέλη, ἀπὸ τὸν δρόμο αὐτόν, πρὸς μονοπάτια δύσβατα τοὺς λόρδους ὄδηγοῦσαν (ξανθὰ παιδιὰ τῆς Ἰνγκλιτέρας ποὺ στήν Ἑλλάδα ἤρθανε καὶ ἀγίασαν) μὲ τὰ χαντζάρια οἱ λησται κεντρίζοντάς τους (ὦ Ἐδουάρδε Χέρμπερτ! ὦ Βάινερ, ντὲ Μπόουλ καὶ Λόυντ!) ὥσπου νὰ φθάσουν σὲ σίγουρα λημέρια, κοντὰ στὴ Σκάλα τοῦ Ὠρωποῦ, στοῦ Δήλεσι τὰ μέρη, γιὰ λύτρα βασιλικὰ ἢ γιὰ μαχαίρι (στὰ Σάλωνα σφάζουν ἀρνιά καὶ στὸ Χρυσὸ κριάρι) γιὰ λύτρα βασιλικὰ ἢ γιὰ σφαγὴ (γιὰ δὲς καιρὸ ποὺ διάλεξε ὁ Χάρος νὰ μὲ πάρῃ) ἐνῶ ὁ χειμῶνας τέλειωνε καὶ ζύγωνε ἡ Ααμπρῆ, καὶ μύριζε παντοῦ πολὺ τὸ πεῦκο, τὸ θυμάρι, γιὰ λύτρα βασιλικὰ ἢ γιὰ σφαγὴ, (ὦ Ἀρβανιτάκη Τάκο! ὦ Ἀρβανιτάκη Χρῆστο! ὦ Γερογιάννη καὶ μαῦρε ἐσὺ Καταραχιά!) γιὰ λύτρα βασιλικὰ ἢ γιὰ σφαγὴ, κοντὰ στὴ Σκάλα τοῦ Ὠρωποῦ, στοῦ Δήλεσι τὰ μέρη.

Καὶ ὁ δρόμος ἐξακολουθεῖ, μὲ ἀνάλογα στοιχεῖα καὶ ἀπὸ παντοῦ πάντα περνᾷ (Γκράν Κάνυον, Μακροτάνταλον, Ἀκροκεραύνια, Ἄνδεις) ἀπὸ τίς ὄχθες τοῦ Γουαδαλιβίρ ποὺ

ὄλη τὴν Κόρδοβα ποτίζει, ἀπὸ τίς ὄχθες τοῦ Ἄμοῦρ καὶ ἀπὸ τίς ὄχθες τοῦ Ζαμβέζη, ὁ δρόμος ἀπὸ παντοῦ περνᾷ, σκληρὸς, σκληρότατος παντοῦ, τόσο, ποὺ πάντοτε ἀντέχει, στὰ βήματα ὄλων τῶν πεζῶν καὶ στήν τριβὴ τῶν βαρυτέρων ὀχημάτων, μέσ' ἀπὸ πόλεις καὶ χωριά, βουνά, ὑψίπεδα καὶ κάμπους, ἀπὸ τίς λίμνες τίς Φινλανδικές, τὴν Γῆ τοῦ Πυρός καὶ τὴν Ἑστραμαδούρα, ἕως ποὺ ξάφνου, κάθε τόσο, μιὰ πινακίς, μὴ ὀρατὴ παρὰ στοὺς καλουμένους, πάντα ἐμφανίζεται γιὰ τὸν καθένα, ὅπου καὶ ἂν βρίσκονται οἱ γηγενεῖς καὶ οἱ ταξιδιωτὰι, μιὰ πινακίς μὲ γράμματα χονδρὰ καὶ ἀπλᾶ ποὺ γράφει: «Τέρμα ἐδῶ. Ἐτοιμασθῆτε. Ὁ ποταμὸς Ἀχέρων».

Τὴν ἴδια στιγμή, ὅποια καὶ ἂν εἶναι ἡ χώρα, ὅποιο καὶ ἂν εἶναι τὸ τοπίον, γίνεται μιὰ τελευταία Βενετιὰ μ' ἓνα Κανάλε Γκράντε — ὄραμα πάντα θεῖον καὶ τῶν αἰσθήσεων χαιρετισμὸς στερνὸς — μιὰ τελευταία Βενετιὰ στίς ἀποβάθρες τῆς ὁποίας γονδόλες μαῦρες περιμένουν (πῆγα νὰ πῶ σὰν νεκροφόρες) καὶ ἓνας περάτης γονδολιέρης, ὠχρὸς καὶ κάτι-σχνος μὰ δυνατὸς στὰ μπράτσα, τοὺς τερματίζοντας κάθε φορὰ καλεῖ: «Περάστε, κύριοι, ἀπ' ἐδῶ. Τούτη εἶναι ἡ βάρκα σας. Ἐμπᾶτε.» Καὶ οἱ καλούμενοι, μὲ βλέμμα σὰν αὐτὸ ποὺ συναντᾷ κανεὶς στὰ μάτια τῶν καταδικασμένων, στίς ὕστατες στιγμὲς τοῦ βίου των, μπροστὰ στίς κἀννες τῶν ἀποσπασμάτων, σὲ ὥρες ὀρθρινὲς κατὰ τὰς ἐκτελέσεις, μισὸ λεπτό πρὶν ἀκουσθοῦν οἱ τουφεκιὲς καὶ σωριασθοῦν σφαδάζοντα στὴ γῆ τὰ σώματά των, ὅλοι περνοῦν καὶ μπαίνουν στίς γονδόλες πάντα χωρὶς ἀποσκευές καὶ φεύγουν.

Καὶ ὁ δρόμος ἐξακολουθεῖ, σκληρὸς, σκληρότερος παρὰ ποτέ, σκυρόστρωτος ἢ μὲ ἄσφαλτο ντυμένος, καὶ μαλακώνει μόνον, ὅποια καὶ ἂν εἶναι ἡ χώρα, ὅποιο καὶ ἂν εἶναι τὸ τοπίον, κάτω ἀπὸ σέλας ἀγλαῶν ἀθανασίας, μόνον στὰ βήματα

τῶν ποιητῶν ἐκείνων, πού οἱ ψυχές των ἕνα μέ τὰ κορμιά των εἶναι, τῶν ποιητῶν ἐκείνων τῶν ἀκραιφνῶν καί τῶν ἀχράντων, καθῶς καί τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν Ἁγίων Πάντων.

Ἀθήνα, 23. 1. 1964

## ΤΑ ΡΗΜΑΤΑ

Ἄσταν τὸ ρῆμα ἐκτοπίζεται καί ἄρχουν παντοῦ τὰ ἐπίθετα, θετὰ παιδιὰ τῆς συμμορφώσεως καί τοῦ διακοσμημένου ψεύδους, τέλματα ἐκτείνονται ἐκεῖ ὅπου ὁ σπόρος ἐπιπτε ὡς σπέρμα. Μά τότε, ὦ, τότε δικαιολογοῦνται — τί λέγω, εὐλογοῦνται ὅλου τοῦ κόσμου οἱ θυμοί. Οἱ ἐκριζωταί, τότε, δέν εἶναι (ὦ ἄνδρες ἀσυμμόρφωτοι, ὦ ἄνδρες καί γυναῖκες) ἀπλῶς ἵππων ὄπλαί, ἡ ἐκσκαφεῖς, ἡ παῖδες ρινοκέρων, δέν εἶναι μόνον νοσταλγοὶ τῆς παμπαλαίας γῆς τῆς Ἀττικῆς ἢ Βοιωτίας, μά ἔφηβοι στεφανηφόροι, ἔφηβοι σπερματικοὶ καί εἰς τὸ γῆρας των ἀκόμη, θεμελιωταί, καί ὅταν ἀκόμη δέν τὸ ξέρου, τῶν νέων Θηβῶν ἢ Ἀθηνῶν. Φθάνει νὰ μὴν γελασθοῦν, νὰ μὴν ἐξαπατηθοῦν ποτὲ ἀπὸ τὴν Σφίγγα τῶν τελμάτων, ἢ ἀπὸ τοὺς εἰς ἐξώστας ἢ βουλάς λαλοῦντας σοφιστὰς καί λαοπλάνους, πού σφίγγουν δῆθεν στοργικὰ καί πνίγουν, ἐπάνω στὰ στήθη των τὰ πέτρινα, μέσα στοῦ φέγγος τῆς καθημερινῆς μας τραγωδίας (Ἄλλοῖ, ἄλλοῖ καί τρισαλλοῖ! — Ἀκοῦστε, ἀκοῦστε, ὦ ἄνδρες Βοιωτοί, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι!) τοὺς παιλίου καί νέους βλαστούς.



Ὡς πτώσεις ἀγγέλων εἰς βάραθρα τῶν οὐρανῶν, ὡς κεραυνοὶ ἢ ὡς πλήγματα ἐπάλληλα ραγδαίως πίπτοντα τῆς Μοίρας, ἐπιπταν ἐπὶ τῶν πτώσεων αἱ πτώσεις καὶ ἔτσι ἀνέβλυσαν (μοιραίως) στὰ χεῖλη τῶν Ἑλλήνων, μὲ καθαρὰν καὶ πλήρη προφοράν, μὲ ἀκατάσχετον ὄρμην, ὡς πάθους φλογεροῦ ἐκσπερματώσεις, αἱ λέξεις: ἐ π ί π τ ω σ ι ς καὶ ἐ π ι π τ ῶ σ ε ι ς.

Ὅταν τὸ σῶμα τῆς σιγῆς γοργὰ σαλεύῃ, σὰν γυναικὸς ποὺ ἠδονίζεται στὸν ὕπνο, ὅπως σὲ μιὰ πυρέσσουσα ἐρωτικὴν ἀγκάλῃ, ἢ ὅπως τὸ σῶμα νεάνιδος ποὺ ἱερά μανία τὴν κατέχει καὶ πάει νὰ γίνῃ καὶ ἡ πιὸ βαθειὰ σιγὴ πηγῆ· ὅταν εἰς τὰ καλὰ καθούμενα μιὰ κορασις ὑψῶνῃ, τελείως ἀνέλπιστα, ἐμπρὸς τὸ φόρεμά της καὶ φανερώνει σὲ ὅλους τὸ τρυφερὸν βερούκοκον τῆς ἡβικῆς της χώρας, εἰς ὅλην τὴν ἄτριχῃ καὶ φουσκωτῇ του χάρη χωρὶς αἰδῶ, χωρὶς ντροπῇ· ὅταν μιὰ μαθήτρια δημοτικοῦ σχολείου αἴφνης εἰς τὸ θρανίον της ἀνέρχεται μπροστὰ στὴν διδασκάλισσά της καὶ, μέσα στὴν ἀναυδὴ κατάπληξι τῆς τάξεώς της, πασιφανῶς ἀσπαίρουσα μὲ λόγια ἐξαισία χρησιμοδοτεῖ· ὅταν σὲ πλήρη νηνεμίαν σφοδρῶς θροῖζουν τὰ φυλλώματα τῶν δένδρων ὡσὰν νὰ μαίνεται ἀέρας δυνατός· ὅταν μὴ ρητινοῦχα δένδρα πυκνὸν ὄπὸν ἀπ' τοὺς κορμούς των βγάζουν καὶ ἀστραπιαίως ὠριμάζουν οἱ νεαροὶ λωτοί· ὅταν χωρὶς καθόλου νὰ ἔχη βρέξει, τὰ χρώματα τριγύρω μας μουσκεύουν, ὡσὰν νὰ ἐπίκειται ξεπηδήμα φουντάνας, ἢ ἂν, ξαφνικά, ἕνας κρατήρας ἀνοίγοντας μπροστὰ μας μᾶς δείχνει ὡς μέσα-μέσα τὰ κόκκινα ἔγκατα τῆς γῆς· καὶ ἀκόμη, ἂν εἶναι νύχτα καὶ τριπλοσελαγίζουν στὸν θόλο τοῦ οὐρανοῦ τ' ἀστέρια καὶ οἱ στήμονες ἕρθιοι πάρα πολὺ δονοῦνται καὶ ὅλα τὰ πέταλα τῶν λουλουδιῶν, ἀκόμη καὶ τῶν μπουμπουκιῶν διάπλατα διαμιᾶς ἀνοίγουν· ἂν ὅλη ἡ πλάσις γύρω μας ἀναγαλλιάζει καὶ φλέγονται χωρὶς νὰ καιῶνται ὠρισμένοι βᾶτοι — τότε, ὦ, τότε ἀπὸ τὰ πέρατα τοῦ κόσμου, ἀπὸ τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης, μήνυμα σὰν τὸ «Χριστὸς γεννᾶται», μήνυμα φθάνει μέγα, μήνυμα φθάνει σὲ ὅλους:

«Ψυχές, κορμιά, χαρῆτε! Ἔρωσ ἀνίκατε μάχαν! Ἄδης ἐνικήθη. Ἄπόψε θεῖον γεννᾶται βρέφος! Ἄπόψε μέγας γεννιέται ποιητής!»

Γλυφάδα, 24. 9. 1963

ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΣ ΤΟΝ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΝ  
ΒΟΩΝ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΠΛΑΣΙ

Τὶς μέρες τὶς γλυκειῆς τοῦ Σεπτεμβρίου, ὅταν δὲν ἔχει ἀκόμη βρέξει καὶ εἶναι τὸ ἄκουσμα τῶν ἤχων πιδ ἀραιὸ καὶ ἡ γεῦσις τῶν ὠρῶν καὶ ἀπὸ τοῦ θέρους πιδ πυκνή, ὅταν στοὺς κήπους σκᾶνε τὰ ρόδια, καὶ πάλλονται ὑψιτενεῖς οἱ στήμονες τῶν λουλουδιῶν, καὶ σφύζουσι στὶς πορφύρες τῶν φλεγόμενων οἱ ἰβίσκοι, ὅλοι σὰν ὑπερβέβαιοι γαμβροὶ πιδ στῶν νυμφῶν κτυποῦν τὶς θύρες, τότε, σὰν νᾶναι πάντα καλοκαίρι (γιατὶ ὅποια καὶ ἂν εἶναι ἡ ἐποχὴ, ὁ πόθος εἶναι πάντα θέρους) ἀναγαλλιάζουσι οἱ ψυχές, καὶ ὁ Ἔρωτας, ὁ πιδ ξανθὸς ἀρχάγγελος τοῦ Παραδείσου, βοᾷ καὶ λέγει στὸ κάθε πιδ ἄγγιξε κορμί:

*Τὰ ροῦχα πέτα, γδύσου.*

*Τίποτε μὴ φοβᾶσαι.*

*\*Ἔαρ, χειμῶνα, θέρους —*

*ὅπον καὶ ἂν εἶσαι —*

*εἶναι ἢ ρομφαία μου μαζί σου.*

## BEAT, BEAT, BEATITUDE AND LOVE AND GLORY

He was BEAT — the root, the soul of beatific.

JACK KEROUAC *On the road*

Ἄνοιξτε τὰ παράθυρα, ἀνοίξτε τις ψυχές — ὁ Kerouac διαβαίνει Μουσηγέτης, Διόνυσος μαζί και Ἀπόλλωνας μέσ' στο στενό του παντελόνι, ἀξύριστος πολλές φορές και πάντοτε ὠραῖος, οὐδόλως φοβούμενος τὴν παρακμὴ πού τὸν ἐξέθρεψε, διότι μέσ' στὴν ψυχὴ του και ἀνάμεσα στὰ σκέλη του μιᾶς νέας ἀκμῆς τὸ σπέρμα φέρνει.

Ἄνοιξτε τὰ παράθυρα, ἀνοίξτε τις ψυχές — φωτοστεφῆς ὁ Κερούακ διαβαίνει, πίνοντας τὸ νέκταρ τῆς καθημερινῆς ζωῆς παντοῦ ὅπου τὸ βρίσκει, πίνοντας και προσφέροντας τὸ νέκταρ πού περισσότερο και ἀπὸ τὸν Νιαγάρα ρέει, ὅταν ὁ πόθος μέσα μας ὑπερισχύει και ὁ εὐλογημένος ἄνθρωπος στὸ «ἐν τούτῳ νίκα» τοῦ ἔρωτος ὁμνύει.

Ἄνοιξτε τὰ παράθυρα, ἀνοίξτε τις ψυχές — ὁ μέγας Τζάκ — γιὰ ἔδστε τον — διαβαίνει, με bus, με τραῖνα διασχίζοντας τις Ἠνωμένες Πολιτεῖες (Missouri Pacific, Union Pacific, Great Northern Railroad, Rock Island Line) ἐκεῖ πού ὁ βίσιον ἔβοσκε και τῶν Ἰνδιάνων, ἄλλοτε, σφυρίζανε τὰ βέλη, με τραῖνα και αὐτοκίνητα τῆς τύχης (Dodge, Hudson, Cadillac, Ford-Galaxy, Ford Thunderbird και ἀκόμη θὰ πῶ, με μιὰ συγκίνησι βαθύτερη — μικρή, φτωχιά, γλυκύτατη, προφητικὴ τενεκεδένια Λίζυ) ὁ μέγας Τζάκ διαβαίνει, ἀπ' τις ἀκτὲς τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὡς τις ἀκτὲς τοῦ Εἰρηνικοῦ, μέσα ἀπὸ πόλεις και ἐρημιές (Denver, New York, Los Angeles, Chicago, San Francisco) με κα-

λωσίνες μελιχρὲς ἢ ὅταν μανίζει ἢ θύελλα στὴν ἀνοιχτὴ σαβάννα, μεγάλα ποτάμια δρασκελώντας (Μιζούρι, Ποτόμακ, Σοσκουεχάνα) ὁ Κερούακ διαβαίνει με ἓνα μαντῆλι στὸ λαιμό, με χαμηλὰ τὴν ζώνη του δεμένη, ὁ ἰσαπόστολος ποιητῆς τοῦ «On the Road», ὁ ποιητῆς τῶν «Subterraneans», ὁ μέγας Τζάκ διαβαίνει, με κάτι τοῦ William Cody στὴ θωριά και στὰ γερά του σκέλη, με τὸν δικό του τρόπο τραγουδώντας ἄσματα πλήρη, ἀδαμικά, ἄσματα συγγενικά στὸ βᾶθος τοῦ νοήματός των με τοῦ Walt Whitman τὰ ἄσματα, πού πάντα περιέχουν ὅλον τὸν οἶστρο τῆς ζωῆς και τὴν δροσιά τῆς χλόης.

Ναί, ναί, ἀνοίχτε τὰ παράθυρα, ἀνοίχτε τις ψυχές — ὁ Κερούακ διαβαίνει Μουσηγέτης, στὴν λέξι «hitchhiking» δίνοντας τὴν πιὸ ἱερὴ τῆς σημασία, πιστεύοντας εἰς τὸν Θεὸν με τις αἰσθήσεις, πίσω του σέρνοντας ἓναν χορὸ πού τὴν ὑδρόγειο ζώνει, ἓναν χορὸ ἐφήβων και νεανίδων λυσικόμων, στὰ ἀνθεστήρια τῶν πραιριῶν, στὰ ἀναστενάρια τῶν ἡδονῶν, στὰ ἀναστενάρια τῶν ὑπεργείων και ὑπογείων λαγνουργείων (με hop, με twist, με rock 'n roll, με τις φωνές τῶν νέγων), κ' ἔτσι, καθὼς διαβαίνει — ἀνοίξτε τὰ παράθυρα, ἀνοίξτε τις ψυχές — ἀπὸ τὰ ἔγκατα τῆς γῆς και ἀπὸ τὰ χεῖλη τῆς νεότητος τῆς Οἰκουμένης ξεπετιέται και ὡς τὴν Ἐδὲμ ἀκούεται και ὡς τὴν Ἐδὲμ πηγαίνει, σὰν ἰαχὴ και προσευχὴ, σὰν ὄργανο πού ἐπέργεται γιγάντιο κτυποκάρδι, μία διάτορος, μία παντάνασσα κραυγὴ:

«BEAT, BEAT, BEATITUDE AND LOVE AND GLORY!»

Ἀθήνα, 21.11.1963

Σε ώρισμένους τόπους ὀνομάζουν τὰ χέρια χέρες. Στὰ Ἄκρο-κεραύνια πετοῦν γυπαιοί. Στὶς πανωσιές σουρώνει ἡ θάλασσα καὶ ἀναγαλλιάζει. Στὶς ἀνοικτὲς πλατεῖες τὰ παιδιὰ πετοῦν τὸν Μάρτη χρωματιστοὺς ἀετοὺς ἀπὸ χαρτί.

Κόκκινοι, πράσινοι, κίτρινοι καὶ κάποτε γαλάζιοι, οἱ χάρτινοι ἀετοὶ λυσίκομοι καὶ μὲ μακριὲς οὐρές, πετοῦν ἐπάνω ἀπὸ τὴν πόλι, ὅπως ἐπάνω ἀπὸ τὴν φτέρη τῶν ὑψηλῶν βουνῶν οἱ ἀετοί.

Ἐκστατικὰ ὑψώνουν τὰ παιδιὰ τὰ χέρια. Δείχνουν τοὺς χάρτινους κομῆτες μὲ τὶς μακριὲς οὐρές. Οὐράνιοι δράκοι πιδὸ ψηλὰ τὰ ἀεροπλάνα, βροντοῦν καὶ γράφουν στὸ στερέωμα μὲ ἄσπρους καπνοὺς τὶς λέξεις:

ΚΑΛΑ ΛΕΟΝΑ ΝΟΛΑ ΠΥ.

Εἶναι ἡ ὥρα ἀτάσπρη· ἡ ἔκστασις γαλάζια. Ἡ πόλις ἀχνίζει ἀπὸ ἡδονή. Κουνοῦν τὶς χέρες τὰ παιδιὰ καὶ, ἀκόμα, ἀπὸ τὰ στόματά των πηδοῦν σὰν πίδακες οἱ λέξεις:

ΚΑΛΑ ΛΕΟΝΑ ΝΟΛΑ ΠΥ.

Γλυφάδα, 9. 7. 1960

Ἄνοιξε ἡ πόρτα καὶ ἔκλεισε μετὰ πατάγου. Οἱ ἐντὸς τοῦ οἴκου ἐφώναξαν «Παιὸς εἶναι;» Βλέποντες δὲ ὅτι οὐδεὶς εἶχε εἰσέλθει καὶ ὅτι ἀπάντησις καμιὰ δὲν ἤρχετο, οἱ ἐντὸς τοῦ δωματίου συνεπέραναν: ὁ ἀέρας θὰ βρόντηξε τὴν πόρτα.

Καὶ ὅμως, ἡ ἄπνοια ἦτο ἀπόλυτος. Θὰ ἔλεγε κανεὶς ὅτι ὁ χρόνος εἶχε σταματήσει. Παρ' ὅλον τοῦτο, πίσω ἀπ' τὸ κλειστὸ παράθυρο τὸ παραπέτασμα ἐσάλεινε σὰν πέπλος ποὺ ταλαντεύεται ἀπὸ ριπὰς ἀνέμου. Εἰς τὸ δωμάτιον κάτι ἀνεκύκλιζε τὸν μέχρι πρὸ ὀλίγου στάσιμον ἀέρα — σὰν νὰ κτυποῦσαν, τώρα, ἐκεῖ, πτερὰ πελώριου πελαργοῦ, σὰν νὰ πτερούγιζε ἐκεῖ ἓνας λευκὸς ἀρχάγγελος τὸ φέγγος τῶν οὐρανῶν εἰς τὸ κλειστὸν δωμάτιον ἐπὶ αἰχμῆς ρομφαίας κομίζων.

Ἡ οἰκοκυρὰ ἐκοίταξε ἐμβρόντητος τοὺς ἄλλους. Ἐπειτα ὅλοι ἐκοίταξαν μαζί τὸ ἀνθογάλι, ποὺ εὕρισκετο ἐπὶ μικρᾶς κονσόλας καὶ ἔμειναν ὅλοι ἀναυδοί... Τὰ χάρτινα λουλούδια ποὺ περιεῖχε τὸ δοχεῖον μεγάλων ἀκαριαίως σὰν ἄνθη κήπου ἀληθινὰ καὶ ὁ ταπεινὸς ὁ χῶρος εὐωδίαζε ἐντόνως, σὰν τόπος ἀγιότητος, σὰν τόπος ἀγιωσύνης.

Γλυφάδα, 8. 7. 1960

Γλυκά θροΐζουν γύρω μου τὰ δένδρα. Τί ύψηλός και αΐθριος  
πού είναι ο ούρανός! Μέσ' στην ψυχή μου τὸ οὐράνιον τόξον  
και στην καρδιά μου μέσα — σιλπνός, πασίχαρος κορυδαλ-  
λός — λαλεῖ ὁ μικρός μου γιός.

Γλυφάδα, 8. 7. 1960

Οἱ ὥρες μέσα ἀπ' τοὺς ἱριδισμοὺς και τὰ παιχνίδια ρέουν,  
ὅπως ἀνάμεσα στὰ πολυτρίχια τὰ διαυγῆ νερά. Και ὁ ρεμβα-  
σμός με τὰ κλειδιά του ἀνοίγει τοὺς ὀρίζοντες, πού ἀπλώ-  
νουν και ἀδιακόπως μεγαλώνουν, σὰν κύκλοι πέτρας πού  
ἔπεσε σὲ ἐπιφάνειαν ἀδιατάρακτη ἀπὸ πράξεις φθαρτὲς και  
νόθες.

Ὁρθρος ἡ ὥρα ἡ πρώτη. Πίσω της, ἡ λαγαρὴ πρωία,  
με δεῖκτες ρόδινους πού γρήγορα (θὰ πῶ, ἀνέλπιστα σχεδόν)  
γυρίζουν και χρυσίζουν. Ἐνας φακός με ἀπίστευτον φωτο-  
φράκτη ἀρπάζει τὴν πιὸ γοργὴ στιγμή και τὴν ἀπλώνει στὴν  
ἐπιφάνεια μιᾶς πλάκας λείας, εὐαισθησίας ἐξαισίας.

Και τώρα πού ἀνοιξε και ἔκλεισε ὁ φωτοφράκτης σὰν  
μάτι ἀδέκαστο και συνελήφθη ὁ χρόνος, ὁ ρεμβασμός αὐξά-  
νει τὴν ζωὴ και δίδει στὴν κάθε εἰκόνα τὴν κίνησι και τὴν  
εὐελιξία πού φέρνει ἀπὸ τὰ βάθη μιᾶς πηγῆς (τῆς ἰδικῆς του)  
ζεστό τὸ πιὸ κρυφὸ της νόημα. Και ἰδοὺ πού μεταλλάσσει πλή-  
ρως τὴν εἰκόνα· ἀπὸ μιὰ στατική στιγμή (ἄς ποῦμε καρφω-  
μένη) τὴν μετατρέπει σὲ πολυκύμαντον χορὸν ὥρων και πλα-  
στικῶν σωμάτων εὐρυθμίας, σὲ ὄντοποίησιν ἀπτήν και  
ἀσπαίρουσαν παντὸς ὀράματος, πάσης ἐπιθυμίας.

Γλυφάδα, 10. 7. 1960

φλασμόν τῶν κυμάτων μετὸ καθολικὸν σπαρτάρισμα τῶν κοσμικῶν στοιχείων, ὅπου τὸ μέγα πάθος, ὀγκούμενον, σταθερῶς αὐξάνει, κορυφώνεται καὶ ὑπερυψοῦται ὡς δόρυ παλλόμενον καὶ στιλπνόν, ἧ ὡς αἶνος ἄσπιλος ἐν ὑψίστοις.

Ἐπὶ ἐνὸς βράχου ἱσταμένη, σὲ φῶς αἰθρίας ἀπολύτου, λύει τὸν κότσον τῆς γυμνῆ καὶ ἐμμελῆς, ἡ Ἄμαρυλλίς.

Ἡ κόμη τῆς, λυομένη, παρέχει τὴν δυνατότητα νὰ δεθῇ ἐκ νέου. Καὶ ἡ λύουσα τὴν κόμην, γνωρίζουσα τοῦτο καὶ τερπομένη μετὴν λύσιν, τέρπεται ἐπὶ πλέον, προβλέπουσα καὶ δραματιζομένη δέσεις καὶ λύσεις μελλοντικὰς.

Ἡ λυσίκομος κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην νεᾶνις περιτυλίσσει τὸ σῶμα τῆς μετὰ μακριὰ μαλλιά τῆς, ἐνῶ τὸ κύμα περιβρέχει τὸν βράχον ἐπὶ τοῦ ὁποῦ ἱσταται. Καὶ οἱ τρίχες τῆς κόμης τῆς πίπτουν ἐπὶ τοῦ λευκοῦ τῆς σώματος ὡς μαῦρος ποταμὸς καὶ συνυφαίνονται περὶ τὴν ἡβικὴν τῆς χώραν, μετὸν θάλλοντα ἐκεῖ στιλπνὸν καὶ θυσανώδη κόσυμβον, ἐνῶ καθίσταται ὑπεράνω, ὅπως ἐν ὥρᾳ βαθείας ἡδονῆς, πολὺ ὑψηλότερος καὶ ἐντόνωσ γλαυκὸς ὁ οὐρανὸς — καὶ οἱ βόστρυχοι, ἐλεύθεροι, πίπτουν καὶ περιτυλίσσονται εἰς τὸ λευκὸν τῆς σῶμα λείχοντες ἅπαντα τὰ μέλη του, ὑπὸ τὴν ἐκθαμβωτικὴν φωτοχυσίαν, παρέχοντες εἰκόνα μεγίστου πάθους, ὅπως καὶ τὰ μαινόμενα πέριξ τοῦ βράχου κύματα.

Καὶ ἰδοὺ ποῦ ἡ χειρονομία τῆς λύσεως καὶ ὁ παφλασμὸς τῶν κυμάτων γίνονται ἀμάλαμα, ταυτότης, ἐνότης μία. Καὶ ἡ λελυμένη κόμη, περιχαρῆς καὶ ἐλευθέρα, ἐξακολουθεῖ νὰ λείχῃ τὸ ἐν ἡδονῇ ἀσπαῖρον σῶμα καὶ νὰ τυλίσσεται πέριξ αὐτοῦ, ὅτε μὲν θωπεύουσα, ὅτε δὲ μαστίζουσα τὰ γυμνά μέλη, εἰς ἓνα πάθος ἀδιαίρετον, εἰς πρᾶξιν μίαν, ἀφοῦ, τόσον τὰ κύματα, ὅσον καὶ ἡ τελέσασα ἐπὶ τοῦ βράχου λύσιν τῆς κόμης νεᾶνις, ὑπακούουν εἰς τὴν ἰδίαν ὦσιν, τὴν ὦσιν τὴν παντάνασσα ποῦ συνυφαίνει τὴν πρᾶξιν τῆς λύσεως καὶ τὸν πα-

Πήδηξε ὁ αἶγαγρος καὶ στάθηκε σὲ μιὰ ψηλὴ κορφή. Στη-  
τὸς καὶ ρουθουνίζοντας κοιτάζει τὸν κάμπο καὶ ἀφουγκράζε-  
ται πρὶν ἄλλο σκίρτημα σὲ ἄλλη κορφή τὸν πάη. Τὰ μάτια  
του λάμπουν σὰν κρύσταλλα καὶ μοιάζουν μὲ μάτια ἀετοῦ,  
ἢ ἀνθρώπου πού μέγας οἶστρος τὸν κατέχει. Τὸ τρίχωμά του  
εἶναι στυλνὸ καὶ ἀνάμεσα στὰ πσινά του πόδια, πίσω καὶ  
κάτω ἀπ' τὸ κεντρί του, τὸ μέγα σήμαντρον τῆς ἀπολύτου  
ὀρθοδοξίας ταλαντευόμενον σὲ κάθε σάλεμά του, βαριά καὶ  
μεγαλόπρεπα κουνιέται.

Κάτω ἐκτείνεται ὁ κάμπος μὲ τὰ λερὰ μαγνάδια του καὶ  
τις βαριεὲς καδένες.

Ὁ αἶγαγρος κοιτάζει καὶ ἀφουγκράζεται. Ἀπὸ τὸν κάμπο  
ἀνεβαίνει μία μυριόστομη κραυγὴ ἀνθρώπων πνευσιῶντων.

«Αἶγαγρε! Αἶγαγρε! Ἔλα σὲ μᾶς γιὰ νὰ χαρῆς καὶ νὰ  
μᾶς σώσης».

Ὁ αἶγαγρος κοιτάζει καὶ ἀφουγκράζεται. Ὅμως δὲν  
νοιάζεται καθόλου γιὰ ὄλου τοῦ κάτω κόσμου τὴν βοή καὶ  
τὴν ἀντάρα. Στέκει στητὸς στὰ πόδια του, καὶ ὄλο μυρίζει  
τὸν ἀέρα, σηκώνοντας τὰ χεῖλη του σὰν σὲ στιγμὲς ὀχείας.

«Αἶγαγρε! Αἶγαγρε! Ἔλα σὲ μᾶς γιὰ νὰ εὐφρανθῆς καὶ  
νὰ μᾶς σώσης. Θὰ σὲ λατρέψουμε ὡς Θεό. Θὰ κτίσουμε  
ναοὺς γιὰ σένα. Θᾶσαι ὁ τράγος ὁ χρυσός! Καὶ ἀκόμη θὰ σοῦ  
προσφέρουμε πλούσια ταγῆ καὶ ὄλα τὰ πιὸ ἀκριβὰ μανάρια  
μας... Γιὰ δές!»

Καὶ λέγοντας οἱ ἀνθρωποὶ τοῦ κάμπου ἔσπρωχναν πρὸς  
τὸ βουνὸ ἓνα κοπάδι ἀπὸ μικρὲς κατσιέκες σπάνιες, ἀπὸ ρά-  
τσα.

Ὁ Αἶγαγρος στέκει ἀκίνητος καὶ ὀσμίζεται ἀκόμη τὸν  
ἀέρα. Ἐπειτα, ξαφνικά, ὑψώνει τὸ κεφάλι του καὶ ἀφήνει μέ-  
γα βέλασμα, πού ἀντηχεῖ ἐπάνω καὶ πέρα ἀπ' τὰ φαράγγια  
σὰν γέλιο λαγαρό, καὶ μονομιᾶς, μὲ πήδημα γοργό, σὰν βέλος  
θεόρατο ἢ σὰν διάπτων, ἀκόμη πιὸ ψηλὰ πετιέται.

Γεῖα καὶ χαρὰ σου, Αἶγαγρε! Γιατί νὰ σοῦ φαντάζουν τὰ  
λόγια τοῦ κάμπου καὶ οἱ φωνές του; Γιατί νὰ προτιμήσης τοῦ  
κάμπου τὰ κατσιέκια; Ἐχεις ὅ,τι χρειάζεσαι ἐδῶ καὶ γιὰ βοσκὴ  
καὶ γιὰ ὀχεῖες καὶ κάτι πάρα πάνω, κάτι πού, μὰ τὸν Θεό, δὲν  
ἤμασε ποτὲ κάτω στοὺς κάμπους — ἔχεις ἐδῶ τὴν Λευτεριά!

Τὰ κρύσταλλα πού μαζώχθηκαν καὶ φτιάξαν τὸν Κρυ-  
στάλλη, ὁ Διονύσιος Σολωμὸς ὁ Μουσηγέτης, ὁ Ἀνδρέας  
ὁ πρωτόκλητος καὶ πρωτοφάλτης Κάλβος, ὁ Περικλῆς Γιαν-  
νόπουλος πού ἐλληνικὰ τὰ ἤθελε ὄλα κ' ἔκρυβε μέσα του, βα-  
θιά, μιὰ φλογερὴ ψυχὴ Σαβοναρόλα, ὁ μέγας ταγὸς ὁ Δελφι-  
κός, ὁ Ἀρχάγγελος Σικελιανός πού ἔπλασε τὸ Πάσχα τῶν  
Ἑλλήνων καὶ ἀνάστησε (Πάσχα καὶ αὐτὸ) τὸν Πᾶνα, ὁ ἐκ  
τοῦ Εὐξείνου ποιητῆς ὁ Βάρναλης ὁ Κώστας, αἱ βᾶτοι αἱ φλε-  
γόμεναι, ὁ Νίκος Ἐγγονόπουλος καὶ ὁ Νικήτας Ράντος, ὁ  
Ὀδυσσεὺς Ἐλύτης, πού τὴν ψυχὴ του βάφτισε στὰ ἰωνικὰ  
νερὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀρχιπελάγους, ὁ ἐκ Λευκάδος ποιητῆς,  
αὐγερινὸς καὶ ἀποσπερίτης, ὁ Νάνος Βαλαωρίτης, αὐτοὶ καὶ  
λίγοι ἄλλοι, αὐτοὶ πού πῆραν τὰ βουνά, νὰ μὴν τοὺς φάη ὁ  
κάμπος, δοξολογοῦν τὸν οἶστρο σου καὶ τὸ πυκνὸ σου σπέρ-  
μα, γιὰ τοῦ Πανὸς καὶ μιᾶς Ζαρκάδας Ἀφροδίτης.

Γεῖα καὶ χαρὰ σου, Αἶγαγρε, πού δὲν ἀγαπᾶς τοὺς κάμ-  
πους! Τί νὰ τοὺς κάνης; Ὁ ἥλιος ἐδῶ, κάθε πρωί, σηκώνεται  
ἀνάμεσα στὰ κέρατά σου! Στὰ μάτια σου λάμπουν οἱ ἀστρα-  
πὲς τοῦ Ἰεχωβᾶ καὶ ὁ ἡμερος ὁ ἄσβηστος τοῦ Δία, κάθε φορὰ  
πού σπέρνεις ἐδῶ, στὰ θηλυκά σου, τὴν ἐνδοξὴ καὶ ἀπέθαντη  
γενιά σου!

Γειά και χαρά σου, Αἴγαγρε, πού δὲν θὰ πᾶς στοὺς κάμ-  
πους! Γειά και χαρά σου, πού πατᾶς τὰ νυχοπόδαρά σου στῶν  
ἀπορρώγων κορυφῶν τὰ πιὸ ὑψηλὰ Ὁσαννά!

Εἶπα και ἐλάλησα, Αἴγαγρε, και ἀμαρτίαν οὐκ ἔχω.

Γλυφάδα, 12. 7. 1960

## ΟΙ ΛΘΑΝΑΤΟΙ

Πίσω και γύρω ἀπὸ τοὺς ἀθανάτους τῶν ἐρήμων και τῶν  
περιβολιῶν, τὰ θνητὰ φυτὰ και οἱ ἄνθρωποι ζοῦν και ὑπάρ-  
χουν. Ὁ οὐρανὸς εἶναι ἀπύθμενος και ἡ θάλασσα πανδέγμων.  
Οἱ ἄνθρωποι και τὰ φυτὰ ζοῦν τὴν ζωὴν των. Ἐκ πρώτης  
ὄψεως, τὰ πάντα φαίνονται ἄλλοπρόσαλλα, ὅμως μιὰ πιὸ προ-  
σεκτικὴ θεώρησις τοῦ συνόλου καταδεικνύει στὰ ἐκθαμβα  
μάτια τῶν παρατηρητῶν ὅτι παντοῦ ὑπάρχει μία καταπλη-  
κτικὴ συνέπεια, μία δομὴ, μία ἀρχιτεκτονικὴ — ὄχι ὅμως τῆς  
ἐπιστήμης, ἢ τοῦ ὀρθολογισμοῦ, ὅπως εἰς τὰς λιθοδομάς, ἢ  
τὰ ἄλλα κτίσματα, μὰ πού ἀποτελεῖ τὴν κατὰ ποικίλα δια-  
στήματα προσωρινὴν ὄψιν μιᾶς ἀείποτε ἐκτυλισσομένης ἐν-  
τελεχείας, μιᾶς ἀείποτε πολλαπλασιαζομένης διαρθρώσεως  
και ἐπικοινωνίας, ἐνὸς ἀείποτε τελουμένου μυστηρίου, πού  
ἄλλοι τὸ ὀνομάζουν Κόσμον, ἄλλοι Χάος, ἢ Ἀρμονίαν και  
ἄλλοι Θεοῦ σοφίαν.

Μέσα εἰς αὐτὴν τὴν ἀπέραντον μεγαλοσύνην και τὰ μικρὰ  
και τὰ παραμικρὰ ἔχουν τὴν πλήρη σημασίαν των και τὴν  
ἀνυπολόγιστον βαρύτητά των. Και ἐντὸς τῆς ἀδιαλείπτου  
παρουσίας τοῦ ἀναμφισβητήτου αὐτοῦ συνόλου τῶν μικρῶν  
και τεραστίων, τῶν ὀρατῶν και ἀοράτων, τῶν λογικῶν και  
τῶν ἀλόγων, ὀπίσω και γύρω ἀπὸ τοὺς ἀθανάτους, πού φύον-  
ται εἰς τοὺς κρημνοὺς και ζοῦν τόσον εἰς τὰς ἐρήμους ὅσον  
και εἰς τὰς πόλεις, τὰ θνητὰ φυτὰ, τὰ ζῶα και ἡμεῖς οἱ ἄν-  
θρωποι, ὅλοι μαζί, ἐντὸς και πέραν τοῦ ἀτομικοῦ, παρὰ τὸν  
θάνατον, εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα ὑπάρχοντες ἀκμάζομεν.

Γλυφάδα, 7. 7. 1960



ΤΗΣ ΜΗ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΟΙ ΑΓΙΟΙ

Ἄπεκρίθησαν Σιδράχ, Μισάχ και Ἄβδεναγώ, λέγοντες τῷ βασιλεῖ Ναβουχοδονόσορ. «... γνωστὸν ἔστω σοι, βασιλεῦ, ὅτι τοῖς θεοῖς σου οὐ λατρεύομεν, καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσοῦ, ἣ ἔστησας, οὐ προσκυνούμεν». Τότε ὁ Ναβουχοδονόσορ ἐπλήσθη θυμοῦ... καὶ ἄνδρας ἰσχυροῦς ἰσχύι εἶπε πεδήσαντας τὸν Σιδράχ, Μισάχ και Ἄβδεναγώ ἐμβαλεῖν εἰς τὴν κάμινον τὴν καιομένην... Καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι... ἔπεσον ἐν μέσῳ τῆς καμίνου... Καὶ διεχέετο ἡ φλόξ ἐπάνω τῆς καμίνου ἐπὶ πῆχεις τεσσαράκοντα ἑνέα' καὶ διώδευσε καὶ ἐνεπύρισεν οὐς εὖρε περὶ τὴν κάμινον τῶν Χαλδαίων. Ὁ δὲ Ἄγγελος Κυρίου συγκατέβη ἅμα τοῖς περὶ τὸν Ἀζαρίαν εἰς τὴν κάμινον, καὶ ἐξετίναξε τὴν φλόγα τοῦ πυρὸς τῆς καμίνου... ὡς πνεῦμα δρόσου διασπρίζον, καὶ οὐχ ἤψατο αὐτῶν τὸ καθόλου τὸ πῦρ... Τότε οἱ τρεῖς, ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος ὕμνον καὶ ἠὺλόγουν καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεὸν ἐν τῇ καμίνῳ...

ΔΑΝΙΗΛ

Ὁ Ἀζαρίας, ὁ Ἀνανίας καὶ ὁ Μισαήλ, ὁ Κερουάχ, ὁ Γκίνσμπεργκ καὶ ὁ Κόρσο καθὼς καὶ πρὸ αὐτῶν ὁ μέγας πυρσοῦς Ἄνδρέας Μπρετὸν καὶ ἡ πλειάς του, καὶ πρὸ αὐτῶν ἀκόμη ὁ κύκνος τοῦ Μοντεβιδέο Ἰσιδώρος Ducasse, ὁ Arthur Rimbaud, ὁ Raymond Roussel, ὁ Alfred Jarry καὶ ὠρισμένοι ἄλλοι, ὡς ὁ Henry Michaux καὶ ἐκτὸς αὐτῶν καὶ ἄλλων ἐθνῶν ἐκπρόσωποι καὶ τηλαυγεῖς ἀστέρες, ὅπως

Ὁ William Blake

Ὁ Shelley

Ὁ Poe καὶ ὁ Χέρμαν Μέλβιλ

Ὁ David Thoreau

Ὁ Henry Miller

Καὶ ἐκεῖνος ὁ μέγας ποταμὸς ὅμοιος μὲ δρυ βασιλικὴ ψηλὸς Walt Whitman

Ὁ Ἐγγελοσ

Ὁ Κίρκεγκαρντ

Ὁ Λέων Τολστόη, κόσμος καὶ ἥλιος θερμουργός, πατῆρ θεῶν καὶ ἀνθρώπων

Ὁ Sigmund Freud

Ὁ Ἄγγελος Σικελιανὸς

Ὁ Ἀρίσταρχος τῶν ἡδονῶν καὶ ὁ Κ.Π. Καβάφης

Ὁ Μάρξ

Ὁ Λένιν

Ὁ Κροπότκιν

Ὁ Μπακούνιν

Ὁ Böhme

Ὁ Νίτσε

Ὁ Victor Hugo

Ὁ Μωάμεθ

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς

Καὶ ἀκόμη πρὸ ὀλίγων ἐτῶν οἱ Essenin, Μαγιακόβσκη, Block (καὶ θὰ μπορούσα νὰ προσθέσω κι ἄλλους) ὡς παῖδες ἐν τῇ καμίνῳ — ἕκαστος στὴν ἰδική του γλῶσσα — ἔστω καὶ ἂν ὅλοι δὲν συμφωνοῦσαν μεταξύ των, ἅπαντες, ἐν τῇ καμίνῳ ἔψαλλαν καὶ σήμερον ἀκόμη ψάλλουν, μὲ λόγια ποῦ μεθερμηνεύομενα — ὄχι ἀπὸ τοὺς ὀρθολογιστάς — τὸ ἴδιο νόημα, κατὰ βάθος, ἔχουν, ἀπαράλλακτα ὅπως οἱ συγγενικὲς — τουτέστιν οἱ ἀπὸ τὰ ἴδια καύσιμα — φωτιές, ὅπου καὶ ἂν καῖνε, τὴν ἴδια φλόγα κάνουν.

Καὶ οἱ παῖδες ἐξακολουθοῦν τὴν μέρα καὶ τὴν νύκτα, (ὅσοι πιστοί, ὅσοι ζεστοί, μὲς' στὶς ψυχές σας σκύβοντας θὰ τοὺς ἀκούστε) οἱ τίμιοι παῖδες ἐξακολουθοῦν νὰ ψάλλουν.

Και ἐνῶ οἱ φλόγες τῆς πυρᾶς, περιδινούμεναι γύρω ἀπὸ τὰ σώματά των (ᾧ Ἰωάννα ντ' Ἄρκ! ᾧ Ἀθανάση Διάκο!), μὲ κόκκινες ἀνταύγειες φωτίζουν τὰ κτίσματα τῶν Βαβυλώνων, τῶν παλαιῶν καὶ τωρινῶν καὶ τὶς μορφές τῶν Ναβουχοδονοσόρων, ἀπ' τὴν λερὴ τὴν ἀσφαλτο τῶν λεωφόρων (*lâchez tout, partez sur les routes*) καὶ ἀπ' τὶς σκιές τῶν σκοτεινῶν παρόδων, ἀπὸ τὰ ἔγκατα τῆς γῆς καὶ ἀπὸ τὰ μύχια τῆς ψυχῆς, ἀπὸ τοὺς κήπους μὲ τὰ γιασεμιά καὶ τοὺς ὑακίνθους καὶ ἀπὸ τὰ βάθη τῶν δοχείων πού τὰ δυσώδη ἀπορρίμματα περιέχουν (*lâchez tout, partez sur les routes*), ἀπ' τὶς κραυγές τοῦ γλυκασμοῦ τῶν συνουσιαζομένων καὶ ἀπὸ τοὺς στεναγμούς τῆς ἡδονῆς τῶν ἀνυπνιζομένων, ἀπ' τῶν τρελῶν τὶς ἀναρθρες φωνές καὶ ἀπ' τῶν βαρέων κατημῶν τὶς στοναχές, ὡς λάβα ζεστή, ἢ ὡς σάλπιγξ μιᾶς ἀενάου παρουσίας, μὰ πρὸ παντός ὡς σπέρμα, ὡς σπέρμα ὀρμητικὸν ἐν εὐφροσύνῃ ἀναβλύζον, ἀναπηδοῦν καὶ ἀνέρχονται στὸν οὐρανὸν (Ἄλληλούϊα! Ἄλληλούϊα!) μὲ μάτια ἐστραμμένα πρὸς τὰ ἐπάνω, ἄκαυτοι καὶ ἀφθαρτοὶ εἰς τὸν αἰῶνα, μπεᾶτοι καὶ προφητικοὶ (Ἄλληλούϊα! Ἄλληλούϊα!), ἐρωτικοί, ὑψιτενεῖς, μεμουςωμένοι, καὶ τώρα καὶ πάντα (Ἄλληλούϊα! Ἄλληλούϊα!) μὲ συνοδείαν τῶν ἀγγέλων, καὶ τώρα καὶ πάντα, τὸν ἐρχομὸ καὶ τὴν ἀνάγκη (Ἄλληλούϊα! Ἄλληλούϊα!) τὸν ἐρχομὸ καὶ τὴν ἀνάγκη τῶν νέων Παραδείσων ψάλλουν!

Γραμμένο στὴ Γλυφάδα τὴν πιὸ ζεστὴ  
μέρα τοῦ καλοκαιριοῦ, 17. 8. 1963.

## ΠΥΡΣΟΣ ΛΑΜΠΡΟΣ ΤΟΥ ΥΠΕΡΤΑΤΟΥ ΦΑΡΟΔΕΙΚΤΟΥ

I chanced to push aside a branch, and by so doing suddenly disclosed to my view a scene which even now I can recall with all the vividness of the first impression. Had a glimpse of the gardens of Paradise been revealed to me I could scarcely have been more ravished with the sight...

HERMAN MELVILLE *Typee*

Ἀηδιασμένοι, μπουχτισμένοι, μπερδεμένοι, σχεδὸν πισθάγκωνα δεμένοι, ἀπὸ τὰ ψέματα καὶ τὶς φενάκες τῆς φοβερῆς ἐτούτης ἐποχῆς, τρεῖς-τέσσερες φίλοι μου καὶ ἐγώ, ὅλοι μας ναυτικοὶ ἐκ ναυτικῶν, ὅλοι μας θαλασσινοὶ ἐξ ἀπαλῶν δυνύχων, ἀπόφασι πήραμε νὰ φύγουμε.

Ψάχναμε λοιπὸν στοὺς χάρτες, ψάχναμε στοὺς φαροδείκτες, νὰ βροῦμε τὴν πορεία μας, ποιούς κάβους θ' ἀπαντήσουμε, πόσα καὶ ποιά φανάρια, καὶ ποιά τὰ δύσκολα σημεῖα τοῦ πόντου, πρὶν ξεκινήσουμε γιὰ τὸ ταξίδι μας, πρὶν ρίξουμε πέτρα πίσω μας, πρὶν βγοῦμε στὰ ἀνοικτά, ἄπιστοι ὅλοι μας, μὰ ὅλοι γιὰ πίστι διψασμένοι — ὅσο μέσ' στὴν καρδιά τοῦ θέρους, γιὰ τ' οὐρανοῦ τὸν ὕμβρο ἢ πυρωμένη γῆ.

Βρισκόμαστε λοιπὸν στὸ σπίτι μου, σὲ ἀπόστασι μικρὴ ἀπ' τὸ λιμάνι, καὶ ὅλη τὴν νύκτα ψάχναμε μὲ τὴν ψυχὴ στὰ χεῖλη, νὰ μάθουμε ἐκ τῶν προτέρων, μὲ χάρτες, μὲ διαβῆτες, μὲ φακούς ὅ,τι νομίζαμε ἀπαραίτητο (ἀκούστε, ἀκούστε, ἂν εἶναι δυνατόν!), τὸν πλήρη ἐκ τῶν προτέρων προσορισμὸ μας!

᾽Ωρες πολλές ἐπέρασαν καὶ ἀκόμη ψάχναμε ἐναγωνίως, πρὶν μποῦμε στὸ καράβι μας (μιὰ σκοῦνα εἶχαμε ἀρματώσει), πρὶν ξεκινήσουμε γιὰ τὸ ταξίδι μας, πρὸς τούτη ἢ ἐκείνη τὴν

ἀκτῆ, πρὸς τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ νησί, πού ὄλοι στὸν Εἰρηνικὸ τὸ θέλαμε (ἴσως γιατί πολὺ ὑποφέραμε ἀπ' τοὺς πολλοὺς πολέμους) καὶ ὅπου ποθοῦσαμε νὰ μᾶς δεχθοῦν, μέσ' στῆς ὀλόχρονης ἰσημερίας τὴν μαγεία, τοῦ Εἰρηνικοῦ οἱ κόρες, τοῦ Εἰρηνικοῦ — ὦ Χέρμαν Μέλβιλ! — οἱ παραδείσιες θυγατέρες, οἱ ἐξαίσιες Φαγιαουαίη, ἐλπίζοντας νὰ συναντήσουμε, ὄχι σὰν φαλαινοθῆραι, ὄχι σὰν τὸν Ἀχάμπ ἐχθροί, μὰ τουναντίον, σὰν φίλοι θερμοὶ καὶ ἀληθινοί, τὴν Ἄνασσα τῶν ὠκεανῶν μὲ τὸ ὑγρὸν λοφεῖον, τὸ ἄσπρο πλεούμενο σπερματικὸ βουνοῦ (ὦ, χαῖρε, χαῖρε, Moby Dick!), τὴν Ἄσπρη Φάλαινα ἐλπίζοντας νὰ βροῦμε τὴν ρήγισσα τῶν βαθέων βυθῶν καὶ πάσης φωτεινῆς ἐπιφανείας, τὴν Ἄσπρη Φάλαινα, τὴν Ἄσπρη ἀφρόεσσα Ἀφροδίτη (Χαῖρε, ὦ Παφλάζουσα, χαῖρε, ὦ, χαῖρε Ἀναδυομένη!) ὄραμα θεῖον, Ἄνασσα Πρώτη, κόρη τῆς ἀπολύτου ἀωότητος, τῆς ἀπολύτου ἐλευθερίας, τῆς ἀπολύτου ἡδονῆς — κῆτος, ὦ κῆτος πού μόνον ἐσύ, ὡς σήμερα, κρατᾶς ἀκόμη κάτι, ἀπ' τὴν αὐγὴ τῆς Ὑδρογείου, ἀπ' τίς ἀρχές τῆς προϊστορίας, κάτι ἀπὸ τὴν δύναμι, τὴν γνησιότητα καὶ τὴν ἀπόλυτη ἀλληλεγγύη μὲ τὴν φύσι, κάτι ἀπὸ τὸ μεγαλεῖον καὶ τοὺς τιτανικοὺς ρυθμοὺς τῆς ἀνυπόκριτης ἐκείνης ἐποχῆς τῶν βροντοσαύρων καὶ τυραννοσαύρων.

Ἡ ἐπὶ τοῦ χάρτου ἐργασία μας ἐξηκολούθει. Ἦτανε σὰν νὰ σκάβαμε κατάδικοι σὲ φυλακὴ μία σήραγγα διαφυγῆς πρὸς τὴν ἐλευθερία καὶ ὅλον τὸν ἔξω κόσμο.

Κ' ἐνῶ μὲ αὐτὰ καταγινόμαστε ἐμεῖς οἱ ἐγκλωβισμένοι, οἱ φίλοι τῆς θάλασσας καὶ τῶν μεγάλων ταξιδιῶν, λέγοντας καὶ ξαναλέγοντας: «Ἀπόψε πρέπει νὰ τελειώσουμε... Ἀπόψε... Ἐπιτέλους!» ἤρχετο, σὰν ἀμοιβῆ τῶν κόπων μας καὶ σὰν ἐνθάρρυνσις μαζί, ἤρχετο μιὰ πρόγευσις τῆς περιπέτειάς μας καὶ ἡ φαντασία μας, ἴερεια πιστῆ τοῦ πόθου μας, μᾶς πήγαινε μακριά, πέρα στὶς νότιες θάλασσες, σὰν νὰ φυσοῦσε

πίσω μας εὐνοϊκὸς ὁ ἀηλιώτης, φουσκώνοντας ἀκαταπαύστως τὰ πανιά μας, σὰν φίλος μας καὶ σύμμαχος μας.

Ἔτσι, πρὶν γίνῃ ἀκόμη βίωμα ἡ περιπέτειά μας, ἔλαμπε τὸ ταξίδι μας σὰν μέγας KO-I-NOR, σὰν μέγας πασίχαρος ὠκεανός, μέσα σὲ φῶς θεσπέσιον. Καὶ ἐνῶ σειρήνων καὶ τριτώνων γέλια καὶ τῶν ἐρωτικῶν των παιχνιδιῶν οἱ ὕξειες κραυγές λαγνείας μέσ' στὶς ψυχές μας ἀντηχοῦσαν, φλογίζοντάς μας ὅπως φλογίζουν πάντοτε τὰ πράγματα τῆς ἡδονῆς, (ὦ σεῖς θαλάσσιες ἀνεμῶνες καὶ σφύζοντες τοῦ κύματος ἀφροβριθεῖς νυμφιοὶ λωτοί!) μέσ' στὴν καθολικὴ ἐκείνη γσητεία πού συναντᾶ κανεὶς στῶν τροπικῶν τοὺς παραδείσους, σκυμμένοι ἐπάνω στὸ τραπέζι μας, ψάχναμε ἐμεῖς πυρέσσοντες μέσ' στοὺς καπνοὺς καὶ τὰτσιγάρα, στοὺς χάρτες ψάχναμε ἀκόμη σὰν δαίμονες ἰδεοληπτικοί, ὁ ἓνας λέγοντας στὸν ἄλλο κάθε τόσο: «Ἀπ' ἐδῶ ἕως ἐκεῖ τὰ μίλια εἶναι χίλια... Οἱ ἄνεμοι τῆς ἐποχῆς ἀρχίζουν στὸν τόπο αὐτὸν τὸν τάδε μῆνα... Μποροῦμε προμήθειες νὰ βροῦμε σὲ ἐκεῖνο ἢ τοῦτο τὸ νησί...» καὶ ἄλλα τέτοια λέγοντας κοινὰ καὶ τετριμμένα, τὴν προκαταρκτικὴν μας ἐργασία συνεχίζαμε.

Ἴσως νὰ ψάχναμε ἐπὶ μακρὸν ἀκόμη, ὅμως ἡ νύχτα τέλειωνε καὶ ὄλοι ἀνάγκην εἶχαμε ἀέρος καθαροῦ. Ἐν τέλει λοιπὸν ἐφώναξα:

«Ἀνοίξτε τὸ παράθυρο νὰ ἀναπνεύσουμε λιγάκι».

Ἀπ' τὴν στιγμὴν ἐκείνη τὰ πάντα ἐξειλίχθησαν ραγδαίως. Ὅλοι συμφώνησαν καὶ κάποιος ἀπὸ μᾶς πρὸς τὸ παράθυρο ἐτράπη, καί, ἀνοίγοντας τὰ ἐξώφυλλα, ἄφησε μία φωνή:

«Γιὰ δέστε ἐκεῖ! Εἶναι σὰν θαῦμα! Ἔτσι θὰ εἶναι πάντα στῆς Νουκουχίβα τὸ νησί!»

Ἀναπνέοντας βαθιὰ τὴν θαλασσίαν αὔρα, ὄλοι μας τρέξαμε στὸ παράθυρο.

Ἄπεναντί μας, πίσω ἀπ' τὸ βουνό, ὁ ἥλιος ἀνέτελλε, ἐν μεγαλείῳ καὶ δόξῃ.

Ἄναπνέοντας πάντοτε βαθιὰ ὄλοι, κοιτάζαμε ἔκθαμβοι τὸ θαῦμα, ποῦ κάθε πρωὶ ἀνανεώνεται καὶ ἀνανεώνει, καὶ ξαφνικά, στὴν ὀρθρινὴ γαλήνη, μιὰ κραυγὴ σπαρακτικὴ ἤκούσθη. Εἰς ἐξ ἡμῶν ἐκραύγαζε ἕξαλλος κοιτάζοντας τὸν ἥλιο:

«La gioia è sempre in altra riva!... La gioia è sempre in altra riva!»

Ἰπῆρχε ἀπόγνωσις εἰς τὴν κραυγὴν αὐτήν, καὶ ὄλοι μας κοιταχθήκαμε μὲ ἄγχος, ἐνῶ μέσα στὴν κάμαρα πάλι ἀπλώθηκε σιγὴ, σιγὴ βαθειὰ σὰν μιὰ ρουφήχτρα δίνη.

Δὲν ξέραμε τί νὰ κάνουμε. Νὰ ποῦμε ναι; Νὰ ποῦμε ὄχι, ἢ νὰ τηρήσουμε μιὰ φρόνιμη σιωπὴ;

Ὅμως σχεδὸν ἀμέσως ἡ σιγὴ διεσκορπίσθη καὶ τὴν διέκοψα ἐγώ. Ἐνα μεγάλο φῶς μέσ' στὴν ψυχὴ μου ἐχύθη καὶ τέλος ἐφώναξα ἀγαλλιῶν:

«Ὁχι! Ὁχι! Δὲν βρίσκεται ἡ χαρὰ στὴν ἄλλη ὄχθη μόνο! Εἶναι ἐδῶ, μέσ' στὶς ψυχές μας, μέσα σὲ τοῦτες τὶς καρδιές, εἶναι παντοῦ γιὰ ὅσους μποροῦν νὰ σπάσουν τὰ δεσμά των, ἀφοῦ καὶ μέσα μας ὁ ἥλιος ἀνατέλλει καὶ δείχνει τὴν πορεία μας παντοῦ ὅπου πηγαίνει, φῶς ἐκ φωτός αὐτός, πυρρός λαμπρός τοῦ ὑπερτάτου φαροδείκτου, ποῦ ὄλοι τὸν παραλείπουν οἱ ἄλλοι, τοῦ φαροδείκτου, σύντροφοι, ποῦ εἶναι ὁ οὐρανός!»

Ἔτσι ἐλάλησα καὶ κάθε ἀμφιταλάντευσις ἀπέπτῃ ἀπ' τὶς ψυχές μας. Ἡ ἀγαλλίασίς μου στοὺς ἄλλους μετεδόθη, καί, ὄλοι, κοιτάζοντας τὸν ἥλιο, πετάξαμε τὰ σύνεργα τῆς πλοικραχίας — χάρτες, διαβῆτες, ἐξάντας καὶ φακούς — καὶ ἀρπάζοντας τοὺς σκούφους μας, ἐμεῖς, οἱ ναυτικοὶ ἐκ ναυτικῶν, τρέξαμε στὸ καράβι μας (τὸ λέγαν «Ἄγιος Σώζων»)

καὶ ὄλοι, φλεγόμενοι ἀπὸ τὴν νέα μας πίστη, χωρὶς πλέον νὰ ψάχνουμε τὸ «ποῦ» καὶ «πῶς», τὰ παλαμάρια λύσαμε καὶ ὑψώνοντας τὰ πανιά μας, ἀδίσταχτα σαλπάρουμε μὲ μιὰ κραυγὴ:

«Κύριε τῶν δυνάμεων, μεθ' ἡμῶν γενεοῦ».

ΤΟ ΜΕΓΑ ΒΕΛΑΣΜΑ  
ἢ  
ΠΑΝ-ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ

...caw-caw all Visions of the Lord.

A. GINSBERG

“Όταν βάρεα βάρη έπωμίζονται σέ προκουμαΐες, σέ κρηπιδώματα σταθμῶν, σέ αὐλές καί δρόμους, σέ λιπαρά μέσα σκατά πατώντας, τῆς καθημερινῆς ζωῆς οἱ ἀχθοφόροι, τοὺς ἀτλαντας τοῦ κόσμου ἀχρηστεύοντας, οἱ ἀνεργοί ἀτλαντες διάτορα βογγοῦν μέ στοναχάς, μέ θρήνους.

Καί ὅμως, τὴν ὥρα πού αἰρονται τὰ βάρη (ζεμπίλια καί σάκκοι λογῆς-λογῆς μέ πράγματα ἀκατονόμαστα γεμάτοι — τουτέστι γεμάτοι κρίματα, γεμάτοι ἁμαρτίες) ἡ Οἰκουμένη ἀκόμη ζῆ καί ὁτέ μέν ἀγάλλεται, ὁτέ δέ (πολύ συχνότερα) βαριά στενάζει, κάτω ἀπό τὰ βάρη τῶν βαρέων βαρῶν (ἔπλα πυρηνικά, πραμάτιες ἀπατηλές, ψέματα ποικίλα — ὅλα σκατά, ὅλα ἁμαρτίες) τὴν ἴδια ὥρα ἀκούεται — καί τοῦτο μοιάζει πάντοτε μέ θαῦμα — ἀκούεται πάντοτε καί εἰς τύς ἀγρυΐς, καί μέσ’ στίς πόλεις, κάτω ἀπό τὸν ἥλιο τοῦ μεσημεριοῦ καί κάτω ἀπό τ’ ἀστέρια, ἀκούεται πάντοτε ἓνα μεγάλο βέλασμα (μπεε-μπεε) καλύπτοντας τὸν θρῆνο τῶν ἀτλάντων, ἓνα θεσπέσιο βέλασμα ἀπό φωνὴν ἀλέκτορος πιὸ καθαρό, πιὸ πληθρες, ἓν μέγα βέλασμα φωτοβριθές (μπεε-μπεε, μπεε-μπεε) πού τὴν ἐλπίδα σπέρνει στίς ψυχές αὐτῶν πού τὸ ἀκοῦνε, ἓν μέγα βέλασμα σάν καθαρό νερό ἀπό τῶν οὐρανῶν τοὺς καταρράκτας πίπτον, ἓνα μεγάλο βέλασμα ὠραίου ἁμνοῦ (μπεε-μπεε) ἓν βέλασμα νεαροῦ κριοῦ (μπεε-μπεε) πού ὅσοι τὸ ἐνωτίζονται μεγάλες στέρνες γίνονται τοῦ ἀνεσπέσου λόγου, ἓν βέλασμα πού ὅσοι τὸ ἐνστερνίζονται σώζονται πάντα, ἓνα

μεγάλο βέλασμα σάν μέσ’ ἀπό χωνὶ τεράστιου τηλεβόα, ἓν μέγα βέλασμα ἁμνοῦ (ἓνός ἁμνοῦ πού εἰς τὸ Περὸ θὰ ἤμποροῦσε κάλλιστα καί λάμα νᾶναι) τὸ βέλασμα νεαροῦ κριοῦ μέ ὠραίους εὐμεγέθεις ὄρχεις, τὸ βέλασμα τοῦ ἀγαθοῦ ἁμνοῦ (μπεε-μπεε, μπεε — ὦ δόξα, δόξα Ἀλληλούϊα!) τὸ βέλασμα τοῦ ὠραίου ἁμνοῦ, τοῦ ἁμνοῦ-κριοῦ τοῦ αἰρόντος τὰς ἁμαρτίας τοῦ κόσμου.

Γλυφάδα, 22. 7. 1964

“Όταν ἐνώπιον μιᾶς κρημιζομένης χιονοστιβάδος, πού πέφτει ἀπὸ τὰ ὕψη τῶν ὄρέων καὶ ἀπὸ τοὺς πάγους τῶν ψυχρῶν πτυχώσεων τοῦ ἐδάφους σὲ χαμηλότερες πλαγιές, ἢ πρὸς τὸ βάθος μιᾶς χαράδρας ἢ κοιλάδος, ἔταν ἐνώπιον μιᾶς κρημιζομένης χιονοστιβάδος ἕνας θεατῆς ἢ ἕνας ὄρειβάτης κατέχεται ἀπὸ δέος, ἢ τέρπεται ἀπὸ τὴν ἡδονὴν τοῦ ἐπικινδύνου, ἔχι μόνον ἡχεῖ ἢ ἡχώ τῶν πτώσεων τῶν χιονοσωρῶν, ἀπὸ φαράγγι σὲ φαράγγι, καὶ ἐπαναλαμβάνει τὴν βοή καὶ παρατείνει τὴν διάρκειά τοῦ πατάγου, μὰ ἀντηχεῖ καὶ μέσα στὰ σπλάχνα τοῦ ὄρειβάτου κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ ὑπάρχη δυνατότης νὰ ἐπεκταθῇ διὰ ποικίλων βιωμάτων ἢ ζωῆ αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀπὸ τὴν ζώνην τοῦ βορρᾶ πρὸς μίαν διακεκαυμένην ζώνην, εἰς τὴν ὁποίαν νὰ ἤμπορῇ νὰ αἰσθανθῇ αὐτὸς πόσον πολυτίμη καθίσταται ἢ ζέστη, ἢ ζέστη πού μέσα της τὸ ἄτομον ἀπορροφᾷ ὅλα ἐκεῖνα τὰ στοιχεῖα, πού κάποτε θὰ ἐξατμισθοῦν μὲ τὴν σειρά των, ἐν ὥρᾳ ἀνάγκης ἀντιστρόφου, ἐν ὥρᾳ πού τὸ ἄτομον ἐπιθυμεῖ ἐκ νέου, ἀν ὄχι τὸ ψύχος τοῦ βορρᾶ, τουλάχιστον μίαν δροσερὰν πνοὴν ἀνέμου, μίαν ζεῖδωρον πνοὴν ἐκ τοῦ πελάγους, πού ν’ ἀνεμίξῃ τὰ μαλλιά μιᾶς κόρης, μιᾶς κόρης, πού ἐνῶ θὰ σκύβῃ τὸν Ἀπρίλη στὸν ἐξώστη, θὰ εὔχεται νὰ ἰδῇ (στρέφουσα γρήγορα τὴν κεφαλὴν της πρὸς τὰ ὀπίσω) νὰ πλησιάσῃ αὐτὸς — τουτέστιν ὁ θεατῆς, τουτέστιν ὁ ὄρειβάτης — καὶ νὰ τὴν πιάνη ἀπὸ τὴν μέσην, ὡς ἐραστής ἢ ὡς σύζυγός της.

3. 1. 1942

Ἐν ὄψει ὄλων τῶν καιρῶν  
Ἐν ὄψει ὄλων τῶν ἐκτάσεων  
Μιὰ πρώτη μέρα προχωρεῖ.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΣ *Φωνές καὶ ὕδατοπτώσεις*

Ἔτσι προχωρεῖ καὶ ἀναπτύσσεται ἐν ὄψει ὄλων τῶν καιρῶν καὶ τῶν ἐκτάσεων ἢ συνοχῆ τῶν ἀλληλουχιῶν, τῶν πράξεων, τῶν λόγων τῶν γραπτῶν καὶ τῶν ὀνείρων.

Ἡ κάθε αἰσθήσις, τὸ κάθε συναίσθημα, διεκδικοῦν τὰ δικάια των καὶ τὸ σύνολον τῶν αἰσθήσεων καὶ τῶν συναισθημάτων, δηλαδὴ ὁλόκληρος ὁ ἄνθρωπος, περιφρουρεῖ τὸ κάθε τι πού ἐκεῖνος νοιώθει, ἐνῶ τὸ πρῖσμα τῶν ἀντιθέσεων συναρμολογεῖ καὶ συναρμολογεῖται.

Ἡ τύρβη, ὁ στρόβιλος τῆς ζωῆς τῶν πόλεων, ἢ εὐδαιμονία τῶν κήπων, τὰ ρίγη τοῦ αἰγιαλοῦ, τὰ κύματα τῆς ἀνοικτῆς θαλάσσης, ἢ ἔξαρσις τοῦ ἔρωτος καὶ τῶν σωματῶν, ἢ πάχνη τῶν πρωινῶν ὥρῶν, ἢ γῆ τῶν καλλιτέρων πεδιάδων μιᾶς οἰκουμένης πού δὲν ὑπῆρξε ποτὲ ἀρκετὰ παλαιά, ὥστε νὰ μὴν εἶναι πάντα νέα, εἶναι πράγματα πάντοτε δεκτικά, εἶναι πράγματα πάντοτε εὐφορα, ὅσον ἢ εὐφορία τῶν γυναικῶν καὶ νεανίδων πού δέχονται τὰς ὤσεις καὶ τὰς ἐκσπερματώσεις τῶν ἀγοριῶν καὶ τῶν ἀνδρῶν μὲ μέγα πάθος, εἶναι πράγματα πάντοτε εὐφορα, ὅσον ἢ εὐφορία τῶν εὐφορικῶν μανιακῶν, ὅσον ἢ ἐκστασις τῶν ἐποχῶν τῆς αἰγλῆς καὶ τῆς στιλβηδόνας.

Μιὰ πρώτη μέρα μοιάζει μὲ τὸν πρῶτον ἄνδρα πού βαδίζει πρὸς τὰ ἔμπρός. Ὁ πρῶτος πού σέρνει ἕναν χορὸ, ὁ κορυφαῖος, ἢ κορυφαία, ἕνας Κρητικὸς μὲ τὸ μαχαίρι στὸ ζωνάρι, μιὰ κόρη μὲ ὠραῖα βυζιά, οἱ πρῶτοι τῶν χορῶν ἐν γένει,

μοιάζουν με τις πρώτες μέρες τῶν ἐποχῶν, μά, καίτοι προ-  
ηγούνται πάντοτε οἱ πρώτοι, δὲν διαφέρουν κατὰ βάθος ἀπὸ  
τοὺς ἄλλους (τοὺς ἄλλους τῶν χορῶν) καὶ ἀπὸ τις ἄλλες ποὺ  
ἔπονται ἡμέρες.

Ἡ σημερινὴ εἶναι καὶ αὐτὴ χορός, ὅπως τοῦ πεντοζάλη,  
ὅπως ὅλοι οἱ χοροὶ ποὺ προχωροῦν καὶ ἀναπτύσσονται ἐν ὄψει  
ὄλων τῶν καιρῶν καὶ ὄλων τῶν ἐκτάσεων, ἀπὸ τὰ χειμερινὰ  
ἀνάκτορα τοῦ Λένινγκραντ (ἄλλοτε Πέτρογκραντ) καὶ ἀπὸ  
τὰ ἀνάκτορα τοῦ Μπάκινχαμ εἰς τὸ Λονδῖνον, ἕως τὰ θερινὰ  
παλάτια τῆς Γιάλτας καὶ τὰ βασιλικά τῶν Ἀθηνῶν, μέχρι τῶν  
θερμῶν καταυλισμῶν τῆς Ἀγκεντάμπια, ὅπου, στὴ Μέση τῆς  
Ἀνατολῆς, ἓνα μαχαίρι λάμπει καρφωμένο στὴ μέση τοῦ με-  
σημεριοῦ.

Ἀθήνα, 1. 1. 1942

## ΠΟΛΛΕΣ ΦΟΡΕΣ ΤΗΝ ΝΥΚΤΑ

Led by the stillness of the night.

EDWARD YOUNG

Ἄσσοι ἀπὸ σᾶς γυρίζετε τὴν νύκτα μέσ' στοὺς δρόμους, ἀμέ-  
ριμνοι ἢ σκεπτικοί, τὴν ἀνοιξι, κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἐπιτα-  
φίου Θρήνου, ἢ ἐκεῖ κοντὰ στίς ὥρες τις χαρούμενες ποὺ ὀδη-  
γοῦν στὴν θριαμβευτικὴν τὴν ἄνωσιν ποὺ πάει νὰ γίνῃ Πά-  
σχα, πρὶν ἀκουσθοῦν οἱ ἀναστάσιμες καμπάνες, καί, ἀκόμη  
περισσότερο, τις νύκτες τοῦ καλοκαιριοῦ στοὺς δρόμους τοὺς  
ὄνειρικούς τοῦ σκοτεινοῦ Λονδῖνου, στοὺς ἄλλους τοὺς πλα-  
τεῖς ἢ τοὺς στενοὺς, ποὺ ἐκτείνονται γύρω ἀπὸ τὸν Μόσχοβα  
στὴ Μόσχα, ἢ στὰς ὁδοὺς τῆς κάτασπρης Ἀθήνας, σὲ δο-  
ρυάλωτες στιγμὲς τῆς θλίψεως, ἢ σὲ ἀφρόεσες στιγμὲς εὐ-  
δαιμονίας, ἔταν παράθυρα καὶ ἐξώφυλλα χαινοῦν διάπλατα  
ἀνοικτὰ γιὰ νὰ δεχθοῦν δροσιὰ καὶ μῦρα, ὅσοι ἀπὸ σᾶς νύκτωρ  
γυρίζετε στοὺς δρόμους πανευτυχεῖς ποὺ ἐκσπερματίσατε,  
ἢ δυστυχεῖς ποὺ κάποια γυναῖκα δὲν ἔστερξε νὰ σᾶς δεχθῇ  
καὶ δὲν ἐστάθη, λίγο ἂν προσέξετε, θὰ ἀκούσετε πολλά, ὅσα  
στὴν τύρβη τῆς ἡμέρας δύσκολον εἶναι νὰ ἀκουσθοῦν.

Εἶναι τὴν νύκτα ἐλευθεροὶ οἱ δρόμοι. Τῶν Ἀθηνῶν ὁ οὐ-  
ρανός, ὁ πάντα σχεδὸν ἀνέφελος, ὁλοένα φαίνεται νὰ μεγα-  
λώνῃ, νὰ ψηλώνῃ. Θαρρεῖς καὶ πληθαίνουν τ' ἄστρα καὶ οἱ  
μακρinoὶ ἀστερισμοὶ μοιάζουν με τὴλαυγῇ διαμάντια σὲ μαυ-  
ροκύανο βελουδο καρφωμένα. Εἶναι ἡ σιγὴ παράξενη — σάν  
μιὰ βαθεῖα σκηνή, ἢ σάν γιγάντειον ἠχεῖον, ἀπ' ὅπου ἐκπο-  
ρεύεται ὁ ἦχος καὶ ὅλες τῆς νύκτας οἱ φωνὲς γίνονται πιὸ δυ-  
νατές, πιὸ καθαρὲς μέσα ἀπ' αὐτὸ τὸ βάθος, καὶ μοιάζουσε με  
ἀστραπές, ποὺ στὸ γοργὸ τὸ διάβα των φωτίζουν τόσο πολὺ  
καὶ τόσο συνταρακτικὰ, ποὺ ὅσο μικρὴ διάρκεια καὶ ἂν ἔχουν,

ἀποτυπώνονται ἀνεξίτηλα μέσ' στίς ψυχές και ὅταν ἀκόμη, μόλις ξεσπάσουν, σβήνουν.

Εἶναι ποικίλες οἱ φωνές και τῆς νυκτός οἱ ἦχοι. "Ὅλοι μαζί ἀποτελοῦν μιὰ συνεχῆ, μιὰ διάχυτη βοή σάν καταρράκτου πού κάπου μακριά κρημνίζει τὰ νερά του. "Ὅμως παρά τὴν ὑπαρξί τῆς διάχυτης βοῆς, οἱ ἦχοι οἱ κοντινοὶ διακρίνονται με ἐνάργειαν τόσην, ὥστε θὰ ἔλεγε κανεῖς, ὅτι δὲν γίνονται μόνον ἀκουστοί, μὰ και ὄρατοὶ ἀκόμη, ἦχοι σχεδὸν χειροπιαστοί, πικροὶ ἢ γλυκεῖς στὴ γεῦσι — ἦχοι-φωνές-εἰκόνες... Γρύλλοι και ζούδια τῆς νυκτός και φύλλα πού θροῖζουν. Τὸ σιντριβάνι πού λαλεῖ, και ψιλοψιθυρίζει. Βεγγαλικὰ συριστικά και οὐράνιες ἀνθοδέσμες. Στόρια πού ἀπότομα κατακυλᾶν σάν λαμητόμοι, γδοῦποι ἀνεξήγητοι βαρεῖς, σειρῆνες πρώτων βοηθειῶν και, κάθε τόσο, σάλπιγγες ἐξ ἀποστάσεως ἀυτοκινήτων.

ἼΗχοι στυλπνοί, ἦχοι μουντοί!

"Ἐνας διαβάτης σταματᾶ και ἤχηρὰ οὔρει, τὸ πρὸ αὐτοῦ ντουβάρη κατακλύζων. Ἴδου ἕνας ἄλλος — με ρέγγον θορυβώδη πτύει και τὸ γλοιῶδες φλέγμα του με ἕνα μικρὸ πλατάγισμα ἐπὶ τοῦ πλακοστρώτου πίπτει.

"Ἄλλος (εἶναι ἕνας ἄνδρας στιβαρὸς) εἰς ἤσυχον σημεῖον ἐνὸς πάρκου, ὑπὸ τὸ φῶς ἐνὸς φανοῦ κινῶν με σθένος τὴν δεξιάν του, τρίβει τὸ γυμνωμένον πέος του και μίαν διερχομένην νεάνιδα (πού ἐρυθριᾶ πολὺ, μὰ στέκει και τὸν κοιτᾶ) καλεῖ, με «"Αααχ!» και «"Ωωωχ!» λαγνοβαρῆ, με ἐπιμόνους φλογεροῦς εἰς τὴν γαλήνην τῆς νυκτός ψιθύρους, ἰκετεύων αὐτὴν νὰ πλησιάσῃ και ἀπὸ κοντὰ νὰ ἰδῆ τὸ ἐξογκωμένον πέος του, και, ὡσαύτως, μέχρι τέλους, τὴν τελουμένην ἐπ' αὐτοῦ χειράντλησιν τοῦ σπέρματός του. ἼΗ νεᾶνις, ἔκθαμβος, και γνωρίζουσα τί θὰ συμβῆ, παρά τὸ ζωηρὸν ἐρύθημά της, με ἔντονον παλμὸν καρδιάς παρατηρεῖ και ἀσυναίσθητως

ἀκόμη περισσότερο πλησιάζει, ὥστε νὰ ἰδῆ ὅσον τὸ δυνατὸν καλύτερα τὸ ὀγκῶδες πέος και τὴν ἐνεργουμένην ἐπ' αὐτοῦ συγκλονιστικὴν τῆς τρεῖψιν — τοσοῦτῳ μᾶλλον, πού ὁ ἀνὴρ λαγνοβοῶν τῆς λέγει, ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ ἐκσπερματίσῃ δι' αὐτήν. Και ἡ χειράντλησις ἐξακολουθεῖ, ἐν μέσω ἀναφωνήσεων λαγνείας, εἰς τὰς ὁποίας λόγια μεγάλης τρυφερότητος ἐνέργειας, εἰς τὰς ὁποίας λόγια αἰσχρὰ και ὠραῖα, πού ἐκποῦν μέσα εἰς τὴν νύκτα ὡς ἐγχρωμα πυροτεχνήματα διεγέρσεως και πάθους. Αἴφνης και ἐνῶ ἡ νεᾶνις, με τὴν ψυχὴν στὸ στόμα της, ἐντατικῶς κοιτᾶ, ἔχουσα τὸ βλέμμα της ἐντόνως καρφωμένον ἐπὶ τοῦ ἄκρως δισταλμένου στομίου τῆς μέχρι διαρρήξεως σφυζούσης πούτσης, μιὰ ἰσχυρὰ κραυγὴ ἐκφεύγει ἀπὸ τὰ χεῖλη τοῦ ἀνδρός και μιὰ πυκνὴ βροχὴ παχέος λευκοῦ ὁποῦ με ὀρμὴν ἐκσπᾶ εἰς ἐπανωτὰς ριπὰς και πίπτει ἐν μέρει ἐπὶ τῆς νεάνιδος (πού ὠχριᾶ και ἄθελά της με ἐγκαυλον θαυμασμόν ἀναφωνεῖ "Αααχ!... "Ααα!...) και ἐν μέρει ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

ἼΗχοι στυλπνοί! ἼΗχοι μουντοί! Στὴν ἡρεμίαν τῆς νυκτός ἦχοι ἀκούονται πολλοί.

ἼΑπὸ ἔπαυλιν ἐρημική, εἰς συνοικίαν μακρινὴν πρασίνου προαστίου, ἀπὸ ἀνοικτὸν παράθυρον γέλια ἀκούονται πολλά, ἐνίοτε μισοπνιγμένα, ἀπὸ δωμάτιον τοῦ πρώτου ὀρόφου προερχόμενα, καλύπτοντα κουδούνισμα ἐπιμόνως ἀλλὰ ματαιῶς ἠχοῦντος τηλεφώνου. Μικρὰ διαστήματα σιγῆς μεσολαβοῦν και ἔπειτα πάλι γέλια ἠχοῦν, καθὼς και θελξικάρδιοι ὀξεῖς ἀναφωνήσεις σάν κοριτσιοῦ πού ὑφίσταται γαργαλισμόν, τρεῖψιν μαστῶν, ἢ σύνθλιψιν τῶν θηλῶν της. Αἴφνης, τὴν τελευταίαν σιωπὴν ξεσχίζει διαπεραστικὴ κραυγὴ (κραυγὴ μεικτὴ ἠδονῆς και ἐλαφροῦ πόνου) ὅπως ὅταν ἕνας ἀνένδοτος ἀνὴρ (ἀνὴρ φλεγόμενος ἀπὸ αὐλάν) πού ὑπερέβη πᾶν ὄριον ὑπομονῆς, ὑπὸ τὴν φούσταν μιᾶς παιδὸς ἢ γυναικὸς πολυπο-



θήτου, με ὀρμηὴν ἐν τέλει εἰσδύει καὶ κάθε φραγμὸν ἢ φράγμα καταρρίπτων, εἰς τὸ βαθύτερον σημεῖον τῆς θηλότητός της, ἐν εὐφροσύνῃ φθάνει, ἐπιδιώκων μὲ διάπυρον ζέσιν καὶ κραταιῶς τοῦ σφύζοντος ἐρωτικοῦ λοστοῦ του παλινδρομικὰς κινήσεις, νὰ ἐπιτύχη, ἐκεῖ, τὴν ὀλοκλήρωσιν τοῦ ἐρωτος καὶ τὸ ἀπόγειον τῆς ἡδονῆς.

Εἶναι ποικίλες οἱ φωνές καὶ τῆς νυκτὸς οἱ ἤχοι! Ἦχοι ξηροὶ σὰν τρίξιμον ἐνὸς κλαριοῦ σὲ δάσος, ἢ κρεβατιοῦ ποῦ σείεται σφοδρῶς ἀπὸ κινήσεις ἰσχυρὰς ἐν ὥρᾳ συνουσίας. Ἦχοι καυτοὶ καὶ ἀγχοβαρεῖς, ψίθυροι φλογεράς ἐκμυστηρεύσεως, ἢ δακρυρρήτου ἰκεσίας. Ἦχοι ἐπίμονοι πολὺ — μιὰ γραφομηχανὴ ποῦ ἀτελείωτα ἀντηχεῖ, μιὰ βρῦση ποῦ ἔλη νύχτα στάζει, ἓνα χαρτὶ ποῦ σέρνεται ἢ ἓνα γατὶ ποῦ ἀδιάκοπα φωνάζει.

Ἦχοι ἀρμονικοί, κρυσταλλικοὶ ἀπὸ μηχανήματα ὑψηλῆς πιστότητος, ποῦ μέσ' στὴ νύχτα ἀκούονται καὶ φτερουγίζου, ἤχοι σὰν ἤχων συντυχία — κονσέρτο ἢ συμφωνία.

Ἦχοι στιλπνοί, ἤχοι μουντοί, τῶν ἤχων πανσπερμία! Ἦχοι σὰν παλαιές φωνές τοῦ Παρισιοῦ, ἔπως ὁ στίχος τῆς «Sagesse»: «Ω, ἡ φωνή σου στὸ δάσος τῆς Βουλώνης!» Ἦχοι σὰν φευγαλέες στιγμές, σὰν στίχοι ποῦ ζυπνοῦν τὰς ἀναμνήσεις καὶ ἔπειτα χάνονται σὰν τὴν ἠχὴ ποῦ ἡ πνοὴ τοῦ ἀνέμου τὴν σκορπᾷ καὶ σβήνει: «Passons, passons, puisque tout passe. Les souvenirs sont cors de chasse, dont meurt le bruit parmi le vent.»

Ἦχοι ἀκαθόριστοι καὶ ἤχοι συγκεκριμένοι! Ἦχοι πλαταγιστοὶ παφλάζοντες, σὰν τῶν ἀγρίων κυμάτων, ὅταν κοχλάζοντας πάνω ἀπὸ βότσαλα ὀρμοῦν καὶ ἔπειτα πίσω σύρονται καὶ ἀποσύρονται καὶ φεύγουν, ὡς ἤχοι μιᾶς τιτανικῆς ἀναπνοῆς. Ἦχοι ἀπαλοὶ σὰν παιχνιδίσματα εὐθαλασσίας, ἤχοι σὰν φλοῖσβοι τοῦ αἰγιαλοῦ, τοῦ ἀνοικτοπέλαγου ρυθμοῦ

καὶ τῆς χαρᾶς τῶν πιὼ ἀκραιφνῶν σποράδων, στὸ ἄχραντο φέγγος τῶν Κυκλάδων. Ἦχοι σὰν λάμψεις δυνατὲς φάρων πρῶτης ἰσχύος, ἔπως τῶν φάρων τοῦ Καβο-Μαλιᾶ, τῆς Φάσας ἢ τοῦ Φινιστέρου, ὅταν μὲ δέσμες φωτεινές τοὺς μαύρους ὀρίζοντες σαρώνουν καὶ τοὺς τραβερσωμένους ναυτικούς, τοὺς πίσω ἀπ' τὰ τιμόνια των δεμένους, μέσα στὴν θύελλα ὀδηγοῦν καὶ ἀπὸ μακρὰ τοὺς ἐμψυχώνουν.

Εἶναι ποικίλες οἱ φωνές καὶ τῆς νυκτὸς οἱ ἤχοι — ἤχοι ἐπικοί καὶ λυρικοί καὶ ἀκόμη καὶ ἄλλοι, ἤχοι τῆς ἐν ἡδονῇ ζωῆς, ποῦ τίς ψυχὲς στὰ χεῖλη φέρνουν, ἠχητικὰ ψηφιδωτά, ἠχητικὲς εἰκόνες. Ἦχοι θερμοὶ σὰν ἡμεροὶ καὶ σὰν ἡμέρων κυτυποκάρδια, ὅταν πρὸ στιβαρῶν ἀνδρῶν ζωηρῶς χειρονομούντων περνοῦν ἢ στέκουν ἀναυδοὶ, ὡς ἔλαφοι εὐαίσθητοι ἢ τρυφεραὶ δορκάδες, νεαραὶ μαθήτριά καὶ κορασίδες, ἄλλαι περιδεεῖς καὶ ὠχραὶ, ἄλλαι κατάπληκτοι καὶ ἐρυθριῶσαι, καὶ ἄλλαι, μὲ ἀλληλεγγύην πλήρη καὶ προσδοκίαν λαχταριστὴν, δι' ἀντιστοίχων χειρονομιῶν ἀσμένως ἀποδεχόμεναι, ἢ σιωπηρῶς, ἀλλὰ μὲ νόημα καταφάσεως ἐκδηλον, μὲ πονηρίαν μειδιῶσαι. Ἦχοι γοργοὶ σὰν βήματα χορευτριῶν, ἢ σὰν σκιρτήματα πνευστιῶντων νυμφιδίων, τὴν ὥρα ποῦ ἠνυῖ ἔλα τὰ μέλη λύνει, καὶ ὡς μέγα μυστήριον σαπφικόν, μνησείδης ἢ ἀμφικυρτη, στὸν οὐρανὸ ὑψώνεται ἢ σελήνη. Ἦχοι πλαταγιστοί, θερμοί, παχεῖς, σὰν ἤχοι ἀναρροφήσεως μέσα ἀπὸ κύπελλον γάλακτος γεμάτο. Ἦχοι σὰν ἀσπασμοί, ἢ ποππυσμοὶ χειλῶν ὀρμητικοῦ ἐραστοῦ, ὅταν ἀπὸ τὰ χεῖλη πεφιλημένης γυναικὸς τὰ ἰδικὰ του τυχαίως ἐκφεύγοντα, τὸν ἀσπασμὸν εἰς τὸν ἀέρα τελειώνουν. Ἦχοι ἡδυπαθῶς τερπνοί, σὰν γλωττισμοὶ μικρᾶς γαλῆς, ποῦ ἄνθος γάλακτος μὲ λαίμαργίαν πίνει. Ἦχοι ὑγροὶ καὶ ὀλισθηροί, σὰν ἀπὸ στόμα φιληδόνου ἀνδρός, ὅταν κύπτων ἐπὶ σπαργώσης νεάνιδος ὑπτίας, στὸν σφύζοντα στήμονα τῆς διεγέρσεώς της καὶ ἀνάμεσα στὰ πέ-

ταλα τῆς ροδαλῆς θηλύτητός της τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ χεῖλη του με ζέσιν φλογερὰν κινῶν, τὸν ἐκθλιβόμενον χυμὸν τῆς νέας με πάθος ροφᾷ καὶ ἀντλεῖ.

Ἦχοι μεθυστικοὶ σὰν ἄρωμα γαρδένιας, ἢ γαζίας. Ἦχοι διεγερτικοί, μελίρρυτοι σὰν στοναχαὶ λαγνείας. Μία κόρη με ἀνοικτὰ τὰ σκέλη της, ἀργὰ τὴν νύκτα, κινεῖ εἰς τὸ αἰδοῖον της γοργὰ τὰ ἐπιτήδεια δάκτυλα τῆς δεξιᾶς της. Εἶναι χαρίεσσα καὶ σείεται τρικυμιωδῶς ἐπὶ τῆς κλίνης, τινάσσουσα τὸ ἀνοῖγον ὅλον ἐν ἀπὸ διέγερσιν ἐρωτικὸν της ἄνθος πρὸς τὰ ἔξω, οἰμώζουσα ἀπὸ τὴν ἡδονὴν ποῦ δοκιμάζει, πασχίζουσα με λαγνικὴν ἀπόγνωσιν, καθὼς χοροπηδᾷ ἐπὶ τῆς κλίνης, ὄλην τὴν πλάσιν μέσα της νὰ πάρῃ, παρατηροῦσα με πάρα πολὺ ἀνοικτὰ τὰ μάτια της τὸν λάμποντα εἰς τὸν οὐρανὸν τοῦ ἀστερισμοῦ τοῦ Ταύρου μέγιστον ἀστέρα, ψελλίζουσα περιπαθῶς («Ἄλντεμπάραν! Ἄλντεμπάραν!») (γλυκύτατα σήμαντρα μέσα της κτυπᾷν) καὶ τέλος ἢ φιλήδονος παῖς, ἐπὶ τῶν ταχέως κινουμένων εἰς τὸ ἐξογκωμένον της μουνὶ δακτύλων της (Ἄλντεμπάραν! Ἄλντεμπάραν! Ὅλον ἐν πιὸ δυνατὰ τὰ σήμαντρα μέσα της κτυπᾷν) καὶ ἐνῶ αἱ νύμφαι τοῦ τρυφεροῦ αἰδοῖου της καὶ ἡ τραγανὴ της κλειτορις ἀπεριγράπτως σφύζουσι, ἢ ἔγκυλος παῖς σφαδάζουσα καὶ ἀγαλλομένη, φωνάζουσα ἀπὸ τὴν γλύκαν της καὶ λάβρωσι ἐπὶ τῆς κλίνης κινουμένη, τὸ νεανικὸν μουνόχυμὰ της, ὡς κομβολόγιον ὑγρῶν μαργαριτῶν ἐξαπολύουσα ἐκ τοῦ ἐρωτικοῦ ὄργανου της ἐν εὐφροσύνῃ, ἢ ὀργῶσα παῖς, ἐν πλήρει ἐκστάσει ἐν τέλει χύνει.

Καὶ ἰδοὺ ποῦ εἰς ἄλλο σημεῖον τῆς πόλεως ἀκούονται καὶ ἄλλοι ἦχοι — ἦχοι πολὺ συγγενικοὶ με τοὺς προηγουμένους, ἦχοι γλυκεῖς, ἦχοι τερπνοί, σὰν παφλασμοῦ σὲ γάλα, ἦχοι σὰν ἀπὸ στόμα βρέφους ποῦ ἕναν μαστὸν βυζαίνει, ἢ ἀπὸ στόμα κόρης ποῦ ἕναν λωτὸν χυμώδη ἀπομυζᾷ. Καὶ ἰδοὺ ποῦ ἕνας πολίτης στιβαρὸς, ὅστις πρὸ ὀλίγου ἐπέστρεψε στὸ σπίτι

του καυλοπυρέσσων, ἰδοὺ ποῦ φέρον ἀκόμη τὸν πῖλον καὶ ἀνυπομονῶν στηρίζεται ἐπὶ ἀπλῆς τραπέζης, εἰς τὸ δωμάτιον μικρῆς ὑπρετρίας — μιᾶς ψυχοπαίδας ἕως δώδεκα τὸ πολὺ ἐτῶν. Ἡ παῖς, μόλις πρὸ ὀλίγου ἐκ τῆς κλίνης ἐγερθεῖσα, καὶ ἔχουσα προφανῶς ἀπὸ τὸν ἄνδρα αὐτὸν ἐξασκηθεῖ, εὐρίσκειται γονυπετῆς ἐνώπιόν του, ὑπὸ τὸ φῶς ἐνὸς κηρίου (ἐκ σπέρματος κήτους) οὐχὶ μακρὰν ἀπὸ τὸ ἀνοικτὸν παράθυρον τοῦ δωματίου ποῦ βλέπει πρὸς μίαν αὐλὴν, ὁπότεν ἀναδίδονται τὰ ἀρώματα βασιλικῶν σγουρῶν καὶ κρίνων. Ἡ κόρη ἔχει ἐντὸς τοῦ στόματός της ἕναν χονδρὸν προυμνοειδῆ καυλὸν ὀγκώδους πέους καυλωμένου — τουτέστι τὴν κεφαλὴν τῆς πελωρίας ψαλῆς τοῦ ἀφεντικοῦ της, καὶ με μεγάλην ζέσιν τὴν πιπιλίζει καὶ, ἔτσι καθὼς ἀπομυζᾷ, μέσα εἰς τὴν κοιλότητα τοῦ στόματός της, τὴν γλείφει καὶ κάθε τόσον, με τὴν αἰχμὴν τῆς γλώσσης τὴν κεντρίζει εἰς τὴν οὐρήθραν καὶ τὸν χαλινόν, πιέζουσα ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν με τὴν ἀριστερὰν της χεῖρα τοῦς εὐμεγέθεις ὄρχεις τοῦ ἐρωτικοῦ ὄργανου ποῦ ὠσάυτως ἐκ τῆς περισκελίδος μαζί με τὴν χονδρὴν ψαλῆν εἶναι βγαλμένοι ἔξω καὶ ταλαντεύονται ἀπὸ κάτω.

Ἦχοι τερπνοί, γλυκύτατοι, με πλαταγίσματα χειλέων ὑγρά τὴν κάμαραν τῆς κόρης πλημμυρίζουσι. Με ἄκρως τεταμένην προσοχὴν, με βλέμμα ὀξύ, ὀξύτατον, ὁ στιβαρὸς ἀνὴρ παρατηρεῖ τὴν παῖδα καὶ τὸ ἐργαζόμενον περιπαθῶς ἐπὶ τοῦ πέους του στόμα της, πυρετωδῶς θωπεύων τὴν κόμην της, συνθλίβων καὶ τρίβων ἀπὸ τὸ ἀνοῖγμα τοῦ νυκτικοῦ της τὰ μαστιδιά της. Τοῦτο ποιῶν λαγνοβοᾷ καὶ ἀναστενάζει, βαθείας στοναχὰς ἐκβάλλων ἀπὸ τὸ μέγεθος τοῦ γλυκασμοῦ ποῦ δοκιμάζει, καὶ λόγια ἀνάσχυντα προφέρων με ἐκφράσεις τρυφερότητος τὰ ἀναμειγνύει, τὴν κορασίδα ἐπαινῶν καὶ ἐνθαρρύνων, ἐνῶ ἢ μικρὰ θεραπευτικὰ κινουσα τὴν δεξιάν της ὑπὸ τὸ νυκτικὸν της, ὡσὰν νὰ ἔκρουε με ζωηρότητα κιθάραν,

τὴν ἰδικὴν τῆς ἡδονῆς μὲ τὴν τοῦ αὐθέντου τῆς συγχρόνως ἀπεργάζεται καὶ συνυφαίνει, τρίβουσα ζωηρῶς καὶ ἀδιακόπως τὸ νεαρόν τῆς σέλινον. Τίποτε ἄλλο δὲν ἔχει πλέον σημασίαν ἀπὸ τὴν ἡδονὴν ποὺ συνεχῶς ὀγκοῦται καὶ αὐξάνει. Οὐτε σεισμός, οὔτε κὰν ἔκρηξις ἐγγὺς κειμένου ἡφαιστείου θὰ ἦτο δυνατὸν αὐτὴν τὴν ὥραν νὰ διακόψουν ἢ ἔστω νὰ ἀναχαιτίσουν τὴν λαγουργίαν τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς μικρᾶς του νύμφης. Τρομακτικὰ στὸ στόμα τῆς παιδὸς τὸ πέος πάλлетται καὶ σφύζει. Μέσα ἀπὸ τὰ σπλάχνα τῶν ἡδονιζομένων, σὰν χυλὸς ποὺ ἐπὶ πυρᾶς κοχλάζων εἶναι ἔτοιμος νὰ ἐκχειλίση, ὁ ἐρωτικὸς χυμὸς τοῦ ἀνδρὸς καὶ ὁ ἀφρὸς τοῦ αἰδοίου τῆς κόρης ἔτοιμοι εἶναι νὰ ἀναβλύσουν. Αἴφνης εἰς τὸ στερέωμα, ὡσὰν νὰ ἐπρόκειτο περὶ ἐκσπερματώσεως οὐρανιας, 5-6 διάτοντες λαμπρότητος μεγάλης, διαγράφοντες τεράστια τόξα, ἐκσφενδονίζονται καὶ πίπτουν. Τὴν ἰδίαν στιγμήν ἀπὸ τὰ χεῖλη τοῦ ἀνδρὸς ἀναπηδᾷ μιὰ στεντορεία κραυγὴ, σὰν μηχανοὺς θηρίου βατεῦοντος εἰς λόχμην: «Γαμῶ τὸ στόμα σου. Γαμῶ!» καὶ ὁ ἡδονιζόμενος ἀνὴρ, ποὺ ἐπὶ τῆς τραπέζης ἐστηρίζετο ἀκίνητῶν, λάβρως παρατηρῶν τὴν ἐπὶ τοῦ πέους τοῦ ἐνεργουμένην τρυφερὰν θωπείαν, ἀρχίζει νὰ κινεῖται γρήγορα ἐπὶ τόπου, καὶ συγκρατῶν τὴν κεφαλὴν τῆς κορασίδος, πάντοτε δὲ λαγνοβοῶν, γαμᾷ τὸ στόμα τῆς σφοδρῶς, μὲ ἐπανωτὰς παλινδρομικὰς τοῦ πέους τοῦ ὠθήσεις φθάνων μὲ κάθε ὠθησιν μέχρι τοῦ λάρυγγός τῆς. Τέλος προβάλλων τὴν κοιλίαν του πολὺ καὶ ἐκβάλλων νέας κραυγὰς λαγνείας, μὲ γουρλωμένα μάτια, ἀκίνητῶν ἀλλὰ πατόκορφα δονούμενος, ὁ ἀνὴρ ἐκσπερματίζει, καὶ ἐνῶ τὰ μάγουλα τῆς μικρᾶς πολὺ φουσκώνουν ἀπ' τὴν ποσότητα τῆς προσφορᾶς του, ὁ θαυμαστής τῆς μὲ ἀφθονον θερμὸν ψωλοχυμὸν τὸ στόμα τῆς κατακλύζει. Δι' ὀλίγας στιγμᾶς, ἢ ἀπόστασις ποὺ ἀπὸ τὸ θεῖον τὸν ἄνθρωπον χωρίζει ἐκμηδενίζεται. "Ὀλβος καὶ ἀγαλλία-

σις τὰ σώματα καὶ τὰς ψυχὰς τῶν λαγουργούντων πλημμυρίζουν. Καὶ ἰδοὺ ποὺ ἡ μικρὰ θεραπαινίς, μαζὶ μὲ τὸν αὐθέντην εἰς τὸν Παράδεισον εἰσερχομένη, τὴν ἔδιαν ἀκριβῶς στιγμήν ποὺ τὴν μεγίστην ἡδονὴν τοῦ δίδει, χύνει καὶ αὐτὴ, καὶ γλυκὰ ὀλολύζουσα (ἔσον τὸ βουλωμένον στόμα τῆς τὸ ἐπιτρέπει), τὸν ἀναβλύζοντα ψωλοχυμὸν περιπαθῶς ροφᾷ καὶ μὲ ἀπληστίαν καταπίνει, ἐνῶ αἱ διάτοροι κραυγαὶ τῆς ἡδονῆς τοῦ ἐκσπερματίζοντος ἀνδρὸς ἀκούονται εὐκρινῶς στὸν δρόμον καὶ δὲν ἀφήνουν τὴν παραμικρὰν εἰς τοὺς περαστικούς ἀμφιβολίαν, ὅτι κάπου ἐκεῖ πολὺ κοντὰ εἰς τὴν μαγείαν τῆς νυκτὸς τελεῖται λαγουργία, ἔσον ἢ νύξ θεοτική, ἔσον ἢ νύξ βαθεῖα.

"Ὅμως εἰς τὴν πανδέγμονα τῆς νύκτας γοητεῖαν καὶ ἄλλαι φωναὶ ἀκούονται καὶ ἄλλοι ἦχοι. Ἦχοι ξηροὶ σὰν τοῦ χασέ ποὺ σὲ κατάστημα γυναικείων εἰδῶν πρὸ μιᾶς πελάτιδος ἕνας ὑπάλληλος διαμιᾶς τὸν σχίζει· ἦχοι ὀξεῖς σπαρακτικοὶ μιᾶς δερομένης γυναικὸς, ἢ μιᾶς ἀνήβου κορασίδος, στὸ ἄτριχον καὶ φουσκωτόν, σὰν ζουμερὸ βερούκοκον μικρόν, γλυκὺ μουνὶ τῆς βιαζομένης. Καὶ ἀκόμη καὶ ἀκόμη καὶ ἄλλοι ἦχοι ὀξεῖς, τελείως διαφορετικὰ ὀξεῖς, ἦχοι χαρμύσουνοι μέσα στὴν νύκτα — σφυρίγματα θριαμβευτικὰ ἀτμαμαξῶν ποὺ ὁ ἄνεμος ἀπὸ μακριὰ τὰ φέρνει, τὴν ὥρα ποὺ ξεκινοῦν ἢ καταφθάνουν οἱ φιλελεύθεροι συρμοί, οἱ ἐξαισίαις ἀμαξοστοιχίες, ταχεῖες, τραῖνα διεθνῆ, τῆς πιὸ μεγάλης, τῆς καθολικῆς τοῦ κόσμου τούτου νοσταλγίας.

"Ὡ, ἦχοι τῆς νυκτὸς καὶ τῆς νυκτὸς φωνές! Ἐσεῖς ποὺ αὐτὲς τίς ὥρες διαβαίνετε στὶς πόλεις, παντοῦ θὰ τίς ἀκούσετε. Φωνές ποικίλες καὶ συγκλονιστικῆς, ἀπ' τίς κραυγῆς ἑνὸς μωροῦ ποὺ μόλις ἐγεννήθη, ἕως τὸν ρόγχο τὸν βαρὺ, τὸν ἐναγώνιον τοῦ ἀνθρώπου ποὺ ἡ ζωὴ του ἐξεμετρήθη καὶ εἰς τὴν ἄβυσσον τὴν τελικὴν ἀπὸ τὰ βήματά του ὠδηγήθη.

Φωνές και ἤχοι σὰν ἰαχές, πού τοὺς ὀλυμπιονίκας ὑποδέχονται και συνοδεύουν. Φωνές και ἤχοι σὰν βοή τῶν πανηγύρεων και τῶν ἰωβηλαίων. Φωνές και ἤχοι σὰν κραυγές ἑμαδικῶς σφαγιαζομένων. Γδοῦποι, κατακυλίσματα ὀγκολίθων, ὅταν τὸ πένθιμον και φοβερόν «Ἐάλω ἢ Πόλις» ἀντηχεῖ, μὲ κοπετούς, μὲ θρήνους και ἀπὸ τὰ ρήγματα τῶν γκρεμισμένων ντουβαριῶν ὁ Χάρος, στυγνὸς δρεπανηφόρος καρβαλλάρης, εἰσελαύνει, μαζί μὲ τοὺς κατακτητὰς βαρβάρους (ὅταν πιά δὲν ἀντηχοῦν τῆς Ὑπερμάχου Στρατηγοῦ τὰ νικητήρια), ἐνῶ ἐπάνω στὴν στερνὴ τὴν ἔπαλξι τῆς Πόλεως, ὁ ἴδιος τὸν σταυρόν του ἔχων ἐκ νέου ἐμπήξει, τὸ μακελιὸ στὴν χλαλὸν θωρεῖ, τὰ αἵματα πού πανταχόθεν ἀναβλύζουν, και γοερὰν κραυγὴν ἀφήνων (Ἰλί, Ἰλί, λαμὰ σαβαχθανί!) στὴν τελευταίαν ἔπαλξιν τῆς πόλεως, κάτω ἀπὸ νέφωσιν βαρειὰν θρηνεῖ, μαρτυρικὰ στητὸς, ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς.

Ἦ, ἤχοι τῆς νυκτὸς και τῆς νυκτὸς φωνές! Φωνές μουντὲς ἢ λαγαρές πού ἀπὸ τὰς σκολιάς ὁδοὺς τῶν πτωχομαχαλάδων ἀνεβαίνουν, και ἐκεῖνες οἱ ἄλλες οἱ φωνές, μουντὲς και αὐτὲς ἢ λαγαρές, πού ἀπὸ ψηλά παράθυρα πλουσιῶν κτισμάτων βγαίνουν — ἤχοι, ὦ, ἤχοι τῆς νυκτὸς — σμπίροι μὲ προσωπίδες και στυλιέττα, φωνές - ἀχνὰ - φαντάσματα, μὲ πτητικότητα μεγάλην, και ἄλλες φωνές, φωνές πυκνές, ἤχοι σὰν τοῦ κροκοῦ τοῦ αὐγοῦ, ὅταν σὲ κύπελλο μὲ ζάχαρη κτυπιέται, ἤχοι, φωνές και ἄλλες φωνές, ὅταν ὁ μέγας Σείριος και ὄλα τ' ἄστρα σελαγίζουν και οἱ ψυχὲς τῶν πόλεων, σὰν ἐκτοπλάσματα, πάνω ἀπ' τὰ δώματα και πάνω ἀπ' τοὺς δρόμους φωσφορίζουν!

Ἦ, ναί, εἶναι ποικίλες οἱ φωνές πού ἀκούονται εὐκρινῶς τὴν νύκτα, ὅταν σὲ κήπους και αὐλὲς πολὺ τὸ αἰγόκιλημα μυρίζει και ἡ θλιψὴ μὲ τοὺς ἐπιταφίους θρηνεῖ και μέσ' στίς πόλεις τριγυρίζει.

Ἦ κτίσις δεῦρο πᾶσα  
τοὺς ἐξοδίους θρήνους  
προσοίσωμεν τῷ κτίστη

Ἦ, ἡδιστόν μου ἔαρ,  
γλυκύτατόν μου τέκνον  
πού ἔδου σου τὸ κάλλος.

Ἦ Δάμαλις τὸν Μόσχον  
ἐν ξύλῳ κρεμασθέντα  
ἠλάλαζεν ὀροῦσα

Αἱ γενεαὶ νῦν πᾶσαι  
ἐπιταφίους ὕμνους  
προσφέρουσι, Χριστέ μου.

Και ξαφνικά, σὰν ἄρσις μιᾶς νεφέλης, σὰν ἀλλαγὴ τοῦ θυμικοῦ σὲ μιὰ περίπτωσι κυκλοθυμίας, και ἄλλες φωνές ἀκούονται, φωνές χαρᾶς μεγάλης:

Ἦ Ἄγγελος ἐβόα,  
τῇ κεχαριτωμένῃ  
Ἄγνῃ Παρθένε χαῖρε  
και πάλιν ἐρῶ χαῖρε·  
ὁ Σὸς υἱὸς ἀνέστη·  
τριήμερος ἐν τάφῳ.

Και λίγο πάρα κάτω, ὡς εἴσοδος λευκοῦ μπαλλέτου ἀγγέλων:

Πάσχα τὸ τερπνόν· Πάσχα Κυρίου Πάσχα· Πάσχα παν-

σεβάσμιον ἡμῖν ἀνέτειλε· Πάσχα ἐν χαρᾷ ἀλλήλους περιπτυσώμεθα· ὦ Πάσχα λύτρον λύτης!

Καὶ ἀκόμη — ἀκούστε, ἀκούστε — φωνές μέσα στὴ νύκτα:

- Ἀγνή παρθένε, χαῖρε!
- Φύλακες, γρηγορεῖτε!
- Ἀγάπη μου, σὲ λατρεύω!
- Φύλακες, γρηγορεῖτε!
- Σκατὰ στὰ μούτρα σας, χαϊβάνια!
- Χαῖρε, παρθένε, χαῖρε!
- Φύλακες, γρηγορεῖτε!
- Γαμόσταυροι, τί περιμένετε!
- Ἀγνή παρθένε, χαῖρε!
- Φύλακες γρηγορεῖτε!
- Ἐμπρός, γαμόσταυροι, ἐμπρός!
- Γλυκὸ κορίτσι, χαῖρε! Καὶ πάλιν ἐρῶ, χαῖρε!
- Ἄ, Θεέ μου! Ὅχι αὐτό!... Σᾶς ἰκετεύω...
- Γαμόσταυροι, μὴ σταματᾶτε!
- Γλυκὸ κορίτσι, χαῖρε! Καὶ πάλιν ἐρῶ, χαῖρε!
- Βοήθεια! Βοήθεια! Σῶστε με, ἐλάτε...

— Γαμόσταυροι, γαμήστε την, μὴ σταματᾶτε! Τὸ ἐν τούτῳ νίκα τῆς ζωῆς τὸ ὑπέρτατον εἶναι αὐτό. Ἅγιοι Γαμόσταυροι, μὴν, γλυκειές παρθένες, φίλτατα ἀδέρφια σύντροφοι, μὴ τὸ ξεχνᾶτε. Χριστὸς ἀνέστη σήμερον, θανάτῳ θάνατον πατήσας! Πάσχα ἱερὸν ἡμῖν σήμερον ἀναδέδεικται! Πάσχα Ἔρωσ - Χριστὸς ὁ λυτρωτής! Πάσχα ἡμῖν τὰς Πύλας τοῦ Παραδείσου ἀνοῖξαν! Ἅγιοι γαμόσταυροι, γλυκειές παρθένες, σύντροφοι, μὴ τὸ ξεχνᾶτε!

Τέλος ἀπὸ ἕνα ὑπόγειον μὲ ἀνοικτοὺς φεγγίτες, σὰν πίδακες ἀγαλλιάσεις, σὰν πίδακες οὐρανομήχεις, καὶ ἄλλες φωνές μέσα στὴ νύκτα:

«Γαμῶ, γαμῶ σε, ὡς τὰ ἔγκατα τῆς γῆς! Γαμῶ σε, ὡς τ' ἀστέρια!»

Καὶ εἰς ἀπάντησιν ἀπὸ τὸν ἴδιον χῶρον, μὲ οἶστρον καταφάσεως, μὲ οἶστρον ταυτίσεως ἀπολύτου μὲ τὸ θεῖον:

«Ναί! Ναί! Γάμα με! Γάμα με, ἀδελφέ! Τοῦ Παραδείσου βλέπω φῶς! Τοῦ Παραδείσου νοιώθω γλύκα!»

Καὶ ξαφνικά, στὸ γύρισμα ἑνὸς δρόμου — ὦ σεῖς ποὺ νύκτωρ διασχίζετε τίς πόλεις, προσέχτε καὶ συχνὰ θὰ ἀκούσετε νὰ ἀναπηδᾷ, σὰν σίφουνας ἀπὸ ἕναν λαιμὸ σὲ καρμανιόλα, ποὺ ὅλος κόκκινος μὲ ὄρμην τὰ αἷματα ξερνᾷ, ἐκεῖ ποὺ λίγο πρὶν βρισκότανε ἡ κεφαλὴ τοῦ καρατομημένου, προσέχτε, ὦ σεῖς ποὺ νύχτα διαβαίνετε στίς πόλεις, προσέχτε καὶ σίγουρα θὰ ἀκούσετε συχνά, ὅχι τῶν ὑπογείων καφωδείων τὸ «Ἀμάν!» ποὺ μὲ αὐταρέσκεια μικρὰ ἢ ψεύτικα σεκλέτια γλυκερὰ σταλάζει, μὰ τὸ διάτορον, τὸ τρομερόν, τὸ μὴ περαιτέρω, τὸ ἐκ βαθέων τοῦ ἀπελπισμένου ἀνθρώπου «AMAN!» ποὺ τοὺς βαρύτερους, τοὺς πλέον ἀσήκωτους καημούς, σὰν αἶμα ψυχῆς μέσ' στὸ σκοτάδι ἀδειάζει.

Γλυφάδα-Ἀθήνα, 1963

*Μνημόσυνον σὲ μαῦρο μείζον  
μὲ βαθυπράσινοὺς κισσοὺς γιὰ ἕναν  
ἀνθρωπο πὺν εἰς τὴν Πρέβεζαν ἐχάθη.*

“Ὅσοι καμιά φορά ἀπὸ τὴν Πρέβεζα περνᾶτε καὶ στὴν ὑγρὴ κουφόβρασι στὰ καφενεῖα κάθεστε νὰ πιῆτε ἕναν καφέ, ἢ ἕνα γλυκὸ τοῦ κουταλιοῦ νὰ φᾶτε, βαπτὸρι περιμένοντας ἢ κά-  
ποιο λεωφορεῖο, ἀκούοντας βοὴν φωνῶν καὶ συζητήσεων, ἤχους ζαριῶν καὶ ἐπικλήσεις αὐτῶν πὺν σκύβουν ἐπάνω ἀπὸ  
τὰ τάβλια, τὴν μοῖρα μάταια προσπαθώντας μὲ τέχνη νὰ πα-  
ραμερίσουν, τὰ πούλια ζωηρὰ χτυπώντας, φιλώντας στίς χού-  
φτες των τὰ ζάρια, κουνώντας τα μὲ δύναμιν καὶ τέλος φω-  
νάζοντας, καθὼς τὰ ρίχνουν μὲ ζέσιν ἐπιζήζοντων: «Ντόρτια!...  
Δυᾶρες!... Ἐξᾶρες!...» ὅσοι, λέγω, σὲ αὐτὰ τὰ καφενεῖα κά-  
θεστε, στὴ ζέστη τοῦ καλοκαιριοῦ, τὴν ὥρα πὺν φέρνετε στὰ  
χείλη σας τὸ δροσερὸ ποτήρι, ἢ, μέσα στὸ ψύχος τοῦ χειμῶ-  
νος τὸν ἀχνιστὸν καφέ, προσμένοντας κάποιαν ὑπουργικὴν  
ἀπόφασιν, μετᾶθεσιν, ἢ κάποιο κέλευσμα ἀνεξιχνίαστον τῆς  
Μοίρας, ὅσοι στὰ καφενεῖα τῆς Πρεβέζης κάθεστε, προσμέ-  
νοντας τίς οἶδε τί — μὴν τὸν ξεχνᾶτε.

Σὲ ὅλους τοὺς τέτοιους καφενέδες — Πρεβέζης, Ἀθη-  
νῶν, Πατρῶν — πάντα ἡ ψυχὴ του θὰ πλανᾶται, ὅπως καὶ  
εἰς τὰ στυγνὰ γραφεῖα τῶν νομαρχιῶν καὶ ὑπουργείων,  
ὅπου ὁ ποιητὴς σὲ ὄλον του τὸν βίον, τίς μέρες του ἐν μέσφ  
τρομερᾶς ἀνίας μετροῦσε σὰν κομπολόι βαρετό, αὐτὸς πὺν  
ἔσφυζε ἐν τούτοις — ὦ, εἰρωνεία — ἀπὸ θεσπέσια ὀράματα,  
γιὰ πράγματα πὺν ὁ κόσμος ὁ πολὺς, ὁ κόσμος ὁ κοντόφθαλ-

μος ἢ καὶ ὁ χυδαῖος, χίμαιρες ἢ οὐτοπίες τὰ ὀνομάζει. Διότι,  
ἀναμφιβόλως, ὁ ποιητὴς αὐτὸς ἐπάλλετο ἀπὸ τοιαῦτα ὀρά-  
ματα καὶ ἂν ἔλεγε ὁ ἴδιος ὅτι ἰδανικὰ δὲν εἶχε — εἶχε, μὰ  
ἀπὸ σεμνότητα ἢ ἀπαλότητα ψυχῆς ἢ φόβον, ντρεπόταν νὰ τὰ  
περιγράψῃ, ντρεπόταν νὰ τὰ πῆ ἢ νὰ τὰ ὀνομάσῃ, ἀφοῦ ἦσαν  
ὅλα ἐδεμικά καὶ πίστευε ὅτι ποτὲ δὲν θὰ μπορούσε, παρὰ μο-  
νάχα στὰ ὀράματά του τ' ἀπόκρυφα νὰ τὰ ἐκφράσῃ, νὰ τὰ  
φθάσῃ, ὡσὰν νὰ ἦτο κατηραμένος, κολασμένος ὁ νέος αὐτός,  
ὁ τόσον (ἔξω ἀπ' τὴν πρᾶξιν τὴν στερνὴν καὶ ἴσως μέσα σὲ  
αὐτὴν) ὁ τόσον πολὺ ἐν τῇ οὐσίᾳ εὐλογημένος.

“ὦ, ναί, πάντα σὲ τέτοια μέρη — Κρανίου τόπος, Γολ-  
γοθάς, ἢ χῶρες τῆς Στυγὸς — πάντα ἡ ψυχὴ του θὰ πλανᾶ-  
ται. Καὶ θὰ πλανᾶται πάντα σὰν τοῦ ἀδικοσκοτωμένου τὴν  
ψυχὴ, πὺν τὴν δικαίωσι ζητεῖ, σὲ ὅλα αὐτὰ τὰ μέρη, καθὼς  
καὶ στὰ γραφεῖα ἐκεῖνα, ὅπου ὁ ποιητὴς αὐτός, πίσω ἀπὸ σω-  
ροὺς ἐγγράφων τοῦ δημοσίου (βουνὰ ὑψηλὰ τοῦ χαρτοβασι-  
λείου) καὶ ἐμπρὸς στὴν εἰδεχθῆ τοῦ κόσμου ὑποκρισίαν, νυ-  
χθημερῶν ὁ ποιητὴς διαβίων, παρὰ τὴν σκωπτικὴν πὺν κά-  
ποτε τὸν ἔπιανε μανίαν, μὲ οἷστρον σεραφεϊκὸν καὶ ἐξαισίον  
τοὺς οὐρανοὺς τῆς ἀπολύτου ἀθωότητος ὠραματίζετο. Καὶ  
ἴσως νὰ ἔβλεπε ἐκ νέου ὁ ποιητὴς τὰ ὄνειρα τῶν παιδικῶν του  
χρόνων, εἰς μίαν ὑπερτάτην προσδοκίαν νοσταλγῶν τὴν ἄλλην  
ἐκείνην Ἐδέμ, τὴν τῆς ἐνδομητρίου ζωῆς, πὺν ἐγνώρισε εἰς  
τὴν κοιλίαν τῆς μητρός του, πρὶν γεννηθῆ, πρὶν νὰ κοπῆ ὁ  
ὀμφάλιος λῶρος, ἐπιθυμῶν, ἴσως, νὰ βρῆ ἐκ νέου τὰς ἡδονὰς  
τῶν μὴ ὀρατῶν πλασμάτων, τῶν ἀγεννήτων τὴν εὐδαιμονίαν  
ἐπιζητῶν, τὴν ὑπαρξιν ἐν τῇ ἀνυπαρξίᾳ, πὺν τὴν ὀνόμαζε ὁ  
ποιητὴς «μηδέν» (ἴσως, ἐνωῶν τὴν ἐνωσίαν του μὲ τὸ Πᾶν,  
ἴσως ποθῶν μίαν ἀρραγῆ ὑπερατομικὴν ἀθανασίαν) ἐπιδιώ-  
κων τὴν ἐπιστροφήν του εἰς τὴν καθολικὴν, τὴν ἀδιαφορο-  
ποίητον ὑπαρξιν ἐκ τῆς ὀποίας προῆλθε, ἀναζητῶν τὸν ὄλβον

τῶν μακάρων στήν χλωρασιά τῆς μάνας γῆς, ἔνθα πᾶσα ὀδύνη ἀπέδρα.

Μὴ πῆτε λοιπὸν ποτέ, ὅτι ὁ ποιητὴς αὐτὸς δὲν εἶχε ἰδανικά, καὶ τὴν ὑστάτην πράξιν του δειλίαν μὴ τὴν πῆτε, μὰ πάντοτε νὰ ἐνθυμῆσθε, ἰδίως ὅταν οἱ εὐκάλυπτοι θροῖζουν στὶς ἀλλέες καὶ βλέπετε κάποιον κατάκοπον εἰς τὴν σκιάν των νὰ κοιμᾶται, πάντα νὰ ἐνθυμῆσθε ὅτι αὐτὸ πού λέγεται Εἰμαρμένη ἀπὸ δρόμους πολλοὺς μᾶς ἔρχεται καὶ πρὸς σημεῖα ἀπροσδόκητα συχνὰ πηγαίνει. Καὶ νὰ ἐνθυμῆσθε πάντα τὶς πιστολιές ἐκεῖνες ( τὸν Μαγιακόβσκη νὰ ἐνθυμεῖσθε, τὸν Τράκλ, Ἐσσένιν καὶ Κρεβέλ), τὶς πιστολιές ἐκεῖνες, πού τὶς καρδιές τρυποῦν καὶ τὶς φωνές σωπαίνουν, πάντα νὰ τὶς ἐνθυμῆσθε, ὅτι καὶ ἂν λέν, ὅτι καὶ ἂν γράφουν οἱ ἐφημερίδες πού τόσα καὶ τόσα λέν — ὡς παραδείγματα χάριν: «Υπὸ συνθήκας αὐτόχρημα δραματικὰς, ὁ Κ.Κ. δημόσιος ὑπάλληλος ἐξ Ἀθηνῶν, μετατεθεὶς εἰς Πρέβεζαν ἐσχάτως, ἔθεσε τέρμα εἰς τὴν ζωὴν του... Στὸ Λύκειον τῶν Ἑλληνίδων ἐδόθη χθὲς μέγας χορὸς· αἱ νεάνιδες τοῦ Λυκείου, φέρουσαι ἐθνικὰς ἐνδυμασίας, ἐξετέλεσαν Ἑλληνικοὺς χοροὺς· τὸ φόρεμα τῆς κυρίας Μ... ἀπὸ ὄργαντι μὲ ντεκολτέ πολὺ μεγάλο ἦτο ἀπεριγράπτου ὠραιότητος... Ὁ πρόεδρος τῆς κυβερνήσεως ἐδέχθη χθὲς τὸν πρεσβευτὴν τῆς Ἰαπωνίας... Οἱ φορτοεκφορτωταὶ τῆς Ἑρμουπόλεως ἀπήργησαν... Εὐρέθη νέον φάρμακον κατὰ τῆς σπειροχαίτης... Εἰς οἶκον κακόφημον τοῦ Πειραιῶς, ὁ ἐκδορεὺς Ἰωάννης Ν... κατέσφαξε τὴν ἱερόδουλον Ἀναστασίαν Χ... μητέρα τριῶν τέκνων».

Μὴ πῆτε, λοιπὸν, ποτέ, ὅτι ὁ νέος αὐτὸς δὲν εἶχε ἰδανικά, διότι ἔσκυψε πολὺ στὸ χεῖλος τῶν ἀβύσσων (ὅπως αὐτοὶ πού κυνηγοῦν στὰ ἀλπικὰ βουνά, στήν ἀκρη-ἀκρη τῶν κρημνῶν τὰ ἐντελβάις), ἀκούων μὲ φρίκην ἀπὸ ὑψηλὰ τοὺς στόνους καὶ τὰς οἰμωγὰς τῆς Οἰκουμένης, ἐνῶ, μέσ' στήν ψυχὴ του

ἀντηχοῦσαν ἴσως νεροσυρμαὶ κρυστάλλινοι καὶ ἤχοι θεσπέσιοι τῶν Παραδείσων. Λόγια μὴ πῆτε πού νὰ ἰσοδυναμοῦν μὲ ψόγον ἢ μὲ καταδίκην, διὰ τὸν νέον αὐτὸν πού εἰς τὴν Πρέβεζαν ἐχάθη, διότι ἡ Πρέβεζα, ὅπου καὶ ἂν βρῖσκεσθε, πάντα κοντά σας θάνατι. Καὶ πάντα θὰ σᾶς φοβερῖζη, μὲ καταχνιές, κουφόβρασι, μὲ σπίτια πού καταρρέουν, μὲ τοίχους λεπρούς, μὲ σκύλους ἰσχνούς καὶ ψωραλέους, μὲ ἀνθρώπους καὶ κώνωπας ἀνωφελεῖς, μὲ ἔλνοσιάν, μὲ φυματίωσιν, μὲ αἱμοπτύσεις καὶ μὲ φρικτὴν ἀβάσταχτην ἀνίαν, μὲ κάτι σὰν πτώσιν λαιμητόμου σὲ νεκρικὴν σιγὴν, μὲ κάτι σὰν νὰ ἐκσπερματίζης δίχως νὰ ἔχης ὄργανμόν, μὲ κάτι σὰν περμαγκανὰτ ἢ στύψι στὸν ἀέρα, μὲ κάτι σὰν ἄγονες γραμμὲς καὶ ἀναμονές, μὲ φράσεις ὡς οἱ ἀκόλουθες: «Ὁ κύριος Νομάρχης ἔρχεται... Δὲν ἔρχεται... Ὁ κύριος Νομάρχης μὲ τὸ λαντῶ του καταφθάνει!...» καὶ μὲ βαθειά, βαρεῖα μελαγχολία, καρδιοσπαράχτρα θλίψι, πού φθάνει ὡς τοὺς οὐρανοὺς, πενθίμου καπνοῦ τολύπη, πότε ἀργά, πότε γοργά, σὰν σιγανοῦ ἢ γρήγορου θανάτου λύπη, τὴν ὥρα πού τῆς καρδιᾶς, ἐν ἀκαρεῖ, ἢ μὲ ἀνεπαισθητῶς φθίνοντα βραδύ ρυθμὸ, σβήνουν γιὰ πάντα οἱ κτύποι.

Μὴ πῆτε λοιπὸν ποτέ λόγον κακὸν διὰ τὸν νέον αὐτὸν πού εἰς τὴν Πρέβεζαν ἐχάθη. Ἦτο σπουδαῖος ποιητὴς, πού ἀπὸ τρίχα μόλις θὰ ἔψαλλε τοὺς ὄργανμοὺς τῆς γῆς καὶ ὅλους τοὺς ἔρωτας τῶν ἀστρων, ἂν Μοῦρα σκληρὴ δὲν ἔστεφε τὸ μέτωπόν του μὲ βαθυπράσινον κισσὸν πού ἐκόπη ἀπὸ τάφους, μὰ πού καὶ ἔτσι ἀκόμη εἶναι κισσός, φυτὸ σπαρμένο ἀπ' τοὺς θεοὺς, ὅπως καὶ ἡ δάφνη.

Μὴ τὸν ξεχνᾶτε λοιπὸν τὸν νέον αὐτὸν, τὸ κάθετον τοῦτο λάβαρον τῆς θλίψεως καὶ τοῦ θανάτου, τὸν νέον αὐτὸν πού εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Ἀμβρακικοῦ ἀπέπτῃ, τὸν ἄσπρον ἄγγελον μὲ τὰ κατὰμαυρα πτερὰ μὴ τὸν ξεχνᾶτε, καί, ἀκόμη, νὰ τὸν

ἀγαπᾶτε. Ἦτο μεγάλος ποιητής ὁ νέος αὐτὸς καὶ εὐγενής.  
Τὸ λέγω καὶ θὰ τὸ ξαναπῶ πολλάκις — εἶναι μεγάλος ποιη-  
τής ὁ Κώστας Καρυωτάκης.

Ἄθῆνα, 9. 12. 1964

## Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ Ο ΚΟΓΚ

Στὸν Γιώργο Μακρῆ

Ἦπνον δὲν εἶχα καὶ εἶχα βγεῖ στους δρόμους τοῦ Παρισιοῦ,  
ὅπου τὰ χρόνια ἐκεῖνα ἔμενα (ἀνάμεσα στὰ 1920 καὶ 1930),  
τότε ποὺ ἄρχισαν νὰ βασιλεύουν στὴν Εὐρώπη μετὰ τὸ μεσο-  
νύκτιον (στὴ μουσικῆ) οἱ Νέγροι.

Ἦπνον δὲν εἶχα καὶ εἶχα βγεῖ στους δρόμους, τότε ποὺ  
ἔσφυζα καὶ ἐγὼ στὴν γοητεία τοῦ Πικάσσο, λουσιμένος — τί  
λέγω — βαφτισμένος μέσ' στίς μαρμαρυγές καὶ τίς ἐκλάμ-  
ψεις τοῦ πνεύματος τοῦ Ἀνδρέα Μπρετόν.

Ἦπνον δὲν εἶχα καὶ εἶχα βγεῖ στους δρόμους, γιομάτος  
τὴν νύκτα ἐκείνη ἀπὸ ἀνίαν, διότι δὲν εἶχα συναντήσῃ τὴν  
συντροφιά ποὺ ἀπυζητοῦσα.

Οἱ κρότοι τῆς ἡμέρας εἶχαν πρὸ πολλοῦ κοπάσει καὶ ἐβά-  
διζα στὸ μακαντάμ, μὴ θέλοντας στὸ σπίτι μου νὰ ἐπιστρέ-  
ψω, διότι κλεισοῦρα ἐμύριζε τὸ διαμέρισμά μου καὶ ἔκανε  
ζέστη ἐκεῖ μέσα, ζέστη πολλή καὶ πνιγερή, γιομάτη σκόνη.

Βαθιά ἀναπνέοντας, δὲν πρόσεχα ποῦ πήγαινα καὶ προ-  
χωροῦσα, λέγοντας καὶ ξαναλέγοντας, σὰν ξόρκι, τὰ λόγια  
τοῦ Ἀνδρέα Μπρετόν: «Lâchez tout, partez sur les rou-  
tes...» μὲ τὴν ἐλπίδα στὴν καρδιά μου, πῶς, ἴσως, ἔτσι ἐπι-  
τέλους, μὲ τὴν βοήθεια τῆς τύχης, κάτι εὐχάριστο θὰ συναν-  
τοῦσα, ἐνῶ στὸν νοῦ μου ἄστραφτε ἡ συγκλονιστικὴ δι' ἐμὲ  
μορφή τοῦ Ἀνδρέα Μπρετόν.

Ἄπὸ τὸ Μονπαρνὰς λοιπὸν φερμένος καὶ ἀπὸ τὰ βήματά  
μου σχεδὸν μηχανικὰ ὠδηγημένος ἔφθασα τελικῶς στους δρό-  
μους τῆς Μονμάρτης (ἐκεῖ, στὴν rue Fontaine, καθόταν ὁ  
Μπρετόν), γιομάτος ἀπὸ τὴν ἀνία ποὺ ἀνέφερα παραπάνω,  
καὶ τὴν πορεία μου συνέχιζα περιδιαβάζων στὰ στενὰ ποῦ



περιβάλλον την Place Blanche, καθώς και την πλατεία εκείνη με τὰ πολύχρωμα φῶτα φθορισμοῦ, πού τ' ὀνομά της εἶναι Place Pigalle.

Ἐπάνωθ' ἐμοῦ ἤσπαιραν στὸν οὐρανὸ τ' ἀστέρια καὶ ἦταν ἡ νύκτα μαγική, γιομάτη διάττοντας, γιομάτη ἄστρα, γιομάτη ἀπὸ τοῦ Σύμπαντος τὴν ἡδονή.

Γύρω μου ὑψώνοντο τὰ σπίτια — κατάλοιπα τῆς ἐποχῆς τοῦ Hausmann καὶ ἄλλων ἐποχῶν, καὶ μεταξὺ αὐτῶν καὶ κτίσματα πολλὰ τῶν χρόνων τοῦ Baudelaire, τοῦ Paul Verlaine, τοῦ Jules Laforgue καὶ τοῦ Rimbaud, ἀνάμεσα στὰ ὁποῖα, μὰ τὸν Θεό, συχνὰ ἀκόμη καὶ σήμερον πλανιοῦνται φωτοστεφανωμένες καὶ καθαρά ὄρατ' οἱ ὀλοζώντανες τῶν ποιητῶν αὐτῶν ψυχές.

«Lâchez tout, partez sur les routes...» ἔλεγα καὶ ξανάλεγα καὶ προχωροῦσα, λαφρώνοντας τὴν ἀνία μου καὶ τὴν ἀγκούσα.

«Lâchez tout, partez sur les routes...» καὶ ἀπὸ τὶς γωνιές τῶν σοκκακιῶν καὶ τὶς αὐλόπορτες τῶν παλαιῶν κτισμάτων ἤρχοντο ψίθυροι ψευδοπεριπαθεῖς: «Venez faire l'amour, cheri... Pour un moment... Pour toute la nuit... Pour une branlette... Pour une sucette... Laissez-moi faire et vous verrez les anges... Venez, monsieur... Venez!...»

«Lâchez tout, partez sur les routes...» ἔλεγα μέσα μου ἐγώ, καὶ προχωροῦσα, ἐνῶ πρὸ πέρα, κάποτε ἐδῶ καὶ κάποτε ἐκεῖ, μὲ τὶς κοντές των μπέρτες διπλωμένες καὶ ἐπιμελῶς στοὺς ἄμους των ριγμένες, ἀργοδιαβαῖναν οἱ ἀστυφυλάκοι, καί, κάπου-κάπου, μὲ τὶς καδένες τῶν ἀναπτύξεων νὰ γλυκοτραγουδοῦν σὲ σιγανὸ free-wheel, πάντα δυὸ-δυὸ, πάντα ζευγαρωτοί, ἀργοδιαβαῖναν μέσ' ἐπὶ τὴν νύκτα, καβάλλα στὰ ποδήλατά των, οἱ ὄρκωτοὶ τοῦ Παρισιοῦ agents-cyclistes. Καὶ

νόμιζα κάθε φορά, ὅτι θὰ ἄκουγα νὰ ξεπετιέται μέσα ἀπὸ στήθη μὲ σκοῦρα πουκάμισα ντυμένα, ἢ μὲ φανέλλες κολλητές, νόμιζα πὼς θ' ἄκουγα νὰ ξεπετιέται, μὲ πάθος ἐκβαλλομένη μέσ' ἐπὶ τὴν νύκτα, μιὰ ξαφνικὴ καὶ ἀστραφτερὴ σὰν μαχαίριὰ κραυγή:

«Mort, mort aux vaches!»

Ἀἴφνης στὸν δρόμο τὸν μικρὸ πού ἀμυδρὰ τὸν φώτιζαν, παντοῦ ἄλλοῦ, ἀραιοὶ φανοί, καί, ἐκεῖ πού ἔφθασα, ζωηρῶς, ἢ ἐπιγραφή κάποιου ὑπογείου καμπαρὲ μὲ ἐξαιρετικὴ ὀρχήστρα νέγρων, κ' ἐνῶ περνοῦσα ἐμπρὸς ἀπὸ ἓνα σχολάσαντα πρὸ ὠρῶν κινηματογράφου, ἤκουσα νὰ ἔρχονται ἀπὸ τὸ καμπαρὲ ἦχοι περιπαθεῖς μακρόσυρτοι ὅπῃ σαξόφωνα καὶ μιὰ φωνὴ ἀνδρὸς — πού ἡ προφορὰ του ἔδειχνε πὼς ὁ ἄδων ἀσφαλῶς νέγρος θὰ ἦτο — νὰ τραγουδᾷ ἠκούσθη.

*I'm singing the blues of the world,  
just singing a song  
just singing a song.*

Ἦτο μιὰ θαυμασία — ὀλίγον ἴβραχνή — φωνή, πού ἀπ' τὴν ψυχὴ τῆς οἰκουμένης ἔβγαине. Ἀμέσως στάθηκα καὶ ἀφουγκράσθηκα, κοιτάζοντας μὲ κατάπληξι συγχρόνως καὶ τὴν ἀφίσα τοῦ παραπλεύρως κειμένου σινεμά.

Τὸ ἔγχρωμον διαφημιστικὸν πανῶ παρίστανε γιγαντιαῖον γορίλλαν, πολὺ ὑψηλότερον ἀπὸ τὰ γύρω του εἰκονιζόμενα μεγάλα δένδρα. Εἰς τὴν ἀριστερὰν τοῦ χεῖρα, τὸ μέγα θηρίον κρατοῦσε, γλυκοκοιτάζοντάς την, μιὰν μικρὰν, μικροῦτσικη γυναῖκα τρομαγμένην, πού πολὺ εὐκόλα μέσα ἐπὶ τὴν χούφτα του χωροῦσε. Μιὰ ἐπιγραφή, διαγωνίως ἐπὶ τὴν ἀφίσα κολημένη, μὲ κόκκινα γράμματα ἔλεγε: «Τὴν προσεχῆ ἑβδομάδα» καὶ δίπλα, ἐπὶ τὴν μέση τῆς εἰκόνος, μὲ γράμματα κατά-

μαυρα τεράστια, ἦτο στὸ ἐπάνω μέρος τῆς ἀφίσας τυπωμένος ὁ τίτλος τῆς ταινίας:

### KING - KONG

Τὸ ἄσμα τὸ νοσταλγικὸν ἐξηκολούθει. Τέλος χειροκροτήματα καὶ ἀναφωνήσεις ἠκούσθησαν εἰς τὸ ὑπόγειον. Ἔπειτα, ἀποτόμως, σὰν τρικυμία πού ξεσπᾷ καὶ ἐν ἀκαρεῖ ἐντείνεται καὶ κορυφούται, μιὰ μουσικὴ διάπυρος, ζωηροτάτη, θερμότερη καὶ ἀπὸ χαμψίνι, μὲ λόγια πού μοιάζανε μὲ ἀναρθρες κραυγές ἀνάμεικτες μὲ μηκυθμούς, μὲ εἰσπνοάς καὶ ἐκπνοάς θηρίων λάβρως βατευόντων, ἐξέσπασαν στὴν νύκτα.

Οἱ νέγροι τῶρα ἔπαιζαν ἕναν χορὸν, μὲ τύμπανα, μὲ κύμβαλα καὶ σεῖστρα, ἕναν χορὸν πού ἠκούετο εὐκρινῶς ἔξω στὸν δρόμο, ἕναν χορὸν πού ἐσάρωνε τὰ πάντα, φέρνοντας στὸν χῶρο, ὅπου στεκόμουν, τῆς βαθυτέρας Ἀφρικῆς τὸν κορυβαντιῶντα οἶστρον, μὲ σφύζοντας γοργοὺς παλμούς καὶ μὲ φρενήρη, ὄργαστικά σκιρτήματα.

Τότε κάτι ἀφάνταστον συνέβη καὶ ἐπὶ ὦραν πολλὴν ἐξηκολούθησε. Ἀπὸ τὸν ἔξω κόσμον μέσα μου κυλοῦσε, ὡς μέγας ποταμός, ὁ ἐκ τοῦ ὑπογείου καμπαρέ, ὁ ἐκ τῶν σπηλαίων τῆς Κτίσεως παντάναξ, ὡς ἄρχων τοῦ ἀπολύτου «εἶναι», ὡς ρήγας τῶν ὀρμεμφύτων τῆς ζωῆς, ἀπὸ τὸν ἔξω κόσμον μέσα μου κυλοῦσε, σπαργῶν, παφλάζων καὶ ἀλαλάζων, ὁ πλήρης τοῦ «id» ρυθμός.

Διαμιᾶς, πᾶσα ἀνία, πᾶσα μελαγχολία μέσα μου διεσκορπίσθη καὶ ἐνοιωθα ἀπροσμέτρητον εὐδαιμονίαν, σὰν νᾶμουν ὄχι ἐν ἄτομον, μὰ ὀλόκληρος ἐδεμικὸς λαός. Κάτι σὰν μέγας σεισμός μὲ ἔσειε ἐκ θεμελίων καὶ αἴφνης μοῦ ἐφάνη ὅτι ἐκεῖ, μπροστά μου, ἡ ἄσφαλτος τοῦ δρόμου διερράγη, καὶ ὅτι ἀνέβλυζε ἐνώπιόν μου, σὰν πίδαξ πανύψηλος, θερμός, μέσ' ἀπ' τὰ ἔγκατα τῆς γῆς, μέσ' ἀπ' τὰ ἔγκατα τῆς πλάσεως,

πυκνόρρευστος καὶ λευκός, τοῦ ἀσπαίροντος κόσμου ὁ σπερματικὸς χυμός.

Ἡ μουσικὴ, τὸ ἄσμα καὶ ἡ φρενήρης ὄρχησις ἐξηκολούθουν. Ὁ δρόμος, ὅπου στεκόμουν, κάθε στιγμὴ γινόταν ἀτέλειωτος, ἀφραχτος, ὅλο τὰμ-τὰμ ναός. Τὰ λόγια πού ἐπρόφεραν οἱ νέγροι ἐξήρχοντο ἀπὸ τὰ χεῖλη των σὰν καταρράκται. Δὲν ἐνθυμοῦμαι πλέον παρὰ τὸν τόνον τῶν φωνῶν, τὸ χρῶμα καὶ τὴν ζέσιν, μὲ τὴν ὁποῖαν ἐξέφραζαν τὸ πάθος των οἱ νέγροι, τὸ πάθος πού ἔκανε ὅλον τὸν πέραξ χῶρον νὰ σειεται καὶ νὰ δονῆται, σὰν τόπος μυστηρίων, σὰν τόπος ἱερός. Ἡ ἐννοια ὅμως καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ ἄσματος ἐκείνου ἔμεινε μέσα στὴν μνήμη μου ἀνεξίτηλος, ὅπως πάντοτε μένουν, καὶ ὅταν ἀκόμη δὲν ἐνθυμούμεθα τὰ λόγια, ἡ ἐννοια ἐνὸς χρησιμοῦ, ἐνὸς ποιήματος σημαντικοῦ, ἢ μιᾶς μυσταγωγίας, ἰδίως εἴταν τὸ ἓνα ἢ τὸ ἄλλο περιέχουν τὴν λάμψιν τῶν πτερῶν τῶν ἀρχαγγέλων, ἢ, ὡς κλαγγὴν ἑπουρανίων ὅπλων, τὸν πάταγον τῶν κεραυνῶν.

Ναί, ἡ μουσικὴ, τὸ ἄσμα καὶ ὁ χορὸς ἐξηκολούθουν. Ἡ συγκίνησις πού μὲ κατεῖχε ἦτο τόση, πού ἐνῶ ἤθελα νὰ τρέξω στὸ καμπαρέ αὐτό, ὥστε καὶ ἐγὼ νὰ λάβω μέρος στὴν ἔξαρσι τῶν ὀρχουμένων, ἐπὶ τι διάστημα δὲν μπόρεσα νὰ σαλέψω. Εἰς τὸν λαϊμόν μου ἐνοιωθα ἕναν μεγάλον κόμπο, ὡσὰν νὰ ἀνῆρχετο ἀπ' τὴν ψυχὴ μου ἕνας λυγμός καὶ ἔμεινα ἐκεῖ καθηλωμένος, ἀπέναντι στὴν εἴσοδο τοῦ ὑπογείου κέντρου πρὸς τὴν πλευρὰν τοῦ σινεμά, κοιτάζοντας ἀναυδὸς τὸν γίγαντα γορίλλα τῆς ἀφίσας, κοιτάζοντας (Ἦ Κένυα! Ρουάντα-Ουρούντι! Οὐγκάντα! Ζουλουλάνδη!) κοιτάζοντας τὸν μαῦρο βασιλιά.

Τότε κάτι ἀπίστευτο συνέβη πάλι. Ἀπὸ τὴν εἴσοδο τοῦ κινηματογράφου καὶ ἐνῶ οἱ φωνές τοῦ καμπαρέ ἠκούοντο ἀκόμη, γκρεμίζοντας εὐκολα τὸ κτίριο, σὰν νὰ ἀπαντοῦσε

στis φωνές τῶν νέγρων, ὡς μέγας ἀδελφός των, ἢ ὡς Μεσσίας ἀπὸ τὰς λόχμας τῆς Ἑδέμ προβαίνων, με γρυλλισμοὺς τρομακτικούς, ἐπρόβαλε ὁ μέγας πίθηκος γορίλλας, ὁ βασιλιάς ὁ Κόγκ, με τὴν αἰχμηέσσαν φυλετικὴν του λόγχη, νὰ πάλλεται ἐν τελείᾳ στύσει καὶ νὰ σκιρτᾷ εἰς τὸν ἀέρα, με σφύζουσαν ἀπεριγράπτως τὴν ἐρυθράν της κεφαλῆν.

Ἦτο ἀφάνταστα μεγάλος ὁ γορίλλας — σὰν κτίριον με ἑπτὰ ὀρόφους, σὰν κτίριον τιτανικόν. Ἡ κεφαλή ὀγκώδης βράχος· τὰ σκέλη του μπαουμπάμπ πελώρια καὶ τὸ δασύ, πλατύ του στῆθος μία Σαργάσσων θάλασσα πυκνή. Με τὸ δεξί του χέρι, πού κάθε τόσο ἤγγιζε τὸν δρόμο, ἀφήνοντας ἀνέπαφο μόνον τὸ καμπαρὲ τῶν νέγρων, ἔρριχνε ἢ παρεμέριζε με ἑλαφρὰ ἀπλῶς σκουνητάματα, ἀλλὰ με γδούπους ἐκωφαντικούς γεέννης, πέτρες, τσιμέντα καὶ δοκοὺς, ὡσὰν νὰ εἶχε ἐπέλθει, ὡσὰν νὰ εἶχε ἐκσπάσει ὁ Ἄρμαγεδδὼν, ἐνῶ (θαῦμα θαυμάτων) στὸ ἀριστερὸ του χέρι, λυτρώνοντάς την ἀπ' τὴν ὑπόθεση τῆς ταινίας καὶ ἀπ' τὰ δεσμὰ τῆς καθημερινῆς σκλαβιάς μας, μέσα στὴν χούφτα του κρατοῦσε μία λευκή, κατάξανθη γυναῖκα ὠραιότατη, διαστάσεων φυσικῶν, πού ὅμως ἐφαίνετο εἰς τὴν γιγαντιαίαν παλάμη του μικρὸ, μικρούτσικο, σὰν ἄθυρμα γυναικάκι, σὰν παιχιδάκι πολὺ μικρῶν παιδιῶν. Τὰ δόντια καὶ ἡ ὄψις τοῦ τεραστίου γορίλλα ἐξέφραζαν ἀπόκοσμη ἀγριάδα, ἀλλὰ τὰ μάτια του ἦσαν γιομάτα τρυφεράδα καὶ ὁ μέγας πίθηκος, ἐκβάλλων γρυλλισμοὺς περιπαθεῖς, ἐπρόσεχε πολὺ, καθὼς τὰ ἐρείπια δρασκελοῦσε, τὸ γυναικάκι μὴ τοῦ πέσει καὶ πέφτοντας μὴ σπάσῃ τὰ πλευρά του.

Τὸ θέαμα ἦτο συγκλονιστικόν. Μόλις ἐπρόβαλε ὁ Κόγκ, οἱ ὀλίγοι στὸν δρόμο διαβάται διεσκορπίστησαν πανικόβλητοι, ἐκβάλλοντες, ἐκπέμποντες πορδὰς καὶ ἐξαπολύοντες ἀκατασχέτως τῆς ἱεῶς τρομάρας των τὸ σκῶρ, ἄλλοι ἐδῶ

καὶ ἄλλοι ἐκεῖ, μακριὰ ἀπὸ τὸν θριαμβεύοντα γορίλλα, καὶ μεταξύ αὐτῶν 5 ἱερόδουλοι, 2 σωματέμποροι, διάφοροι νυκτόβιοι καὶ ἀκόμη, ποδηλατώντας με ὕλην τὴν δύναμιν τῶν σκελῶν των, ἔτρεχαν φεύγοντες ὀλοταχῶς με τὰ στυλινὰ ποδήλατά των καὶ τὴν ψυχὴν στὸ στόμα των, ἔτρεχαν φεύγοντες προτροπάδην, ἀκόμη καὶ ἐν τῇ φυγῇ ζευγαρωτοί, δύο agents-cyclistes.

Μόνον ἐγὼ στεκόμουν εἰς τὴν θέσιν μου, ἐμβρόντητος καὶ δονούμενος ὡς χορδὴ εἰς ἔπακρον τεταμένη, με τὴν βεβαιότητα πὼς ἐπὶ τέλους μέγα καλὸν στὸν κόσμον εἶχε φθάσει. Τὴν θέσιν τῆς πλήξεως καὶ τῆς ἀνίας κατέλαβε στὴν ψυχὴ μου μέγας ἐνθουσιασμός. Ρῖτος ἱερὸν με ἔσειε καὶ ἡ ψυχὴ μου εὐρίσκετο ἐν ἐξάρσει. Τέλος ὁ κόμπος στὸν λαιμὸ μου διελύθη καὶ ὅ,τι ἐπήγαινε λυγμὸς νὰ γίνῃ ἔγινε τώρα ἀλαλαγμός, καὶ, βλέποντας τὸν μαῦρο γίγαντα νὰ προχωρῆ στὸ μακαντάμ μπροστά μου, με βῆμα ἀργόν, ἱερατικόν, κοιτάζοντας τὴν ἄσπρη μέσα στὴ χούφτα του γυναῖκα, καθὼς τὸν ἔβλεπα νὰ προχωρῆ, θριαμβευτῆς καὶ ἱμερικός, πᾶσαν ἀκίνησιαν ἀπετίναξα καὶ τρέχοντας πίσω ἀπ' τὸν γρυλλίζοντα με περιπάθειαν βασιλέα, καθὼς ἀπεμακρύνετο στὸ βάθος τῆς ἰδοῦ, καὶ ἐνῶ ἀπὸ τὸ ὑπόγειον κέντρον ἤχοι καὶ λόγια ἤρχοντο τῆς ζούγκλας, ἀνάμεικτα με ἤχους καὶ λόγια τοῦ οὐρανοῦ (Τάμ-Τάμ!... Ἄλλελ-ου-γιά!... Τάμ-Τάμ!... Ἄλλελ-ου-γιά!... Τάμ-τάμ!... Γκόγκ-γκόγκ!...) ἔτρεξα πίσω ἀπ' τὸ θηρίον φλεγόμενος σὰν δάσος, ἔτρεξα πίσω του ἀγαλλίων, φωνάζοντας, κραυγάζοντας με ὕλην τὴν δύναμιν τῶν πνευμόνων μου, σὰν νὰ κτυποῦσε στὴν ψυχὴ μου ἓνα μεγάλο γκόγκ, ἔτρεξα πίσω ἀπ' τὸν γορίλλα κραυγάζοντας στενταρεῖως:

«Χαῖρε, Μεσσία (Ἄλλελ-ου-γιά!... Ἄλλελ-ου-γιά!...), Χαῖρε, ἀναστημένε Ἀδάμ! (Τάμ-τάμ!... Τάμ-τάμ!...) Χαῖρε, Φαλλὲ καὶ Ὀμφαλὲ τῆς Γῆς! (Τάμ-τάμ!... Γκόγκ!...

Γκόγκ!...) Χαῖρε, ὦ μέγα τάλαντον τῆς Οἰκουμένης! Χαῖρε,  
ὦ χαῖρε λυτρωτῆ — Ἄλλελ-ου-γιά! — Κίγκ Κόγκ!»

Γλυφάδα, Αὐγουστος 1964

“Όταν διὰ τῆς πίστεως καὶ τῆς καλῆς θελήσεως, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἐπιτακτικὴν, ἀδήριτον ἀνάγκην δημιουργηθοῦν αἱ προ-υποθέσεις καὶ ἐκτελεσθοῦν ὄχι οἰκοδομικά, ἢ ὀρθολογιστικά, μὰ διαφορετικά τελειῶς ἔργα, εἰς τὴν καρδιά τοῦ μέλλοντος, εἰς τὴν καρδιά τῶν ὑψηλῶν ὀρυπεδίων καὶ πρὸ παντὸς μέσ’ στὴν καρδιά τοῦ κάθε ἀνθρώπου, θὰ ὑπάρξῃ τότε μόνον ἡ Νέα Πόλις καὶ θὰ ὀνομασθῇ πρωτεύουσα τῆς ἡνωμένης, τῆς ἀρ-ραγοῦς καὶ ἀδιαιρέτου Οἰκουμένης.

Ἄγνωστον ἂν ἡ παλαιά, πού ἐκτείνεται πρὸ τοῦ ὠκεανοῦ στὰ πόδια τοῦ κατακορύφου βράχου πού μοιάζει μὲ τὸ Τζέ-μπελ-αλ-Ταρέκ, ἄγνωστον ἂν θὰ ἐγκαταλειφθῇ, ἢ ἂν θὰ ὑφί-σταται κἂν στὰ χρόνια ἐκεῖνα, ἢ ἂν, ἀπέραντη καὶ κενή, θὰ διατηρηθῇ ὡς δεῖγμα μιᾶς ἐλευσίνης, μιᾶς ἀποφράδος ἐποχῆς, ἢ ὡς θλιβερόν μουσεῖον διδακτικόν, πλήρες παραδειγμάτων πρὸς ἀποφυγὴν. Ἐκεῖνο πού εἶναι βέβαιον εἶναι ὅτι ἡ Νέα Πόλις θὰ οἰκοδομηθῇ, ἢ μᾶλλον θὰ δημιουργηθῇ, καὶ θὰ εἶναι ἡ πρωτεύουσα τοῦ Νέου Κόσμου, εἰς τὴν καρδιά τοῦ μέλλον-τος καὶ τῶν ἀνθρώπων, μετὰ χρόνια παλλά, ὀδυνηρά, βλακώ-δη καὶ ἀνιαρά, ἴσως μετὰ ἀπὸ μίαν ἄλωσιν ὀριστικὴν, μετὰ τὴν μάχην τὴν τρομακτικὴν τοῦ ἐπερχομένου Ἄρμαγεδδῶ-νος.

Δὲν θὰ ἐξετάσω τὰς λεπτομερείας. Εἶναι μακρὰν ἀκόμη ἡ ἐποχή, ὥστε ἀπὸ τοῦδε νὰ τὰς γνωρίζωμεν καταλεπτῶς, ἢ «a priori». Αὐτὸ πού με ἐνδιαφέρει ἀπολύτως — καὶ θὰ ἔπρεπε νὰ ἐνδιαφέρῃ ὅλους — εἶναι ὅτι ἡ Νέα Πόλις θὰ ὀλοκληρωθῇ, θὰ γίνῃ. Ὅχι βεβαίως ἀπὸ ἀρχιτέκτονας καὶ πολεοδόμους οἰηματίας, πού ἀσφαλῶς πιστεύουν, οἱ καημένοι, ὅτι μπο-

ροῦν αὐτοὶ τοὺς βίους τῶν ἀνθρώπων ἐκ τῶν προτέρων νὰ ρυθμίζουσι καὶ τὸ μέλλον τῆς ἀνθρωπότητος, μὲ χάρακες, μὲ ὑποδεκάμετρα, γωνίες καὶ «ταῦ», μέσα στὰ σχέδια τῆς φιλαυτίας των, ναρκισσευόμενοι (μαρξιστικά, φασιστικά ἢ ἀστικά), πνίγοντες καὶ πνιγόμενοι, νὰ κανονίζουσι.

Ἔτσι, δὲν θὰ κτισθῇ ἡ Νέα Πόλις ἔτσι· μὰ θὰ κτισθῇ ἀπ' ὄλους τοὺς ἀνθρώπους, ὅταν οἱ ἀνθρωποὶ, ἔχοντας ἐξαντλήσει τὰς ἀρνήσεις, καὶ τὰς καλὰς καὶ τὰς κακὰς, βλέποντες τὸ ἀστράπττον φῶς τῆς ἀντισυμφιστείας — τουτέστι τὸ φῶς τῆς ἄνευ δογμάτων, ἄνευ ἐνδυμάτων Ἀληθείας — παύσουσι στὰ αἵματα καὶ στὰ βαριά ἁμαρτήματα χέρια καὶ πόδια νὰ βυθίζουσι, καὶ ἀφήσουσι μέσα στὶς ψυχὰς των, μὲ οἴστρον καταφάσεως, ἕλα τὰ δένδρα τῆς Ἑδέμ, μὲ πλήρεις καρποὺς καὶ δίχως ἕρπεις — μὰ τὸν Θεό, ἢ τοὺς Θεοὺς — τελειῶσι ἐλεύθερα ν' ἀνθίσουσι.

Ναί, ναί (ἀμὴν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν), σὰς λέγω τὴν ἀλήθειαν. Ἡ Νέα Πόλις θὰ κτισθῇ καὶ δὲν θὰ εἶναι χθαμαλὴ σὲ βαλτοτόπια. Θὰ οἰκοδομηθῇ στὰ ὑψίπεδα τῆς Οἰκουμένης, μὰ δὲν θὰ ὀνομασθῇ Μπραζιλία, Σιών, Μόσχα, ἢ Νέα Ὑόρκη, ἀλλὰ θὰ ὀνομασθῇ ἡ πόλις αὕτη Ὀκτάνα.

Καὶ τώρα ὁ καθείς θὰ διερωτηθῇ εὐλόγως: «Μὰ τί θὰ πῆ Ὀκτάνα;»

Δίκαιον τὸ ἐρώτημα καὶ ἡ ἀπάντησις θὰ ἔλθῃ γρήγορα. Ὅμως διὰ νὰ γίνῃ πλήρως νοητὴ, ρίξτεε πρῶτα μέσα σας μιὰ καλὴ ματιὰ καὶ εὐθὺς μετὰ ρίξτεε ἄλλη μιὰ τριγύρω σας δεξιὰ καὶ ἀριστερά, πάνω καὶ κάτω. Ἐπειτα κλείστε τὰ μάτια σας γιὰ μιὰ στιγμή καὶ ἀνοιξτε τα ἀποτόμως, ἀνοίγοντας διάπλατα καὶ τίς ψυχὰς σας. Ἡ ἀπάντησις θὰ βρισκεται μπροστά σας, ὄχι μονάχα νοητὴ, μὰ καὶ ἀπτή — σῶμα περικαλλῆς καὶ ἔμφυχον καὶ σφύζον.

Καὶ τώρα (ἀμὴν, ἀμὴν) λέγω ὑμῖν:

Ὀκτάνα, φίλοι μου, θὰ πῆ μεταίχμιον τῆς Γῆς καὶ τοῦ Οὐρανοῦ, ἕπου τὸ ἓνα στὸ ἄλλο ἐπεκτεινόμενον ἓνα τὰ δύο κάνει.

Ὀκτάνα θὰ πῆ πῦρ, κινήσις, ἐνέργεια, λόγος σπέρμα.

Ὀκτάνα θὰ πῆ ἔρως ἐλεύθερος μὲ ὄλας τὰς ἡδονὰς του.

Ὀκτάνα θὰ πῆ ἀνά παῖσαν στιγμὴν ποιήσις, ὅμως ὄχι ὡς μέσον ἐκφράσεως μόνον, μὰ ἀκόμη ὡς λειτουργία τοῦ πνεύματος διηνεκῆς.

Ὀκτάνα θὰ πῆ ἡ ἐντελέχεια ἐκείνη, ποὺ αὐτὸ ποὺ εἶναι ἀδύνατον νὰ γίνῃ ἀμέσως τὸ κάνει ἐν τέλει δυνατόν, ἀκόμη καὶ τὴν χίμαιραν, ἀκόμη καὶ τὴν οὐτοπλίαν, ἕως μιὰ μέρα καὶ τὴν ἀθανασίαν τοῦ σώματος καὶ ὄχι μονάχα τῆς ψυχῆς.

Ὀκτάνα θὰ πῆ τὸ «ἐγώ» «ἐσύ» νὰ γίνεταί (καὶ ἀντιστρόφως τὸ «ἐσύ» «ἐγώ») εἰς μίαν ἐκτόξευσιν ἱμερικὴν, εἰς μίαν ἔξοδον λυτρωτικὴν, εἰς μίαν ἔνωσιν θεοτικὴν, εἰς μίαν μέθεξιν ὑπερτάτην, ποὺ ἕως αὕτη νὰ ἀποτελῇ τὴν θείαν Χάριν, τὸ θαῦμα τοῦ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς ἑαυτοῦ, κάθε φορὰν ποὺ ἐν ἐκστάσει συντελεῖται.

Ὀκτάνα θὰ πῆ ἡ ἐνόρασις καὶ ἡ διαίσθησις ἐκείνη, ποὺ ἐπιτρέπουσι σωστὰ νὰ νοιωθῆς, νὰ καταλαβαίνῃς ὅλην τὴν ἀγωνίαν τῶν ἀλγούντων, τὰ λόγια τὰ συμβολικὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὅλην τὴν σκέψιν τῶν ἀθῶων, τὰς ἀστραπὰς τῶν προφητῶν καὶ ὅλην τὴν σημασίαν τῶν τηλαυγῶν ἐκλάμψεων τοῦ Ζαρθοῦστρα.

Ὀκτάνα θὰ πῆ (χωρὶς νὰ περιφρονοῦμε τοῦ γῆρατος τὴν σοφίαν) θὰ πῆ πάση θυσίᾳ διατήρησις τῆς παιδικῆς ψυχῆς εἰς ὄλα τὰ στάδια τῆς ὀριμότητος, εἰς ὄλας τὰς ἐποχὰς τοῦ βίου, διότι ἄνευ αὐτῆς καὶ ἡ πιὸ χρυσὴ νεότης γρήγορα στάχτη γίνεται καὶ χάνεταί καὶ φεύγει καὶ μένει στὴ θέσι τῆς ἡ Οὐλψις, ἢ ἄνευ ἐλπίδων μεταμέλεια καὶ ἡ στυγνὴ ρυτίς.

Ὁκτάνα θὰ πῆ ἐν πλήρει ἀθωότητι Ἄδάμ, ἐν πλήρει βε-  
βαιότητι Ἄδάμ-σὺν-Εὐά.

Ὁκτάνα θὰ πῆ οἱ ἄνθρωποι ἄγγελοι νὰ γίνουν, ἀλλ' ἄγ-  
γελοι μὲ φῶλον φανερόν, συγκεκριμένον.

Ὁκτάνα θὰ πῆ ἐπὶ γῆς Παράδεισος, ἐπὶ τῆς γῆς Ἐδέμ,  
χωρὶς προπατορικὸν ἁμάρτημα, πέραν πάσης ἐννοίας κακοῦ, μὲ  
ἐλευθέραν εἰς πᾶσαν περίπτωσιν παντοῦ καὶ τὴν αἰμομιξίαν.

Ὁκτάνα θὰ πῆ ἀπόλυτος ἐνότης πνεύματος καὶ ὕλης.

Ὁκτάνα θὰ πῆ διατήρησις ἐπαφῆς καὶ στὰ ἀπώτερα ση-  
μεῖα τῶν ἐξελιξέων μὲ πᾶσαν πηγὴν ποῦ ὄντως ἀποτελεῖ τῶν  
ἀρχετύπων τῆς ζωῆς ἱερὴ μιὰ νερομάνα.

Ὁκτάνα θὰ πῆ πᾶν ὅ,τι μάχεται τὸν θάνατον καὶ τὴν  
ζωὴν παντοῦ καὶ πάντοτε διαφεντεύει.

Ὁκτάνα θὰ πῆ ἀληθινὴ ἐλευθερία καὶ ὄχι ἐκείνη ἣ φο-  
βερὰ εἰρωνεῖα, νὰ λέγεται ἐλευθερία ὅ,τι χωρεῖ ἢ ὅ,τι ἐναπο-  
μένει στὰ ἐλάχιστα περιθώρια ποῦ ἀφήνουν στοὺς ἀνθρώπους  
οἱ ἀπάνθρωποι νόμοι τῶν περιδεῶν καὶ τῶν τυφλῶν ἢ ἡλι-  
θίων.

Ὁκτάνα θὰ πῆ, ὄχι πολιτικῆς, μιὰ ψυχικῆς ἐνότητος Παγ-  
κόσμιος Πολιτεία (πιθανῶς Ὁμοσπονδία) μὲ ἀνέπαφες τὶς  
πνευματικὲς καὶ ἐθνικὲς ἰδιομορφίες ἐκάστης ἐθνικῆς ὀλόγη-  
τος, εἰς μιὰν πλήρη καὶ ἀρραγῆ ἀδελφοσύνην ἐθνῶν, λαῶν καὶ  
ἀτόμων, μὲ πλήρη σεβασμὸν ἐκάστου, διότι αὐτὴ μόνον ἐν  
τέλει θὰ ἤμπορέσῃ διὰ τῆς κατανόσεως, διὰ τῆς ἀγωνιστι-  
κῆς καλῆς θελήσεως, οὐδόλως δὲ διὰ τῆς βίας, τὰς τάξεις καὶ  
τὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον νὰ κα-  
ταργήσῃ, νὰ ἐκκαθαρίσῃ ἐπιτέλους!

Ὁκτάνα θὰ πῆ παντοῦ καὶ πάντα ἐν ἡδονῇ ζωῇ.

Ὁκτάνα θὰ πῆ δικαιοσύνη.

Ὁκτάνα θὰ πῆ ἀγάπη.

Ὁκτάνα θὰ πῆ παντοῦ καὶ πάντα καλωσύνη.

Ὁκτάνα θὰ πῆ ἡ ἀγαλλίασις ἐκείνη ποῦ φέρνει στὰ χεῖλη  
τὴν ψυχὴ καὶ εἰς τὰ ὄργανα τὰ κατάλληλα μὲ ὄρμην τὸ σπέρ-  
μα.

Ὁκτάνα, φίλοι μου, θὰ πῆ, ἀπόλυτος μὴ συμμόρφωσις  
μὲ ὅ,τι ἀντιστρατεύεται, ἢ μάχεται, ἢ ἀναστέλλει τὴν ἐλευσιν  
τῆς Ὁκτάνας.

Ὁκτάνα θὰ πῆ μὴ συμμετοχὴ καὶ μὴ ἀντίταξι βίας εἰς  
τὴν βίαν.

Ὁκτάνα θὰ πῆ ὅ,τι στοὺς οὐρανοὺς καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ἡ-  
κούετο, κάθε φορὰν ποῦ ὡς μέγας μαντατοφόρος, μὲ ἔντασιν  
ὑπερκοσμίου τηλεβόα, ὁ Ἄγγελος Κυρίου ἐβόα.

Ἴδου μὲ ὀλίγα λόγια, ἀλλὰ σαφῆ, ἰδοὺ τί θὰ πῆ, φίλοι  
μου, Ὁκτάνα.

Καὶ τώρα θὰ προσθέσω:

Ὅσοι ἀπὸ σᾶς πιά βαρεθήκατε στὸν κόσμον αὐτὸν τὸν  
ἄδικον καὶ τὸν βλακῶδη νὰ ἄγεσθε καὶ νὰ φέρεσθε ἀπὸ τοὺς  
φεῦτες, ἀπὸ τοὺς σοφιστὰς καὶ λαοπλάνους, ὅσοι πιά βαρε-  
θήκατε οἱ δεσμοφύλακές σας σὰν τόπια ταλαίπωρα νὰ σᾶς  
ἐξαποστέλλουν εἰς τὸν Καϊάφα καὶ πρὶν ἀπ' αὐτὸν στὸν Ἄν-  
να, προσμένοντας νὰ ἔλθῃ ἡ Ὁρα ἢ χρυσαυγῆς, ἢ πολυῦμνη-  
τος καὶ εὐλογημένη, ὅσοι πιστοί, ὅσοι ζεστοί, ὅσοι τὴν ση-  
μερινὴν ἐλευσινὴν πραγματικότητα νὰ ἀλλάξετε ποθεῖτε, προσ-  
μένοντας νὰ ἔλθῃ ἡ Ὁρα, ὅσοι πιστοί, ὅσοι ζεστοί, ἐλᾶτε καὶ  
ἄς ἀνακράξωμεν μαζὶ (νῦν καὶ αἰεὶ, νῦν καὶ αἰεὶ) σὰν προσευ-  
χὴ καὶ σὰν παιᾶνα, ἄς ἀνακράξωμεν μαζὶ, μὲ μιὰ ψυχὴ, μὲ  
μιὰ φωνή — OKTANA!

Γλυφάδα, 20. 8. 1965

“Ένας ἄνθρωπος ἀθλητικὸς (θὰ μπορούσε νὰ εἶναι ὁ ἄνθρωπος τοῦ Νεάντερταλ, ἀλλὰ δὲν εἶναι) χειρίζεται ἀλτήρας τύπου «Σάνταου», μὲ ἐλατήρια. Εἶναι σχεδὸν γυμνός. Καθὼς ἐκτελεῖ τὸ γύμνασμα, ὁ ἀθλητὴς πιέζει τὰ ἐλατήρια, κάμνων συγχρόνως ἐκτάσεις καὶ ἀνατάσεις τῶν χειρῶν, καί, ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ὀκλάσεις.

“Ὅμως, ἀπὸ τὴν ἀρχικὴν αὐτὴν εἰκόνα παράγονται νέαι, διότι, ἐκτὸς τῆς συνθλίψεως τῶν ἐλατηρίων ὑπάρχουν πολλὰ ἄλλα, ἀναρίθμητοι συνθλίψεις, ἀφοῦ συνθλίβονται οἱ μαστοὶ ἐντὸς τῶν στηθοδέσμων, οἱ συνωθούμενοι ἐντὸς λεωφορείων, τὰ πυρεῖα ἐντὸς μικρῶν κυτίων, τὰ ἐκκλησιάσματα ἐντὸς ναῶν, καὶ αἱ ψυχαὶ ἐντὸς κλοιῶν ἢ φοβερῶν φρουρίων. Δημιουργεῖται, ὡς ἐκ τούτου, ἀνάγκη ἐξόδου ἀπὸ κάθε χώρον, εἰς τὸν ὁποῖον σημειοῦται μέγας συνωστισμὸς — ἀπὸ τὰ κυτία, τοὺς στηθοδέσμους, τοὺς κινηματογράφους, τὰς ἐκκλησίας, τὰ χρηματιστήρια, τὰ δικαστήρια, τὰ φρούρια καὶ τὰς εἰρκτάς.

“Ὁ δῆμαρχος τῆς πόλεως, περὶ τὸ τέλος τῆς λειτουργίας εἰς τὸν μητροπολιτικὸν ναόν, δίδει τὸ σύνθημα τῆς ἀποχωρήσεως. “Ὅλοι φεύγουν, πλὴν τῶν ἁγίων καὶ τῶν μικρῶν παιδιῶν. Οἱ ἅγιοι ὕμνουῦν τοὺς μάρτυρας ὅλων τῶν ἐποχῶν, ὅλων τῶν μαρτυρολογίων. Τὰ παιδιὰ παίζουν εἰς τὸ δάπεδον τῆς ἐκκλησίας καὶ κτίζουν μὲ παιγνιόχαρτα μεγάλους πύργους, ἐντὸς τῶν ὁποίων τελοῦνται μυστήρια, βιασμοί, δεήσεις, διαξιφισμοί, γάμοι, βαπτίσεις καὶ ἁγιασμοὶ μὲ δέσμας

βασιλικῶν σγουροῦ καὶ εὐόσμου. Καὶ οἱ ἅγιοι καὶ τὰ παιδιὰ διατελοῦν ἐν ψυχικῇ ἐξάρσει, καί, τώρα ποὺ ἀπεχώρησε τὸ ἐκκλησίασμα, ἐκτελοῦν τὰς πράξεις των ἀνέτως. Καὶ ἐνῶ τὸ ἐκκλησίασμα διασκορπίζεται πρὸς τὰ τέσσερα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος, μέσα εἰς τὸν ναόν (ὀπόθεν, ἐν τῷ μεταξύ, ἀπεχώρησε καὶ ὁ κλῆρος) τὰ παιδιὰ ἐξακολουθοῦν τὸ παιχνίδι των μὲ τὰ χαρτιά καὶ οἱ ἅγιοι, μὲ ἐστραμμένα τὰ βλέμματά των πρὸς τὸν θόλον, ψάλλουν, τώρα, γεγωνυτὰ τῇ φωνῇ, ὕμνουντες τοὺς μάρτυρας ὅλων τῶν ἐποχῶν, διὰ νὰ ἀποδειχθῇ ὅτι εἶναι ὀρθὴ ἡ γνώμη ἐκείνων ποὺ πιστεύουν, ὅτι παντοῦ καὶ πάντοτε ὑπῆρχαν ἐκστατικαὶ ψυχαί, παντοῦ καὶ πάντοτε, ἀκόμη καὶ εἰς τὰ σπήλαια τῆς Ἀλταμίρας.

Καὶ οἱ παῖδες, ἐν πλήρει ἀθωότητι καὶ ἐν μεγάλῃ ἐξάρσει, ἐξακολουθοῦν τὰ παίζουν μὲ τὰ παιγνιόχαρτα, κτίζοντες πύργους. Καὶ οἱ πύργοι, μὲ τὴν ἰδίαν πάντοτε παράδοξον συνέπειαν, ὑψώνονται, ὀρθώνονται καὶ ἔπειτα πίπτουν, ὅπως τὰ κλέη καὶ αἱ δόξαι, ὅπως αἱ αὐλαῖαι τῶν θεάτρων, ὅπως τόσοι καὶ τόσοι χαρταετοί, ὅπως τόσαι καὶ τόσαι μογγολφιέραι.

Τί καὶ ἂν ἀπῆλθε ὁ δῆμαρχος, οἱ προύχοντες καὶ ὁ λαός. Οἱ παῖδες παραμένουν, καθὼς καὶ οἱ ἅγιοι. Ὁ θόλος τοῦ ναοῦ εἶναι ὑψηλός. Αἱ λέξεις καὶ οἱ κρότοι ἀντηχοῦν μὲ ἐνάργειαν μεγάλην. Καὶ ἡ πτώσις μιᾶς πολὺ μικρᾶς καρφίδος ἀκούεται εὐκρινῶς. Κάτω ἀπὸ τὸν θόλον, οἱ παῖδες ἐξακολουθοῦν νὰ κτίζουν τοὺς πύργους μὲ τὰ χαρτιά, καὶ οἱ ἅγιοι νὰ ὕμνουσιν καὶ νὰ δοξάζουσιν. Αἴφνης, ὁ μόλις ἀποπερατωθεὶς τελευταῖος πύργος πίπτει ἐν ἀκαρεῖ. “Ὅμως δὲν πίπτει μόνος του ἢ ἀπὸ ἐπιθυμίαν τῶν παιδιῶν. Δεινὸς σεισμὸς τὸν καταρρίπτει καί, ταυτοχρόνως, καταπίπτει ὁ θόλος τοῦ ναοῦ καὶ μέγα μέρος τῶν πελωρίων τοίχων.

Καὶ πρυτανεῦει τώρα μεταξὺ τῶν κατοίκων τῆς πόλεως

ἡ γνώμη ὅτι καλῶς ἔπραξε ὁ δήμαρχος ποῦ ἀπεχώρησεν ἐγκαιρῶς με τοὺς κοινούς θνητούς, τοὺς προύχοντας καὶ τὸν λαόν, τοσοῦτω μᾶλλον ποῦ ὁ σεισμὸς ἔπληξε μόνον τὸν μητροπολιτικὸν ναόν. Ἐν τούτοις — καὶ τοῦτο πρέπει νὰ χαρᾶσθῃ εἰς τὰς δέλτους — μέσα εἰς τὰ ἐρείπια, μέσα στὴν συμφορὰν, οἱ παῖδες ἀμέριμνοι ἐξακολουθοῦν νὰ παίζουν με τὰ παιγνιόχαρτα εἰς τὸ πλακόστρωτον τῆς ἐκκλησίας καὶ οἱ ἄγιοι, ἀπτόητοι, ἐξακολουθοῦν νὰ ψάλλουν, δοξάζοντες καὶ ὑμνοῦντες, ἐνῶ ὁ ἄνεμος, περιδινούμενος ἐντὸς τῶν ἐρειπίων, σφυρίζει, παρέχων ὑπόκρουσιν μελωδικὴν εἰς τῶν ἁγίων τοὺς ψαλμούς καὶ εἰς τοὺς περιπαθεῖς ψιθύρους τῶν παιδίων.

Καὶ τώρα λέγω. Τί κι ἂν κατέρρευσαν ὁ θόλος καὶ οἱ τοῖχοι. Τί καὶ ἂν δὲν ὑπάρχει πιά ναός. Τώρα σκέπει αὐτὸν τὸν χῶρον ὁ οὐράνιος θόλος, ἀνώτερος, ὑψηλότερος ἀπὸ τὸν ἄλλον, ἀνώτερος, ὑψηλότερος καὶ ἀδιάσειστος, γιομάτος αἰωνιότητα καὶ φῶς.

## ΔΥΟ ΑΛΟΓΑ ΤΟΥ ΓΙΟΡΓΙΟ DE CHIRICO

Δύο ἄλογα λυρικά, δύο ἄλογα στυτικά καὶ μέσα στὶς ψυχές των πλαστικά, δύο ἄλογα ὀλοζώντανα καὶ ὡστόσο σὰν ἀγαματένια, δυὸ ἄλογα με χαῖτες μακριές καὶ με ἀκόμη πιδ μακριές καὶ φουντωτές οὐρές — τὸ ἓνα λευκὸ (δεξιὰ) καὶ τὸ ἄλλο μαῦρο (ἀριστερὰ) — στέκουν γεμίζοντας τὸ πρῶτο πλάνο (τὸ σκοῦρο, με τὰ τέσσερα πόδια του στυλωμένα στὸ ἔδαφος, καὶ τὸ ἄσπρο, με τὸ ἓνα μπροστινὸ του πόδι σηκωμένο στὸν ἄερα) μπροστὰ σὲ μιὰ θάλασσα προκλητικὴ καὶ ἐπιμονη, ποῦ σχεδὸν ἐγγίζει, σχεδὸν γλείφει τὶς ὀπλές των. Τὰ δύο ἄλογα φαίνονται ξαφνιασμένα καὶ μοιάζουν σὰν νὰ εἶχαν μαρμαρῶσει ξαφνικά, πρὶν σβήση, πρὶν ἀνακοπῇ ἢ κατ' ἀνάγκην συγκρατημένη τώρα, με ὡστόσο παροῦσα πάντοτε, ὀρμή των.

Στὸ βάθος, πίσω ἀπὸ μιὰν ἔκτασι πεδινὴ καὶ ἴσως τελεματώδη, ὑψώνεται ἓνας λόφος με κτίσματα ἀρχαϊκά. Ποιὸς ξέρει; Ἴσως νὰ ἔφυγαν τὰ δύο ἄλογα ἐθελουσίως ἀπὸ τὰ κτίσματα τοῦ λόφου. Ἴσως νὰ ἔφυγαν διωγμένα ἀπὸ τοὺς ἀπαισίους κατοίκους, ποῦ δὲν κατάλαβαν ποτὲ μήτε τοὺς πόθους των, μήτε τὴν ὁμορφιά των. Ἔτσι ποῦ στέκουν τώρα ἐκεῖ, μοιάζουν νὰ ἔχουν σταματήσει ἐμπρὸς σὲ ἀπροσπέλαστο φραγμὸ, στὸν φραγμὸ ποῦ βάζει ἢ θάλασσα μπροστὰ των, στὸ φράγμα ποῦ τόσο συχνὰ θέτει ἢ πραγματικότητα σὲ πόθους παμμεγίστους, ποῦ ὅσο πιδ ἀνικανοποίητοι μένου, ἄλλο τόσο γεννοῦν, τρέφουν καὶ διατηροῦν ἀνείπωτη νοσταλγία, τὴν νοσταλγία τοῦ ἄπω παρελθόντος ἢ τοῦ ἀπωτάτου μέλλοντος, τὴν νοσταλγία ποῦ ἓνα παρὸν σφικτὰ πολιορκημένο



δημιουργεῖ, τὴν νοσταλγία πού βλέπουμε τόσο συχνὰ στὰ μάτια μιᾶς ρεμβάζουσας γυναικός, ἢ μιᾶς ὄνειροπόλου κόρης, ὅταν ὁ ἱμερος φουσκώνει τὰ μεστά, καὶ τὰ ἐλαφρὰ ἢ τὰ βαριά καὶ τὰ μπουμπούκια ἀκόμη στήθη.

Ἔτσι καὶ οἱ δύο πῶλοι, καίτοι ξαφνιασμένοι στὸ ἀθελήτο σταμάτημά των ἐμπρὸς στὴ θάλασσα, ἔχουν καὶ οἱ δύο μιὰν νοσταλγίαν φανερὴ στὴν ἔκφρασί των, ἀνάλογα μεγάλη μὲ τὴν μεγάλη δυσκολία πού δημιουργεῖ μπροστὰ των ὁ γιᾶλός, ἢ τάφος, ἢ ἀδιάβατη σὲ αὐτούς, πού εἶναι ὅλο στῦσις, ὄλο σκίρτημα καὶ ὤσις, σὲ αὐτούς πού θάθελαν (ὦ, πῶς!) νὰ τρέξουν, νὰ πετάξουν, νὰ ὑχεύσουν, σὲ αὐτούς τοὺς δύο ἀγγέλους, πού ἢ μοῦρα ἐναντιωμένη, ἢ ἓνας ζηλότυπος θεὸς θέλησε νὰ τοὺς παρεμποδίση νὰ ὀλοκληρώσουν ἐν εὐτυχίᾳ τὴν ζωὴν των.

Ἔτσι λοιπὸν τ' ἄλογα αὐτά, τὰ στυτικά, τὰ ἀφαντάστως πλαστικά, εἶναι καὶ θὰ μείνουν πάντοτε ἄλογα, ἵπποι, ἄγγελοι, πῶλοι ἐπιβήτορες νοσταλγικοὶ καὶ ὄνειροπαρμένοι. Καὶ τώρα, ὅ,τι καὶ ἂν γίνῃ, δὲν θὰ ἐπιστρέψουν πιά ποτὲ στὰ κτίσματα τοῦ λόφου. Θὰ μείνουν ἐδῶ στὴν ἔρημη ἀκρογιαλιά, ἀφοῦ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ πᾶνε πίσω, νὰ ζήσουν μὲ τοὺς κακοὺς, μὲ τοὺς κουτούς, μὲ τοὺς ἀναίσθητους ἀνθρώπους. Θὰ μείνουν ἐδῶ στὴν ἔρημη ἀκρογιαλιά, ἀφοῦ ἢ θάλασσα δὲν τοὺς ἀφήνει νὰ πᾶνε πάρα πέρα, ὅπως τὸ μαρτυρεῖ καὶ ἡ κομμένη κεφαλὴ ἑνὸς ἄλλου ἀλόγου πού κεῖται κοντὰ τους, ἑνὸς ἀλόγου πού ἢ θάλασσα τὸ ἐκαρτόμησε, γιατί προσπάθησε νὰ τὴν νικήσῃ. Θὰ μείνουν λοιπὸν ἐδῶ, εἰς τοὺς αἰῶνας, ἄλογα ἔρθια, στύσις ὀλόσωμες ἀποκρυσταλλωμένες, στύσις ἀτελείωτες, μπροστὰ στὴν θάλασσα μαρμαρωμένες, στὴν θάλασσα, πού ἐνῶ τὴν λένε τῶν πάντων δεκτικὴ, δὲν θέλει ὡστόσο νὰ δεχθῇ τὸν οἶστρον των, τὴν ρώμην των καὶ τὸ ζεστό των σπέρμα.

Θὰ μείνουν λοιπὸν ἐδῶ, στὴν ἔρημη ἀκρογιαλιά, τὴν μέρα καὶ τὴν νύκτα, καὶ ὅταν θὰ καίῃ τὸ λιοπύρι στὶς ἀνέφελες αἰθρίες καὶ ὅταν θὰ δέρνουν τὶς ἀκτὲς οἱ τρικυμίες, ἔρθια πάντοτε, πάντοτε στητὰ, πάντοτε σφύζοντα καὶ πλήρη πάθους καὶ ὅ,τι κι ἂν λὲν γι' αὐτά, ὅ,τι κι ἂν κάνουν, ἔρθια πάντοτε καὶ ὑπερῆφανα, ὀντότητες μαγικῆς, ὑπερπραγματικῆς, ἀγάλματα ὀλοζώντανα πόθων ἀνέσπερων θὰ μείνουν — ἄλογα, πῶλοι, ἄγγελοι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων.

Ἀθήνα, 8.1.1942

(*Ἑρμηνεία ἐνὸς πίνακος τοῦ Πικάσσο*)

Ὅταν ὑπὸ τὸ μελιχρὸν φῶς τῆς Ile de France θροῦζουν αἱ καστανεαί καὶ τελειώνῃ ὁ μῆν Σεπτέμβρης, πλησιάζουν ἀπὸ τὰς βορείους ἢ τὰς νοτίους ἐπαρχίας μὲ φυσαρμόνικες, μὲ ντέφια, οἱ ἀρλεκίνοι, οἱ σαλτιμπάγκοι.

Ὁ ἓνας εἶναι χονδρὸς πολὺ· τὸν ὀνομάζουν Χονδροβάτραχα ἢ καὶ Γκρανκάσσα. Ὁ ἄλλος μακρὺς, ψηλὸς, καὶ πάντοτε θλιμμένος, εἶναι ἀρλεκίνος καὶ λέγεται Ἀκραῖος. Μαζί τους ἓνας νεανίας, ἔφηβος ἕως δεκαπέντε ἐτῶν, ὁ Ἡρακλῆς. Δίπλα του ἓνα μειράκιον πελιδνόν, ὁ Κόπ, καὶ ἔναντι τοῦ Χονδροῦ εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ ἀντικρύζοντος αὐτὸν πλαγίως Ἀκραίου, μὲ τὴν ἀβρὰν ἀριστερὰν τῆς χεῖρα στὴν στιβαρὰν δεξιὰν τοῦ Ἀρλεκίνου, μιὰ κορασίς μὲ κἀνιστρον, ἢ Ἀνεμώνη — παιδίσκη λιγνή, χαρίεσσα, εἰς τὸ μεταίχιμιον τῆς ἴβης. Ἐπάνω ἐξαυλοῦται ὁ οὐρανός. Κάτω στὴν χλόη, ἓνα σταμνὶ μονάχο του, ἐγκαταλελειμμένο σὰν ἄχρηστο ἢ λησμονημένο, πιά δὲν ἰδρώνει, σὲ τούτη τὴν ἐποχὴ τοῦ φθινοπώρου. Τριγύρω, ὄχι πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὴν πόλι, ἰριδίζονται κυματισταὶ αἱ πεδιάδες καί, αἴφνης, ἐσύ, ἢ Ἄννα, ἀφρημένη, ἔχεις στὰ μάτια σου ἀκόμη καὶ ἐν καιρῷ ἡμέρας τὰ ἄστρα, καὶ στὴν ψυχὴ σου τὸ ὄραμα τὸ ἀργοκύλιστο, τὸ ἐπίμονο, τὸ μεγαλοπρεπὲς τοῦ Σηκουάνα.

Ναί, ἔφθασαν εἰς τὰ περίχωρα οἱ σαλτιμπάγκοι. Ἡ πόλις βέβαια τοὺς περιμένει. Ἀλλὰ τοὺς περιμένει πῶς; Ὅπως οἱ πλούσιες οἰκογένειες τοὺς πτωχοὺς των συγγενεῖς — χωρὶς ἀψίδες μὲ «καλῶς ἤλθατε», χωρὶς γκιρλάντες στολισμένες μὲ μοτίβα ροκοκό, ὅπως συνηθίζεται σὲ τόσες ἄλλες ἐορτές, ὑποδοχὲς καὶ πανηγύρεις.

Εἶναι ἀλήθεια πάμπτωχοι οἱ ἀναμενόμενοι. Καὶ μάλιστα, ἂν δὲν εἶχαν τὰ ροῦχα τῆς σκηνῆς, θὰ ἦσαν ρακένδυτοι. Ἴσως γι' αὐτὸ φόρεσαν σήμερα τὰ ροῦχα τοὺς τὰ ἐπαγγελματικά, τὰ ροῦχα τῆς δουλειᾶς, ποὺ καίτοι παλαιὰ εὐρίσκονται εἰς κατὰστασιν καλυτέραν — ἴσως ἔνεκα τῆς λαμπρότητος τῶν ζωηρῶν χρωμάτων, ἴσως ἔνεκα τῆς ἀνωτέρας ποιότητος τῶν ὑφασμάτων, ἀφοῦ οἱ σαλτιμπάγκοι ρίξανε ὅλα τὰ λεπτὰ των στὴ δουλειά, τὸ μόνον ἀσφαλὲς κεφάλαιόν των. Καὶ ὁ χονδρὸς μὲ τὴν μοιραίαν τεραστίαν κοιλιὰ καὶ τὸ ὁμοιάζον (ἐν παρωδίᾳ) μὲ σκουφίαν φρυγικὴν πελώριον λειρὶ του. Καὶ ἡ παιδίσκη Ἀνεμώνη μὲ τὴν ἐνθυμίζουσαν φόρεμα μικροκομῆσσης καὶ τείνουσαν πρὸς τὸ φουντωτόν, κανιστροειδῆ τῆς φούσταν. Καὶ τὸ χλωμὸν μειράκιον, ὁ Κόπ, μὲ τ' ἀποφόρια ποὺ φορεῖ κάποιου μεγαλυτέρου ἀνθρώπου — ροῦχα ἐπαγγελματικά καὶ αὐτά, ὑπερμεγέθη μπόλικά-μπόλικά (νὰ πλέῃ ἐντὸς) ροῦχα μικροῦ παλιάτσου. Καὶ ὁ ἀρλεκίνος, ὁ Ἀκραῖος, μὲ τοὺς μεγάλους ὀφθαλμούς, μὲ τοὺς μεγάλους ῥόμβους, πάντοτε περιλύπος, πάντοτε σύννους, ὁμοιάζει μὲ κύβον ζωντανόν, πολυέδρον, μὲ τὰ ἐνδύματα ποὺ φέρει. (Ἴσως μάλιστα, αὐτός, τὴν στιγμὴν τούτη νὰ σκέπτεται, ὄχι τὸ ἵπποδρόμιον, μὰ τὰς θηριομαχίας τοῦ Κομμώδου, τοῦ Ἡλιογαβάλου τὰς ἐορτὰς στὸ Κολοσσαῖον, ἢ, ἀκόμη, τὴν πεῖναν τοῦ στομάχου του τὴν τραγαλιστικὴν, ἢ τὴν πεῖναν τὴν ἐρωτικὴν, τὴν ἀνικανοποίητον καὶ μαρτυρικὴν, διὰ τὰ θέλητρα τῆς Ἄννας καί, ἴσως — ποίος ξέρει — διὰ τὰ θέλητρα τῆς μικρᾶς ἀνήβου Ἀνεμόνης.)

Καὶ ἡ Ἄννα; Ὡ, ἡ Ἄννα! Κάθεται ἐκεῖ, παράμερα, σὲ μιὰν ἄκρη, καὶ ἐνῶ εἶναι ἡ κορυφαία τοῦ θιάσου — ὄχι ἀμαζών, μὰ ἱππεύτρια — μένει ἐκεῖ, σὰν ξένη, σὰν ἀφρημένη. Δὲν εἶναι εὐθυμη, μήτε θλιμμένη, μὰ ὄνειροπαρμένη. Χιμαρική, μὰ ὄχι ὑπερφίαλη, ποιητικὴ καὶ ὠραία, φέρει καὶ αὐτὴ

ἐνδύματα πού ὁμοιάζουν μὲ ροῦχα τῆς σκηνῆς, μὲ ροῦχα ἡρώιδος. "Ὁμως τὰ ροῦχα αὐτὰ δὲν εἶναι ἐπαγγελματικά, μὰ τὰ κανονικά της, τὰ ροῦχα τῆς κάθε ἡμέρας — αὐτὰ πού φέρει παντοῦ καὶ πάντοτε, μὲ ἓνα καπέλλο ψάθινο, χαρίεν, πού ὁμοιάζει μὲ κάνιστρον ἀνεστραμμένον, στήν κορυφή τῆς κεφαλῆς. Ροῦχα ἡρώιδος — καίτοι ἀπλά — ἀφοῦ ἡ μοῖρα ὥρισε νὰ γίνῃ κορυφαία καὶ εἰς τὴν ζωὴν καὶ εἰς τὴν σκηνὴν — τουτέστι ξεχωριστή, μοιραία.

Μόνον ὁ Ἑρακλῆς, ὁ νεανίας τοῦ θιάσου, δὲν φέρει ἐνδύματα, κατὰ τὴν ἐπίσημον αὐτὴν ἡμέραν τῆς ἀφίξεως. Πλὴν ἐνὸς μικροῦ ἀθλητικοῦ κοντοβρακίου (πού εἶναι καὶ αὐτὸ τελείως περιττόν, ἀφοῦ, κάτω ἀπ' τὸ ὕφασμα διογκοῦται καὶ διαγράφεται εὐκρινῶς τὸ σφριγηλόν του πέος) κατὰ τὰ ἄλλα, ὁ Ἑρακλῆς εἶναι γυμνός, δὲν φέρει ροῦχα. Γιατί νὰ φέρῃ; Δὲν εἶναι πλούσιος, οὔτε πτωχός, μὰ φυσικός. Δὲν ἔχει τίποτε νὰ κρύψῃ, καί, ἔτσι, δὲν ἔχει ἀνάγκην ἐνδυμάτων. Δικαίως δὲ ὀνομάζεται Ἑρακλῆς ὁ παῖς. Μήπως κατὰ τὰς παραστάσεις, ἐνῶ κροτοῦν τὰ τύμπανα, μήπως δὲν φέρει ἐπὶ τῶν ὤμων του, ὡς πούπουλο, τὴν Ἀνεμώνην καὶ τὸν Κόπ συγχρόνως; Μήπως δὲν κάνει ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ στίβου τόσους καὶ τόσους ἀθλους πού δείχνουν τὴν δύναμίν του; "Ἄν καὶ ὠραῖος, δὲν εἶναι ὀμοφυλόφιλος ὁ Ἑρακλῆς, ὅπως ἓνα σωρὸ νεαροὶ τῶν παρασκηνίων, τῶν στίβων καὶ τῶν οὐρητηρίων. Εἶναι ἀρσενικός ἐρωτιδεύς. "Ὅταν τὸν θέλγει μιὰ νεᾶνις, τὸ πέος του σπαργὸν ὀρθώνεται καὶ πάλλεται καὶ ὑπερψοῦται. Μὰ ὁ νοῦς του δὲν χάνεται, δὲν περιδινεῖται. Εἶναι διαυγής, νηφάλιος καὶ δὲν γνωρίζει τῶν αἰσθηματιῶν τοὺς ἀβυσσαλέους κρημνοὺς. Ὁ ἔρωσις εἶναι δι' αὐτὸν ἡ καλύτερα ἀθλησις, ἡ καλύτερα παιδιὰ, καὶ τὸν ἀσκει ἀπὸ τοῦδε, ὅπως ὁ πῶλος πού σκιρτᾷ καὶ τριποδίζει καὶ αἰφνης ὀρμᾷ καὶ χρεμετίζει, καὶ ἐνῶ τὸ σπέρμα του κοχλάζον ζητεῖ νὰ ἐκτοξευθῇ, νὰ ἐκχυθῇ, ὀχεύει τὰς πε-

ρικαλλεῖς φορβάδας. Διατί λοιπὸν νὰ φέρῃ ροῦχα ὁ Ἑρακλῆς; Καλύτερα, χίλιες φορές καλύτερα γυμνός — καὶ αὐτὸ τὸ κοντοβράχι ἄς τοῦ λείψῃ. Καὶ ἰδοὺ πού ἐκτὸς μικρᾶς περισκελίδος εἶναι γυμνός ὁ παῖς. Γυμνός, γαλήνιος καὶ εὐδαίμων, ὁ μόνος εὐδαίμων ἐκ τῶν ἀρρένων τοῦ θιάσου.

Ταῦτα περὶ τῆς ἀφίξεως τῶν σαλτιμπάγκων εἰς τὰ περίχωρα τῆς μεγάλης πόλεως — τῆς κοσμοπόλεως μὲ τὰ Ἡλύσια Πεδία, μὲ τὰς ἀψίδας τῶν θριάμβων, μὲ τὸν μεγάλον ποταμὸν καὶ τὸν χαλύβδινον ἐπόπτην Πύργον, ὅστις ἡμέραν καὶ νύκτα λογχίζει τὸν οὐρανόν.

Ἡ ὥρα τῆς εἰσόδου πλησιάζει. Οἱ σαλτιμπάγκοι, γυνῶσαι παλαιοὶ πολλῶν εἰσόδων καὶ ἐξόδων, ἔχοντες μακράν, ὅσον καὶ ἡ γενεὴς τοῦ χρόνου, πεῖραν τοῦ λεγομένου «ἐμπαῆβγα», ριγοῦν ἡδυπαθῶς πρὸ τῶν πυλῶν τῆς πόλεως. "Ὅσον καὶ ἂν εἶναι πτωχοὶ καὶ ὄχι ἀκόμη ἐνδοξοὶ, κάποια ὑποδοχὴ τοὺς ἀναμένει. "Ἄλλωστε καὶ οἱ σύγχρονοι τσίρκοι, ὅπως ἄλλοτε τὸ Κολοσσαῖον, διαθέτουν χώρους — χώρους ἀπλοῦς, κάπως γυμνοὺς, ἄνευ ἀνέσεων, ἀλλὰ τέλος πάντων χώρους — καὶ γιὰ ἀνθρώπους καὶ γιὰ ζῶα. "Ἐπειτα ὑπάρχουν τὰ μπιστρό, μὲ τὶς ἐξωτικὰς φαγιέντσες των, τοὺς τσίγκους των καὶ τοὺς πολλοὺς καθρέφτες, γιὰ ἀναψυχὴ, συζήτησι καὶ γιὰ πολὺ ποτό, τὸ τελευταῖον τοῦτο πρὸς καταπολέμησιν τῆς λυπομανίας τῶν εὐθυμοποιῶν, τῆς ἰδιαίτερας ἐκείνης θλίψεως πού θὰ ἤμποροῦσε κανεὶς νὰ τὴν ὀνομάσῃ θλίψιν τῶν γελωτοποιῶν.

Τέλος θὰ ἔλθῃ ἡ μεγάλη ὥρα τοῦ προγράμματος, ἡ μόνη, ἴσως, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὀποίας οἱ ἀνήκοντες εἰς παρομοίαν τέχνην αἰσθάνονται ἰσχυροὶ καὶ ἀξιοθαύμαστοι καὶ ὅτι δεσπόζουν — ὡσάν νὰ ἦτο ἕκαστον μέλος τῶν θιάσων αὐτῶν ἐν ὄρος Ἀραράτ. Ἡ ὥρα αὐτὴ εἶναι ἡ ὥρα τοῦ ξεσπάσματος τῶν σαλτιμπάγκων, καθὼς καὶ τοῦ κοινοῦ. Ἡ ὥρα

ἡ ἐπαγγελματικὴ, μὲ τὴν Οὐέλλαν τῶν γελώτων, μὲ τοὺς ἀστεϊσμούς, μὲ σαρκασμούς, τὰ καραγκιοζηλίκια, μὲ τὰς σχοινοβασίας, μὲ τὰς πορδὰς τοῦ στόματος, τὰ χονδροχωρὰ καὶ τὰ ἠχηρά, χορταστικά χαστούκια, ἡ ὥρα ἡ τελετουργικὴ μὲ τὰ δύσκολα γυμνάσματα, μὲ τὰ «noilà!» , μὲ τὶς ἀπίστευτες ἀκροβασίες, μὲ τὶς μαϊμουδιές καὶ ἐκεῖνες τὶς ψιλές-ψιλές, βγαλμένες ἀπὸ κοτζάμ ἄνδρες ὑξύτατες παιδικὲς φωνές.

Καὶ τέλος θὰ ἔλθῃ ἡ σειρά τῶν ὑποκλίσεων. Καὶ τοῦ Χονδροῦ καὶ τοῦ Ἄρλεκίνου, τοῦ μείρακος Κόπ καὶ τῆς παιδίσκης Ἀνεμώνης. Ἡ στιγμή κατὰ τὴν ὁποῖαν θὰ δρέψῃ ὁ Θίασος τοὺς καρπούς τῶν τόσων κόπων, τῆς τόσης μαεστρίας κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τῶν προβολέων, τὴν ὥρα ποῦ θὰ φυσοῦνε τὰ πνευστὰ καὶ θὰ πέφτῃ τὸ πυκνὸ χαλάζι τῶν τυμπάνων, ἐνῶ συγχρόνως θὰ ξεσπᾷ τὸ μέγα ραγάνι τῶν χειροκροτημάτων. Καὶ αἱ ὑποκλίσεις αὐταὶ θὰ εἶναι πάλι ἓνα μέρος τῆς παραστάσεως, ἐν ἐπὶ πλέον χωρατὸ ἢ καραγκιοζηλίκι, ἐξαιρουμένης τῆς ὑποκλίσεως τῆς Ἄννας καὶ τοῦ χαιρετισμοῦ τοῦ Ἡρακλέους, ποῦ αὐτός, ὅπως καὶ ἡ σύντροφός του, δὲν πρόκειται νὰ «ὑποκλιθῇ», μὰ ἀπλῶς νὰ χαιρετήσῃ ὡς ἀθλητῆς ποῦ κατακτᾷ τὸν κότινον ἐν τῇ παλαιστρᾷ.

Ἄπὸ τὴν παράστασιν καὶ συνεπῶς ἀπὸ τοὺς χαιρετισμούς τοῦ τέλους δὲν πρόκειται βεβαίως νὰ λείψῃ ἡ Ἄννα. Τὸ σῶμα της θὰ εἶναι ἐκεῖ, ἐντόνως ἐκεῖ, ἐντὸς τῆς πραγματικότητος καὶ ἐντὸς τοῦ στίβου. Καὶ θὰ ὑποκλιθῇ καὶ αὐτὴ (χωρὶς διακωμώδησι), ὅπως καὶ ἡ μικρὰ κανιστροφόρος Ἀνεμῶνη, ὁ Χονδροβάτραχος, ὁ μεῖραξ Κόπ καὶ ὁ ὑψηλός, περίλυπος Ἀκραῖος. Καὶ θὰ λάβῃ καὶ ἡ Ἄννα τὸ ἰδικόν της μερίδιον τοῦ θριάμβου, ποῦ ἴσως νὰ εἶναι τὸ μεγαλύτερον. Ὁμως τὸ πνεῦμα της δὲν θὰ εἶναι ἐκεῖ. Οὐσιαστικῶς ἡ Ἄννα θὰ ἀπουσιάζῃ. Ἔτσι μάλιστα ὅπως μένει καὶ στὴ ζωὴ καὶ

στὴ σκηρὴ πάντα παράμερα, πάντα μακρινή, πάντα σὰν ξένη, θὰ μείνῃ καὶ κατὰ τὴν στιγμή αὐτὴν σὰν ἔξω ἀπὸ τὸν θίασον, καὶ ἄς τοῦ ἀνήκῃ, θὰ μείνῃ μακρὰν ἀπὸ τὸν στίβον καὶ ἄς εἶναι παροῦσα, καὶ ἄς ἀποτελῇ μὲ τὴν δεξιότεχνίαν της καὶ τὴν αἰνιγματικὴν της καλλονὴν τὸ κέντρον τοῦ στόχου τῶν βλεμμάτων κάθε βράδυ, ἰδίως ὅταν ἐλαύνουσα ἐπὶ βαρέος ἵππου, ὑψώνει τὴν φούσταν της καί, ἐνῶ καλπάζει τὸ ἄλογο, πιάνει τὸ ἓνα πόδι της καὶ τὸ σηκώνει καὶ τὸ κρατᾷ ὑψηλὰ πλαγίως τεντωμένο, ἀτάραχη καὶ σὰν ἀφηρημένη, ἀκόμη καὶ κατὰ τὴν τελετουργικὴν αὐτὴν στιγμήν, δείχνοντας τὴν προπετῆ διόγκωσιν τῆς ἡβικῆς της χώρας στὰ ἄπληστα μάτια τῶν ἐν διεγέρσει θεατῶν, ποῦ πάντα προσπαθοῦν νὰ διακρίνουν, μέσα ἀπὸ τὸ ὕφασμα τῆς κολλητῆς περισκελίδος της, τοῦ ἐρωτικοῦ ὄργανου της τὴν τρυφερὰν σχισμὴν. Καὶ ἐνῶ τὸ πλῆθος θὰ βοᾷ καὶ ἡ ὀρχήστρα πανηγυρικῶς θὰ παιανίζει, καὶ ἐνῶ θὰ ἀνέρχεται ἀπὸ τὸν στίβον, τοῦ χώματος, τῆς κόπρου καὶ τῶν ζῶων, ἡ σύνθετος ἰσχυρὰ ὀσμή, ἐνῶ θὰ τελῇ τὸν ἰδικόν της θριάμβον ἢ Ἄννα, ὑψώνουσα τὸ ἄλλο χέρι της ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς της, εὐλογημένη καὶ εὐλογοῦσα, ἢ Ἄννα δὲν θὰ εἶναι ἐκεῖ, ἐντὸς τοῦ στίβου, ἐντὸς τοῦ ἵπποδρομίου, μὰ θὰ εἶναι καθισμένη στὰ κράσπεδα τῆς πόλεως, εἰς τὰ περίχωρα τοῦ Παρισιοῦ, πέραν τοῦ Aubervilliers, πέραν τῆς Billancourt, πέραν ἀπὸ τὴν καθημερινότητα καὶ ἀπὸ τοὺς πόνους, ἵππεύτρια, μὰ ὄχι ἀμαζών, ἵππεύτρια, μὰ ὄχι ἀλαζών, πάντοτε αἰνιγματικὴ καὶ ὄνειροπαρμένη ἢ Ἄννα, μὲ τὸ βλέμμα της χαμένο εἰς τὴν ἀχλὺν τοῦ γκριζοῦ ποταμοῦ, καθηλωμένη στὴν καρδιὰ τῶν κυματιστῶν πεδιάδων, στὴν καρδιὰ τοῦ αἰῶνος της, ἢ Ἄννα, ἵππεύτρια μαζί καὶ μεγάλοχαρη, πάνδημος μαζί καὶ οὐρανια, ἢ κορυφαία, ἢ Ἄννα, μύστις τῆς ἐκστατικῆς ζωῆς καὶ λάτρις τῆς σιωπηλῆς ρυθῆς, τῆς φανερῆς καὶ τῆς κρυφῆς, τοῦ Σηκουάνα.

Χρόνια πολλά περάσανε, και στο διάστημα αυτό (από μακριά) μονάχα τρία ή τέσσερα καράβια. Μά τα καράβια αυτά δεν έσταμάτησαν, δεν πρόσεξαν, δεν είδαν το φλάμπουρο τῆς μοναξιάς, τὸ φλάμπουρο τῆς μακρινῆς ἀλήθειας, πού μάταια, μέρα και νύχτα, πλαταγίζει στο ἀκραῖο ψῆλωμα τῆς νήσου, τὸ ἄσπρο πανί δὲν είδαν, τὸ λείψανο τοῦ μπάρκου «Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας» πού αὐτανδρο χάθηκε (ἄγνωστον πῶς) ἐκτός ἀπὸ ἓναν ἐπιβάτην, πέρα στις νότιες θάλασσες.

Ἡ νῆσος εἶναι κατάφυτη και καρπερή. Ἐχει πολλές καρύδες και ὀπῶρες. Ἐχει πουλιά (πουλιά τοῦ Παραδείσου) ἔχει και ζῶα. Ὅμως δὲν ἔχει παρὰ ἓναν μονάχα κάτοικο — τὸν ναυαγό.

Ὁ ἄνδρας αὐτός εἶναι εὐφυῆς και ρωμαλέος. Ἐχει μηχανευθῆ πολλά. Χωρίς καμιὰ βοήθεια, ἔκαμε ἔργα πού θά τὰ ζήλευε μία πολυάριθμη κοινότης ἐργατικῶν μαστόρων. Ὡ ναί, ἐάν δὲν ἦτο μόνος αὐτός ὁ ἐρημίτης, ἴσως νά ἔμοιαζε με βασιλιά χώρας εὐλογημένης.

Ὅμως, τί θά πῆ βασιλείο, τί θά πῆ ρήγας, ἔστω και ἂν τὴν Ἐδὲμ ὀρίζεις σὰν ἰδική σου ἐπικράτεια, ὅταν, στὴν πιὸ ἀπόλυτη ἐρημία, ἀσκήσ τὴν ἐξουσία σου σὰν κάποιος πού ρίχνει νερὸ σὲ ἓνα πιθάρι ἀπύθμενο, σὰν κάποιος πού ἀνοίγει και κλείνει μιὰ πόρτα βαρειά, πού σὲ καμιὰ μεριά δὲν ἰδηγεῖ. Τί θά πῆ ρήγας ἢ βασιλιάς ὅταν δὲν ἔχῃς κἂν τὸ δικαίωμα νά πῆς: «Μὲ λένε Ἀδάμ».

Πάμπολλα χρόνια ἐπέρασαν και ὁ ναυαγὸς ἀκόμη περιμένει. Τὰ χέρια του ρόζιασαν, τὸ δέρμα του μαύρισε ἀπὸ τίς καυτερές ἀνένδοτες ἀχτίδες, πού ἐξογκώνουν τοὺς καρπούς

και ἀσπρίζουν τὰ κόκκαλα τῶν ψοφιμιῶν, παντοῦ ὅπου τ' ἀφήνουν γυμνωμένα τὰ σαρκοβόρα ὄρνεα.

Πάμπολλα χρόνια πέρασαν και τρία-τέσσερα καράβια, πού δὲν προσήγγισαν, δὲν ἔσταμάτησαν, δὲν είδαν... Ἀπ' τίς ἀκτὲς ἕως τίς λόχμες, ἀπ' τοὺς αἰγιαλοὺς ὡς τίς πυκνὲς περιπλοκάδες, παντοῦ ὁ χρόνος κάρφωσε τὰ ὄστρακά του. Ἐδῶ και ἐκεῖ, στις ἀμμουδιές, ἀπολιθώνονται σιγὰ-σιγὰ κάτω ἀπ' τὸν ἥλιο τὰ μελανὰ κουφάρια τῶν χελωνῶν πού πέθαναν. Ὅμως ἡ θάλασσα δὲν ἔφερε στὴν νῆσον τίποτε ἄλλο, ἐκτός ἀπ' τῶν ἀφρῶν τὸν κοχλασμόν, ἐκτός ἀπὸ τὸν παφλασμό τῶν ἀπλωτῶν κυμάτων, πού τίποτε ἄλλο δὲν γνωρίζουν παρὰ τὰ ἰδικὰ των μόνο μυστικά.

Ὡ, ἄς ἀνεδύετο ἀπὸ τὰ μαῦρα βάθη, ὡ ἄς ἐφαίνετο τουλάχιστον, ἔστω και ἀπὸ μακριά, ἓνα μεγάλο κῆτος! Ἴσως, τότε, νά ἦτο δυνατόν νά ἐπαναληφθῆ, ἐν ἀρώματι ἀγιότητος δικαίας, ἐν ὑγρότητι ἀλμύρας γλυκυτάτης, τοῦ Ἰωῶν τὸ θαῦμα τὸ παλαιόν. Ὡ, ναί, ἄς περνοῦσε ἀπὸ τὴν νῆσον ἢ δόξα τῶν ὠκεανῶν, ἢ φάλαινα ἢ θαλασσοκράτειρα, ὁ μέγας φυσητήρ! Ἐστω και ἂν στὰ ἀνοικτὰ μόνον διεγράφετο τὸ ποντοπόρον ὄρος, ἔστω και ἂν ἀπὸ μακριά μόνον ἐφαίνετο ὁ μέγας σίφων, ἔστω και ἂν δὲν προσήγγιζε ὡς ναῦς εὐλογημένη, θά ἦτο και αὐτὸ καλὸς οἰωνός!

Ὅμως, ἕως σήμερα, δὲν πέρασε ἢ φάλαινα ποτέ, και τὸ ὑγρὸν λοφεῖον τῆς πούπετα δὲν ἐφάνη. Μόνον τὰ βότσαλα τῆς παραλίας, ἢ ἄμμος ἢ σιλιπνή και πέρα ἢ θάλασσα ἢ πλατυτάτη ἐκτείνονται και θά ἐκτείνωνται γύρω ἀπὸ τὴν νῆσον, σὰν ἀδυσώπητος, στυγνὴ αἰωνιότης — ἕως πού νάρθη κάποτε ἢ φάλαινα (πού θάρθη ὅπωςδήποτε, μὰ τότε;) παφλάζουσα, κραυγάζουσα, με τὸ τεράστιον κεφάλι τῆς ἔξω ἀπ' τὰ νερά, σὰν πλώρη καραβιοῦ νά λάμπη.

Ὅμως, ἄγνωστον εἶναι πότε θά συμβῆ αὐτὸ και ὁ ναυα-

γὸς ἀκόμη περιμένει. Οἱ ἀναμνήσεις, καίτοι διετηρήθησαν τὰ συναισθηματικά των ἀντικρύσματα, ἔχασαν τὴν καθαρὴν των ὄψιν. Οἱ λέξεις ἔχασαν καὶ αὐτὲς τὰ ἠχητικά των περιγράμματα, καὶ τώρα μοιάζουν μὲ πηλό, ἀπ' τὸν ὁποῖον ὁ ἐρημίτης πλάθει νέες λέξεις (νέα δοχεῖα τῶν ἰδίων παλαιῶν ἐννοιῶν), λέξεις ἀπόλυτα δικῆς του, λέξεις ποὺ τίς προσφέρει ὁ ἐρημίτης κοινωνῶν μὲ τὴν πέριξ αὐτοῦ ὀργῶσαν συρροὴν ἀπάντων τῶν στοιχείων, ἔταν, εἰς λόχμας ἢ αἰγιαλούς, συχνά-πυκνά σηκώνεται καὶ φωνάζει: Ἄχαρ, λαμίρ, ἰσχάρ, μανίκ, νούμα, ραπάντα, ἄντα! προσθέτων εἰς αὐτὰ καὶ ἄλλα τέτοια λόγια, ὅλα μὲ πάθος τόσον εἰπωμένα, ποὺ μοιάζουν νὰ βγαίνουν, ὄχι ἀπὸ τὰ χεῖλη ἐνὸς θνητοῦ, μὰ ἀπὸ τὸ μέγα στόμα τοῦ οὐρανοῦ ποὺ σκέπει αὐτὴν τὴν νῆσον: Πάθε, σιγγά, ἀλλασινί, πέγγε, κιμέ, βοντά, οὐνώρα! τόσον διάτορα εἰπωμένα, ποὺ ἀπὸ ἀκτὴ σὲ ἀκτὴ καὶ μέσα ἀπ' τὴν πυκνὴ τῆς ἐνδοχώρα ἡ νῆσος ἀντιλαλεῖ μὲ μίαν ἠχῶ τιτανική:

«ΠΑΘΕ ΣΙΓΓΑ ΑΛΛΑΣΟΝΙ ΠΕΓΓΕ ΚΙΜΕ ΒΟΝΤΑ ΟΥΝΟΡΑ!»

Καὶ ἔτσι, τὴν πᾶσα μέρα, καμιὰ φορὰ περὶ τὸ λυκαυγές, ἄλλες φορὲς κατὰ τὸ μεσημέρι, ἀκόμη καὶ τὴν νύκτα, ἰδίως τὴν ὥρα ποὺ οἱ πίθηκοι, τὴν πλάσιν δοξάζοντες, βατεύονται κάτω ἀπ' τὰ δένδρα, ὁ ἐρημίτης, εὐρισκόμενος ὁ ἴδιος ἐν πλήρει στύσει καὶ ἐν πλήρει ἀλληλεγγύῃ διατελῶν μὲ τὴν ὀχεύουσα πέριξ αὐτοῦ πανίδα, κράζει:

«KAME ΛAMA XAMI AXMAP ΠANE AMΠOP EΛMANA!»

Καὶ ἡ φωνὴ του περιέχει πάντοτε πάθος ἀσίγαστον τόσον, ποὺ ἡ νῆσος εἰς τὴν ὁποῖαν ὁ ἐρημίτης μόνος βασιλεύει ὁμοιάζει ἐπὶ ὥραν πολλὴν ὀλόκληρη μαζί του ν' ἀλαλάζει, ὅτε μὲν: «KAME ΛAMA XAMI AXMAP ΠANE AMΠOP EΛMANA!» ὅτε δέ: «ΠANE ΩΩΩΧ-ΩΩΩ ΑΑΑΧ-ΑΑΑ ΟΥΑ-ΟΥΑ EΛMANA!»

Καὶ τοῦτο κάθε μέρα, διότι δὲν ἀρκεῖ ἡ βαρεῖα δουλειά, οὔτε ἡ ἀνάπαυσις, οὔτε ὁ ρεμβασμός, οὔτε τῶν ὄνειρώξεων ἢ πληθωρικῆ λαγνεία, καὶ τοῦτο πάντα, πάντοτε τὴν μέρα καὶ τὴν νύκτα, ἕως ποὺ νᾶρθῃ ἡ Φάλαινα, νὰ φθάσῃ τὸ μέγα κῆτος, ἡ Φάλαινα, ἡ Φάλαινα, ὁ πολυπόθητος Μεσσίας, ἦτις, τὴν ἀγαλλίασιν κομίζουσα εἰς τοὺς ὀραματιστάς, τὴν εὐτυχίαν στὴν ἀνθρωπότητα νὰ δώσῃ καὶ ὅλους τοὺς ἀναχωρητάς, τοὺς ἐρημίτας καὶ τοὺς προδρόμους νὰ δικαιώσῃ.

*Τὰ δύο ποιήματα πού ἀκολουθοῦν δημοσιεύονται ἐδῶ καί στὴν πρώτη τους μορφή, μὲ βάση πάντα τὰ χειρόγραφα τοῦ ποιητῆ.*

## ΤΟΥ ΑἴΓΑΓΡΟΥ

Πήδηξε ὁ αἴγαγρος καί στάθηκε σὲ μιὰ ψηλὴ κορφή. Στήτος καί ρουθουνίζοντας κοιτάζει τὸν κάμπο καί ἀφουγκράζεται πρὶν ἄλλο σκίρτημα σὲ ἄλλη κορφή τὸν πάη. Τὰ μάτια του λάμπουν σὰν κρύσταλλα καί μοιάζουν μὲ μάτια ἀετοῦ, ἢ ἐνὸς ἀνθρώπου πού μέγας οἴστρος τὸν κατέχει. Τὸ τρίχωμά του εἶναι στιλπνὸ καί ἀνάμεσα στὰ πισινά του πόδια, κάτω ἀπ' τὸ σουβλερὸ κεντρί του, βαρεῖς οἱ ὀγκώδεις ὄρχεις του κουνᾶνε σὰν σήμαντρα μιᾶς τηλαυγοῦς, μιᾶς ἀπολύτου ὀρθοδοξίας.

Κάτω ἐκτείνεται ὁ κάμπος μὲ τὰ λερὰ μαγνάδια του καί τίς βαρειές καδένες.

Ὁ αἴγαγρος κοιτάζει καί ἀφουγκράζεται. Ἀπὸ τὸν κάμπο ἀνεβαίνει, σὰν μέσα ἀπὸ βαθὺ πηγάδι, μία μυριόστομη κραυγὴ ἀνθρώπων πού ἀσθμαίνουν.

«Αἴγαγρε! Αἴγαγρε! Ἔλα σὲ μᾶς γιὰ νὰ χαρῆς καί νὰ μᾶς σώσης».

Ὁ αἴγαγρος κοιτάζει ἀκόμη καί ἀφουγκράζεται. Ὅμως καθόλου δὲν νοιάζεται γιὰ ἔλου τοῦ κάτω κόσμου τὴν βοή καί τὴν ἀντάρα. Στέκει στήτος στὰ πόδια του καί κάθε τόσο μυρίζει τὸν ἄερα, σηκώνοντας τὰ χεῖλη του σὰν νὰ βρισκόταν σὲ στιγμὲς ὀχείας.

«Αἴγαγρε! Αἴγαγρε! Ἔλα σὲ μᾶς γιὰ νὰ εὐφρανθῆς καί νὰ μᾶς σώσης. Θὰ σὲ λατρέψουμε ὡς Θεό. Θὰ κτίσουμε ναοὺς γιὰ σένα. Θᾶσαι ὁ τράγος ὁ χρυσός! Θὰ σοῦ προσφέρουμε τὰ πιὸ καλά, τὰ πιὸ ἀκριβὰ μανάρια μας... Γιὰ δές!»

Καί λέγοντας οἱ ἄνθρωποι τοῦ κάμπου, ἔσπρωχναν πρὸς τὸ βουνὸ ἓνα κοπάδι ἀπὸ μικρὲς κατσίκες σπάνιες, ἀπὸ ράτσα.

Ὁ αἴγαγρος στέκει ἀκίνητος καί ὀσμίζεται ἀκόμη τὸν

ἀέρα. "Ἐπειτα, ξαφνικά, σηκώνει τὸ κεφάλι του καὶ ἀφήνει ἓνα βέλασμα, πού ἀντηχεῖ ἐπάνω ἀπὸ τοὺς λόγγους σὰν γέλιο λαγαρό.

Γεῖα καὶ χαρὰ σου, Αἴγαγρε! Γιατί νὰ σοῦ φαντάξουν τὰ λόγια τοῦ κάμπου καὶ οἱ φωνές του; Γιατί νὰ προτιμήσης τοῦ κάμπου τὶς κατώσεις; "Ἐχεις ὅ,τι χρειάζεσαι ἐδῶ καὶ γιὰ βοσκὴ καὶ γιὰ ὄχειες καὶ κάτι παραπάνω, κάτι πού, μὰ τοὺς Θεούς, δὲν ἤκμασε ποτέ στοὺς κάμπους κάτω — ἔχεις ἐδῶ τὴν Λευτεριά.

Τὰ κρύσταλλα πού μαζώχθηκαν καὶ φτιάξαν τὸν Κρυστάλλη, ὁ μέγας ταγὸς πού ἔπλασε τὸ Πάσχα τῶν Ἑλλήνων, αὐτοὶ καὶ ἀκόμη λίγοι ἄλλοι, αὐτοὶ πού πῆραν τὰ βουνὰ μήπως τοὺς φάη ὁ κάμπος, αὐτοὶ πού τὰ βουνὰ λιμπίστηκαν σὰν ἐπιβήτορες κυρίως, δοξολογοῦν τὸν οἶστρο σου καὶ τὸ ζεστό σου σπέρμα, γιὰ τοῦ Πανὸς καὶ μιᾶς ζαρκάδας Ἀφροδίτης.

Γεῖα καὶ χαρὰ σου, Αἴγαγρε, πού δὲν ἀγαπᾶς τοὺς κάμπους! Τί νὰ τοὺς κάνης; Ὁ ἥλιος σηκώνεται κάθε πρωὶ ἀνάμεσα στὰ κέρατά σου. Λάμπουν στὰ μάτια σου οἱ ἀστραπὲς τοῦ Ἰεχωβά καὶ ὁ ἡμερος ὁ πύρινος τοῦ Δία, κάθε φορὰ πού μὲ σπρωξιές ἀνένδοτες τὰ θηλυκὰ ριζοσκελώνεις, ὡς μέγας ψώλων, καὶ σπέρνεις τὴν ἀπέθαντη γενιά σου.

Γεῖα καὶ χαρὰ σου, Αἴγαγρε, πού δὲν θὰ πᾶς στοὺς κάμπους! Γεῖα καὶ χαρὰ σου πού πατᾶς τὰ νυχοπόδαρά σου στῶν ἀπορρώγων καρυφῶν τὰ πιὸ ὑψηλὰ Ὠσαννά!

Εἶπα καὶ ἐλάλησα, Αἴγαγρε, καὶ ἁμαρτίαν οὐκ ἔχω.

Ἀπεκρίθησαν Σιδράχ, Μισάχ καὶ Ἀβδοναγῶ, λέγοντες τῷ βασιλεῖ Ναβουχοδονόσορ. Οὐ χρειᾶν ἔχομεν ἡμεῖς περὶ τοῦ ρήματος τούτου ἀποκριθῆναι σοι· ἔστι γὰρ ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐν οὐρανοῖς, ὃ ἡμεῖς λατρεύομεν, δυνατὸς ἐξελεῖσθαι ἡμᾶς ἐκ τῆς καμίνου τοῦ πυρός τῆς καιομένης, καὶ ἐκ τῶν χειρῶν σου, βασιλεῦ, ρύσεται ἡμᾶς· καὶ ἐὰν μή, γνωστὸν ἔστω σοι, βασιλεῦ, ὅτι τοῖς θεοῖς σου οὐ λατρεύομεν, καὶ τῇ εἰκόνι τῆ χρυσῆ, ἣ ἔστησας, οὐ προσκυνοῦμεν. Τότε ὁ Ναβουχοδονόσορ ἐπλήσθη θυμοῦ... καὶ ἀνδρας ἰσχυροὺς ἰσχύι εἶπε πεδήσαντας τὸν Σιδράχ, Μισάχ καὶ Ἀβδοναγῶ, ἐμβαλεῖν εἰς τὴν κάμινον τὴν καιομένην... Καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι... ἔπεσον ἐν μέσῳ τῆς καμίνου τοῦ πυρός τῆς καιομένης... Καὶ διεχέετο ἡ φλόξ ἐπάνω τῆς καμίνου ἐπὶ πῆχεις τριακόντα ἐννέα· καὶ διώδευσε καὶ ἐνεπύρισε οὖς εὔρε περὶ τὴν κάμινον τῶν Χαλδαίων. Ὁ δὲ Ἄγγελος Κυρίου συγκατέβη ἅμα τοῖς περὶ τὸν Ἀζαρίαν εἰς τὴν κάμινον, καὶ ἐξετίναξε τὴν φλόγα τοῦ πυρός τῆς καμίνου... ὡς πνεῦμα δρόσου διασπύριζον καὶ οὐχ ἤψατο αὐτῶν τὸ καθόλου τὸ πῦρ οὐδὲ ἐλύπησεν, οὐδὲ παρηνώχλησεν αὐτούς. Τότε οἱ τρεῖς, ὡς ἐξ ἐνὸς στόματος, ὕμνον καὶ ἠλόγον καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεὸν ἐν τῇ καμίνῳ λέγοντες·

Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε, ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν, ὁ ὑπερύμνητος καὶ ὑπερυψούμενος εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ εὐλογημένον τὸ ὄνομα τῆς δόξης σου τὸ ἅγιον, τὸ ὑπερύμνητον καὶ ὑπερυψούμενον εἰς τοὺς αἰῶνας. Εὐλογημένος εἶ ἐν τῷ ναῶ τῆς ἁγίας δόξης σου ὁ ὑπερύμνητος καὶ ὑπερυψούμενος εἰς τοὺς αἰῶνας. Εὐλογημένος εἶ ὁ βλέπων ἀβύσσους, ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν Χερουβεὶμ, ὁ ὑπερύμνητος καὶ ὑπερυψούμενος εἰς τοὺς αἰῶνας. Εὐλογημένος εἶ ὁ ἐπὶ θρόνου δόξης τῆς Βασιλείας σου, ὁ ὑπερύμνητος καὶ ὑπερυψούμενος εἰς τοὺς αἰῶνας. Εὐλο-



γημένος εἶ ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, ὁ ὑπε-  
ρύμνητος καὶ ὑπερυψούμενος εἰς τοὺς αἰῶνας.

#### ΔΑΝΙΗΛ

Ὁ Ἀζαρίας, ὁ Ἀνανίας καὶ ὁ Μισαήλ, ὁ Κερουάκ, ὁ Γκίνσ-  
μπεργκ καὶ ὁ Κόρσο καὶ πρὸ τῶν τελευταίων, ὁ Ἀνδρέας Μπρε-  
τὸν καὶ ὀλίγοι ἄλλοι, οἱ Ρῶσσοι Essenin, Μαγιακόβσκη,  
Block, καὶ ἕξ ἀπ' αὐτοὺς ὁ Ντύλαν Τόμας ὁ Οὐαλλός, ὁ Ἐρ-  
ρίκος Michaux ὁ Βέλγος, ὁ μέγας τῆς ἐποχῆς μας ἀνθρωπό-  
φιλος Ἐρρίκος Miller, ὅπως εἰς ἄλλας ἐποχὰς ὁ William  
Blake ὁ μυστικός (αἷμα ψυχῆς καὶ τῶν αἰσθήσεων πνευμα-  
τικός καὶ μύστης), ὁ Μίλτων, ὁ Shelley, ὁ Νοβάλις, ὁ μαρκή-  
σιος ντὲ Σάδ, ὁ Ἀρθοῦρος Rimbaud, ὁ Κύκνος-τοῦ-Mon-  
tevideo-Ducasse, ὁ Ἡράκλειτος, ὁ Ἀρίστιππος τῶν ἡδο-  
νῶν, ὁ Ἄγγελος Σικελιανός, ὁ Λέων Τολστόη, ὁ Κίρκεγκαρντ,  
ὁ Δοστογιέβσκη, ὁ Φρειδερίκος Νίτσε, ὁ Herman Melville,  
ὁ Henry Thoreau, ὁ Ἐγκελος, ὁ Sigmund Freud, τὸ μέγα  
ἀγκωνάρι, οἱ Διόσκουροι Baudelaire καὶ Poe, ὁ Βλαδίμη-  
ρος Οὐλιάνωφ Λένιν, ὁ Μιχαήλ Μπακούνιν, καθὼς καὶ ὁ σάν  
μιὰ δρῦς βασιλικὴ ἀπλός, μέγας προφήτης-ποταμὸς Walt  
Whitman, ὡς παῖδες ἐν τῇ καμίνῳ — ἕκαστος στὴν ἰδική  
του γλῶσσα — ἔστω καὶ ἂν ὄλοι μεταξὺ των πάντοτε δὲν  
συμφωνοῦσαν, ἅπαντες ἐν τῇ καμίνῳ ἔψαλλον καὶ σήμερον  
ἀκόμη ψάλλουν μὲ λόγια ποῦ μεθερμηνεύμενα — ἔχι ἀπὸ  
τοὺς ὀρθολογιστὰς — τὸ ἴδιο νόημα, κατὰ βάθος, ἔχουν, ἀπα-  
ράλλακτα ὅπως οἱ συγγενικὲς — τουτέστιν οἱ ἀπὸ τὰ ἴδια  
καύσιμα — φωτιές, ἔπου καὶ ἂν καῖνε τὴν ἴδια φλόγα κά-  
νουν.

Καὶ οἱ παῖδες ἐξακολουθοῦν τὴν μέρα καὶ τὴν νύκτα (ἔσοι  
πιστοί, ἔσοι ζεστοί, ἐπάνω ἀπ' τὴν ψυχῆς σας σκύβοντας, θὰ  
τοὺς ἀκούστε), οἱ τίμιοι παῖδες ἐξακολουθοῦν νὰ ψάλλουν.

Καὶ ἐνῶ οἱ φλόγες τῆς πυρᾶς περιδινόμενες γύρω ἀπὸ

τὰ σώματά των (ὦ Ἰωάννα ντ' Ἄρκ! ὦ Ἀθανάση Διάκο!)  
μὲ κόκκινες ἀνταύγειες φωτίζουν τὰ κτίσματα τῶν Βαβυλώ-  
νων, τῶν παλαιῶν καὶ τωρινῶν καὶ τὴν μορφὴς τῶν Ναβου-  
χοδοносόρων, ἀπ' τὴν λερὴ τὴν ἄσφαλτο τῶν λεωφόρων  
(lâchez tout, partez sur les routes) καὶ ἀπ' τὴν σκιὴς τῶν  
σκοτεινῶν παρόδων, ἀπὸ τὰ ἐγκατα τῆς γῆς καὶ ἀπὸ τὰ μύ-  
χια τῆς ψυχῆς, ἀπὸ τοὺς κήπους μὲ τὰ γιασεμιά καὶ τοὺς  
θακίνθους, καὶ ἀπὸ τὰ βᾶθη τῶν δοχείων ποῦ τὰ δυσώδη  
ἀπορρίμματα περιέχουν (lâchez tout, partez sur les rou-  
tes) ἀπ' τὴν κραυγὴς τοῦ γλυκασμοῦ τῶν συνουσιαζομένων  
καὶ ἀπὸ τοὺς στεναγμοὺς τῆς ἡδονῆς τῶν ἀνανιζομένων, ἀπ'  
τῶν τρελῶν τὴν ἀναρθρὴς φωνὴς καὶ ἀπ' τῶν βαρέων καμνῶν  
τὴν στοναχὴς, ὡς λάβα ζεστή, ἢ ὡς σάλπιγγι μιᾶς ἀεναίου  
παρουσίας, μὰ πρὸ παντὸς ὡς σπέρμα, ὡς σπέρμα ὀρμητικὸν  
ἐν εὐφροσύνῃ ἀναβλύζον, ἀναπηδοῦν καὶ ἀνέρχονται στὸν οὐ-  
ρανὸν (Ἀλληλούϊα! Ἀλληλούϊα!) κατάντικρυ στὰ ἀνάκτορα  
τῶν Ναβουχοδοносόρων, σὰν μέσα ἀπὸ ἡχεῖον τηλεβόα,  
ἀσίγαστες πάντοτε οἱ ἀγλαὲς φωνές, ἔταν οἱ ἐν τῇ καμίνῳ  
παῖδες (Ἀλληλούϊα! Ἀλληλούϊα!) μὲ μάτια ἐστραμμένα  
πρὸς τὰ ἐπάνω, ἄκαυτοι καὶ ἀφθαρτοὶ εἰς τὸν αἰῶνα, μπεάτοι  
καὶ προφητικοὶ (Ἀλληλούϊα! Ἀλληλούϊα!), ἐρωτικοί, ὑψι-  
τενεῖς, μεμουςωμένοι, καὶ τώρα καὶ πάντα (Ἀλληλούϊα!  
'Αλληλούϊα!) μὲ συνοδείαν τῶν ἀγγέλων, καὶ τώρα καὶ πάν-  
τα τὸν Ἐρχομὸ καὶ τὴν Ἀνάγκην (Ἀλληλούϊα! Ἀλληλούϊα!) τὸν  
Ἐρχομὸ καὶ τὴν Ἀνάγκην τῶν Νέων Παράδοξων ψάλ-  
λουν.

